

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 8 juni.

2 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Andre vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 27 maj inkommit.

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Socialutskottets betänkande 2004/05:SoU18
Utrikesutskottets betänkanden 2004/05:UU9 och UU6

4 § Koncessionsavgift på televisionens område m.m.

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2004/05:KU16
Koncessionsavgift på televisionens område m.m. (prop. 2004/05:155).

*Koncessionsavgift
på televisionens
område m.m.*

Anf. 1 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! I sin proposition om bland annat koncessionsavgift på televisionens område föreslår regeringen i praktiken att TV 4 ska vara skyldigt att betala koncessionsavgift oavsett om sändningstillståndet avser hela landet eller inte, detta på grund av den rådande konkurrenssituationen på reklam-tv-marknaden.

Vidare föreslås i propositionen att TV 4:s avgift för ensamrätten att sända reklam i det analoga marknätet successivt ska reduceras i takt med att den analoga sändningstekniken släcks ned till förmån för den nya digitala i ett marknät. Här ges dock inga preciseringar i propositionen.

Det föreslås också att den som innehar sådan tv-apparat som inte kan ta emot markbundna sändningar likväl ska betala för sitt apparatinnehav.

Fru talman! Vi moderater – med stöd av de övriga borgerliga allianspartierna Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet – markerar i reservation nr 1, vilken jag för övrigt här ber att få yrka bifall till, vårt starka ogillande av att regeringen föreslår en reduktion av koncessionsavgiften utan att närmare precisera när, med vilken takt och i vilken omfattning reduktionen ska ske. Besked på den punkten säger regeringen att man avser att ge möjligen tidigast i samband med höstens budgetproposition.

Vi motsätter oss i och för sig inte en reduktion av koncessionsavgiften men menar att det onekligen hade varit skäligare om regeringen bemödat sig om att ta ett samlat grepp och presenterat en helhetslösning som inneburit att reduceringen av koncessionsavgiften preciserats till den takt med vilken den successiva nedsläckningen av de analoga sändningarna avses ske. Dessa inleds som bekant i höst med Gotland, och därefter följer Gävle och Motala.

Med tanke på att nya regler för finansieringen av radio och tv i allmänhetens tjänst för övrigt är tänkta att gälla från halvårsskiftet 2006 tycker vi vidare att det är oskäligt att de hushåll som innehar analoga tv-mottagare men – observera! – saknar digitalbox ska tvingas betala mottagaravgift trots att de inte kan ta emot några sändningar när väl de analoga sändningarna upphör.

Under förutsättning att vår reservation nr 1 skulle vinna riksdagens gillande, fru talman, yrkar jag också bifall till reservation nr 2, som är en villkorsreservation, enligt vilken riksdagen uppdrar åt regeringen att snarast återkomma med ett förslag till en helhetslösning där reduktionen av koncessionsavgiften preciseras till takten i nedsläckningen av de analoga sändningarna.

Fru talman! Låt mig också med några ord beröra två moderata reservationer i detta KU-betänkande. Som vi många gånger tidigare har framfört anser vi att den så kallade mottagaravgiften – tv-licensen, populärt kallad – har spelat ut sin roll. I likhet med andra samhällsnyttigheter som vi anser omistliga för allmänheten menar vi, i reservation nr 4, att *public service*-företagen också bör finansieras med allmänna skattemedel.

Vi har många gånger funnit anledning att kritisera regeringen för senfärdighet, dels med att hörsamma riksdagens tillkännagivanden, dels med att inte hålla sina aviserade tider för avlämnande av propositioner. Men det finns också god grund för att kritisera regeringens stigande nonchalans gentemot riksdagen på annat sätt. Jag tänker då närmast på dess bristande respekt för riksdagens arbetsordning och arbetssituation.

Den proposition vi nu behandlar lämnades cirka en och en halv månad efter den sista dag riksdagen beslutat skulle gälla för att hinna behandla regeringens propositioner innan riksdagen åtskiljs för sommaruppehåll. Konstitutionsutskottet, vilket som bekant har hög arbetsbelastning, har denna vår haft en extra diger ärendehantering särskilt när det gäller granskningarna. Detta borde knappast ha varit obekant för regeringen.

När det gäller förslaget om koncessionsavgifter har regeringen heller inte bemödat sig om att motivera sitt sena avlämnande av propositionen eller att ange om det för övrigt finns några synnerliga skäl till detta, såsom annars föreskrivs i riksdagsordningen.

Det är givetvis angeläget, fru talman, att det finns skäligt rådrum för riksdagen att behandla förslag från regeringen. Även marknadens olika aktörer behöver rimlig tid på sig att anpassa sig till nya villkor. Därför bör tiden mellan riksdagsbeslut och ikraftträdandet av en ny lag också vara skäligt tilltagen. Regeringen föreslog att den här lagen skulle träda i kraft den 1 juli i år. Utskottet föreslår nu att man flyttar fram ikraftträdandet till den 1 augusti i stället.

Enligt vår moderata mening, fru talman, förbättrar detta på intet sätt i och för sig grundfelet hos propositionen, nämligen att reduceringen av koncessionsavgiften inte är närmare preciserad i relation till den gradvisa nedsläckningen av de analoga sändningarna i marknätet.

Vi har för övrigt i annat sammanhang också motsatt oss en forcerad nedsläckning av de analoga sändningarna till den 1 februari 2008. Detta bör, menar vi, snarare ske i takt med tittarnas och konsumenternas fria val.

Men jag yrkar som sagt, fru talman, bifall i första hand till reservation nr 1 och i andra hand till villkorsreservationen nr 2.

Anf. 2 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Det ursprungliga syftet med att ta ut en koncessionsavgift för tv handlade om att när ett företag får ensamrätt att sända rikstäckande med reklam är detta en tydlig konkurrensfördel, och därför är det rimligt att för denna konkurrensfördel ta ut en koncessionsavgift. Denna koncessionsavgift beslöts i början av 90-talet under en borgerlig regering. I samband med att koncessionsavgiften infördes var det också tydligt ut sagt att om det blev fler aktörer på marknaden och konkurrenssituationen förändrades skulle en reduktion av koncessionsavgiften ske.

Folkpartiet har under de senaste åren kraftfullt drivit på för en reduktion av koncessionsavgiften. Det är helt nya förutsättningar på marknaden i dag. Det är en annan konkurrenssituation. Det sker nu också en digitalisering av televisionen som även den leder till att situationen ser annorlunda ut.

Det är mot den bakgrunden väldigt egendomligt att regeringen inte lämnar ett heltäckande, konkret och tydligt förslag som innebär en reduktion av koncessionsavgiften. Vi menar att regeringen alltför mycket har dragit detta i långbänk och inte lämnat ett förslag i god tid. Detta är ett viktigt skäl för oss att yrka avslag på den här propositionen.

En särskilt pikant del av den proposition som regeringen i dag lägger fram handlar om att avgiftsplikt ska föreligga för tv-apparater på vilka man efter nedsläckningen av det analoga nätet över huvud taget inte kan se på tv.

Trots det ska man tvingas betala en tv-licens. Det är naturligtvis helt otillständigt och helt oacceptabelt att människor som inte kan ta del av tv-utbudet ska tvingas betala tv-licens. Det är mycket egendomligt att det har tagits fram i propositionen.

Fru talman! Jag ska också kort säga något om Folkpartiets principiella syn på finansieringen av den framtida tv:n. Vi menar ju att den nuvarande tv-licensen och det nuvarande finansieringssystemet har spelat ut sin roll. Vi menar att vi behöver ett helt annat sätt att finansiera radio och tv i framtiden och en helt annan finansiering för *public service*.

Vi har en idé om att ersätta det nuvarande finansieringssystemet med fonder. De ska finansieras dels via en grundplåt som kommer från utförsäljning av statliga företag, dels via årliga tillskott. Där kommer koncessionsavgiften att kunna spela en viktig roll tillsammans med nätavgifter och tillsammans med att man utauktionerar radiotillstånd.

Vi menar att det är en bättre och mer modern finansiering av *public service* än den tv-licens som i dag betalas. Det leder också till möjligheter till större självständighet för *public service*-verksamheten i Sverige. Det är även innebörden i vår reservation 3, som jag dock för tids vinande inte yrkar bifall till.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att detta ärende visar att det är ett hafsvverk som regeringen lämnar i propositionen. Det visar inte minst det faktum att regeringen lämnade propositionen långt efter den 23 mars, som var det sista datumet för propositionen att lämnas till riksdagen. Alldeles i slutet pekar vi på detta besvärande faktum i ett särskilt yttrande.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation 1 och i förekommande fall också till reservation 2.

Anf. 3 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Det här betänkandet handlar om tv-avgiften men huvudsakligen om koncessionsavgiften för det tv-företag som innehar koncessionen i det analoga marknätet, nämligen för närvarande TV 4.

Fru talman! Nya regler för finansieringen av radio och tv i allmänhetens tjänst avses att träda i kraft den 1 juli 2006. Vi ser ingen anledning att ändra regelverket dessförinnan. I de områden där de analoga sändningarna släcks ned skulle mottagare med analoga apparater men utan digitalbox bli avgiftsskyldiga trots att de inte kan ta emot några sändningar. Det är ju helt absurt. Det skulle vara stötande med nuvarande system om dessa skulle betala tv-avgift. Regeringens förslag på den punkten bör alltså avslås.

När det gäller behandlingen av koncessionsavgiften för tv kan det sägas att den är en exposé över regeringens handlingskraft, det vill säga oförmåga och brist på handlingskraft. Det är den statsfinansiella girighetens seger över logiken och avtalsprinciperna.

Riksdagen beslöt i november 2000 att de digitala tv-sändningarna skulle byggas ut i hela landet. Regeringen gav därefter den 21 december 2000 de tv-företag som tidigare hade rätt att sända i fem områden rätt att sända i hela landet. Detta krockade med villkoren för TV 4. Det som gällde var nämligen att koncessionsavgift ska betalas om företaget i hela landet sänder tv-program under förutsättning att företaget har rätt att sända reklam i sådan sändning och är ensamt om denna rätt. Regeringen borde ha insett att beslutet av den 21 december 2000 stod i konflikt med TV 4:s ensamrätt enligt lagen.

Denna konflikt uppdagades i den offentliga debatten först i samband med att Radio- och TV-verket den 24 april 2001 fastslog att den fasta delen av TV 4:s koncessionsavgift inte ska utgå under 2001. Riksdagen fick hantera frågan på ett akut sätt i det läget.

I samband med att frågan om koncessionsavgift i berörd lag behandlades under våren 2001 konstaterade utskottet problemet med skillnaden mellan att sända annonser i analog sändningsteknik och med digital tek-

nik. Utskottet gjorde ett tillkännagivande som antogs av riksdagen att regeringen skyndsamt borde utreda möjligheten att koncessionsavgift endast ska betalas för sändningar av reklam med analog sändningsteknik.

Fru talman! Ännu en proposition på området kom senare under 2001–2002 med ytterligare justeringar i villkoren för koncessionsavgiften utan att lösa den grundläggande frågan.

I maj 2003 avlämnade sedan utredningen på området sitt betänkande, SOU 2003:47. Nu, två år senare, kommer regeringen med en proposition som inte heller den löser den grundläggande frågan om avvägning av koncessionsavgiften i förhållandet mellan analog och digital sändningsteknik. Regeringen ändrar ytterligare en bestämmelse i grunden för koncessionen genom sitt lagförslag utan att ha löst helhetsfrågan. Man säger att man ska återkomma i frågan.

Fru talman! Det har alltså gått fyra år sedan det fastslogs genom Radio- och TV-verkets beslut att frågan om avvecklingen av koncessionsavgiften måste få sin lösning. Regeringens hantering av frågan är oacceptabel och nonchalant till sin karaktär.

Eftersom regeringen misskött både ärendet som sådant och tidsplaneringen är det upp till regeringen att först förelägga riksdagen ett helhetsgrepp på koncessionsavgiften innan man påbörjar nedsläckningen. Propositionen bör därför avslås.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 och för den händelse den skulle vinna riksdagens gillande även till reservation 2, det vill säga yrkandet är villkorat.

Jag vill i likhet med övriga talare peka på att vi kritiserat det sena propositionsavlämnandet och att man inte heller har anfört synnerliga skäl för att den skulle behandlas i riksdagen under våren. Vi har markerat det i ett särskilt yttrande.

Jag har en liten fråga till Tobias Krantz om hur han egentligen tänker när det gäller att ta ut koncessionsavgifter mer generellt i ett läge då Folkpartiet har ansett att man över huvud taget inte ska ha ett digitalt marknät.

Anf. 4 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Koncessionsavgifterna har, som framgått av debatten, funnits en tid – närmare bestämt sedan mars 1992. Grunden var given, nämligen att hantera den konkurrens fördel som det enda ensamma bolaget fick av att sända i marknätet med reklam.

Sedan dess har en hel del hänt när det gäller konkurrenssituationen. Det har varit uppenbart för de flesta att något måste uppgöras kring koncessionsavgiften. Det har också framgått av den tidigare debatten och de beslut som togs för ett antal år sedan som mycket tydligt klargjorde att åtgärder måste vidtas från denna kammars sida.

Regeringen har inte givit oss förutsättningar att hantera frågan på ett bra sätt. Propositionens innehåll är ofullgånget. Mot den bakgrunden yrkar vi och övriga i alliansen på att propositionen avslås.

Det är helt klart att digitaliseringen ska genomföras och påbörjas så som har planerats. För att göra det måste nuvarande lagstiftning om koncessionsavgift förändras. Den blir nämligen verkningslös från den tidpunkt då digitaliseringen inleds.

Det har varit känt under lång tid. Det har funnits lång tid sedan utredningen lade förslaget att bereda detta i Regeringskansliet. Trots det har vi inga svar på hur koncessionsavgiften ska se ut i framtiden när det gäller omfattning, struktur, relation, digitalt, analogt och så vidare. Mot den bakgrunden har regeringen valt den enkla vägen, nämligen att bara försäkra sig om att koncessionsavgiften även i framtiden kommer att kunna betalas. Det är det finansiella perspektivet.

Med hänsyn till den långdragna process som har gällt allt annat än bara riksdagens beredning av frågan kan man fråga: Kommer regeringen verkligen att redovisa något i budgetpropositionen? Kommer det att finnas förutsättningar att fatta beslut innan digitaliseringen har genomförts med den modell som regeringen och majoriteten här i kammaren ser ut att välja? Jag är tveksam.

Fru talman! Det kloka och det enda rimliga vore att fullfölja den linje som finns i reservation 1 och avslå propositionen och tydliggöra för regeringen uppdraget att komma tillbaka med en helhetslösning av frågan, en helhetslösning som inte bara säkrar intäkterna utan också säkrar hur koncessionsavgifterna ska hanteras i framtiden. Först då bör man inleda digitaliseringen.

Självklart, vilket också har framgått av tidigare inlägg, ska man inte ta ut avgifter och ändra lagstiftningen. Det är återigen det finansiella perspektivet, fru talman, i den lilla del som handlar om dem som inte kan se tv på det här sättet men som ändå ska bli betalningsskyldiga. Det borde inte heller finnas med, och det gör det inte om riksdagen bifaller reservation 1, vilket jag och Centerpartiet och jag hoppas även kammaren gör.

Anf. 5 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna, självklart. Jag vill också konstatera att massmediefrågor är komplexa och inte alldeles enkla att ta till sig och förstå effekterna av.

Jag kan vidare dock konstatera att det förslag till beslut som kammaren i dag har på sitt bord inte är särskilt komplext. Det syftar i första hand till att säkerställa att TV 4, eller det företag som innehar koncession att sända reklam över hela riket, ska betala koncessionsavgift även sedan nedsläckningen av det analoga nätet har börjat. För den enskilda medborgaren har det här nästan ingen betydelse alls, praktiskt sett i varje fall mycket begränsad betydelse.

Det här är ett led i det beslutsfattande som följer av den breda majoritetens beslut i riksdagen att det analoga nätet ska släckas ned och att vi ska övergå till att sända television i det digitala nätet. Det är alltså en konsekvens av detta.

Det hade naturligtvis varit bra om vi hade haft ett bredare förslag där koncessionsavgiftens storlek och sättet för nedtrappningen hade varit mer exakt uttryckt. Det finns ju i kammaren egentligen ingen oenighet om att TV 4 i det här läget ska betala koncessionsavgift. Moderaterna är i och för sig emot koncessionsavgifter, men som förhållandena nu är finns det enighet om detta.

Frågan är egentligen hur mycket man ska betala och på vilket sätt avgiften ska trappas ned i förhållande till de utgångsvärden som fanns.

Syftet med koncessionsavgiften är att TV 4 inte ska få en särställning på reklam-tv-marknaden. Den särställning man har ska man få betala för med den här koncessionsavgiften. Det är väl alldeles uppenbart att när fler och fler kan titta på digitala sändningar ändras den här särställningen för TV 4.

Det har varit uppenbart under flera år att det fanns anledning att se över avgiften och att också ta ned den. Det utreddes ju av Marianne Eliasson. Det föreslogs i hennes utredning ett nedtrappningssystem som man kan säga underkändes av de flesta remissinstanserna. Regeringen utarbetade senare promemorior kring de här frågorna som också underkändes av remissinstanserna. Ett av regeringens problem är att branschen som sådan har så olika uppfattning om hur stark den här särställningen faktiskt är, vad den är värd i pengar och hur man ska hantera den.

Regeringen har i det här sammanhanget sagt att man återkommer i budgetpropositionen med närmare beskrivning av hur koncessionsavgiften ska trappas ned i takt med att tv-sändningarna övergår från analoga till digitala tekniker. Man kan naturligtvis tvivla på att regeringen kommer med det där i budgetpropositionen. Det kan ju ge lite effekt här i kammaren. Men vi får naturligtvis ändå avvakta och se vad som händer på det här området. Min uppfattning är att man i anslutning till budgetpropositionen klarar ut det här så att TV 4 och även vi andra vet vilka regler som gäller.

Det tillkännagivande som Ingvar Svensson refererade till om reduktion av koncessionsavgiften och förhållandet mellan digitalt och analogt handlade ju egentligen om att regeringen skulle undersöka möjligheten att det endast för analoga sändningar skulle betalas koncessionsavgift. Det handlade inte om något beslut i riksdagen om hur det skulle vara på den här punkten.

Jag bortser, fru talman, från resonemangen om bristande respekt och annat sådant som har tagits upp i de här sammanhangen. Jag tänkte dock något uppehålla mig vid två saker som återfinns i mer begränsade reserverationer. Den ena är ikraftträdandetiden. Den ändrar utskottet från den 1 juli till den 1 augusti för att man ska nå den tid mellan beslut och utfärdande av förordnandet som utskottet har uttalat sig för.

Sedan finns det en reservation som handlar om sent propositionsavlämnande. Det kan man på allmänna grunder beklaga. Det är bra om propositionerna kommer i god tid. Den ena misskötseln av den här frågan motiverar i och för sig inte den andra men jag har tagit reda på att under de borgerliga regeringsåren, för det är väl de som kan vara intressanta att jämföra med, lämnades drygt 50 propositioner efter den tid som riksdagen hade fastställt vart och ett av åren 1992, 1993 och 1994. Till och med kompletteringspropositionen våren 1994 blev försenad.

Bland de här drygt 50 var exempelvis propositionen om folkomröstning om EU, och det kan finnas andra också att räkna upp. 30 propositioner var inte ens aviserade i någon propositionslista. Det är möjligt att Henrik S Järrel och andra som nu bröstar upp sig en del i den här frågan skulle studera historien innan man driver sina teser alltför långt på den punkten.

Anf. 6 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är väldigt intressant att Göran Magnusson har blivit så duktig på statistik från åren 1991–1994. Frågan är om alla de 50 propositioner som var sena var sådana som skulle behandlas snabbt och tidigt.

Jag har några frågor till Göran Magnusson. Tycker han verkligen att det är rimligt att man ska ta ut tv-avgift av en gotlänning som i september får se det analoga nätet släckas ned men inte bryr sig om att skaffa en digitalbox? Ska han eller hon verkligen betala tv-avgift? Är det verkligen rimligt?

Får jag också fråga om Göran Magnusson anser att regeringens hantering av hela den här processen är en god förebild för hur regeringen ska hantera frågeställningar i förhållande till riksdagens beställningar.

Får jag dessutom fråga om en sak som står i propositionen och även i utskottsbetänkandet, nämligen att den framtida reduceringen av koncessionsavgiften ska kopplas till den analoga nedsläckningen. Det är ju ett nytt sätt att se på det hela. Jag förmodar att det också kommer att leda till att det ger lite mer pengar i statskassan än om man gick på en reell fördelning mellan det digitala nätet och det analoga, det vill säga den penetrering av det digitala nätet som vi har fört diskussion om tidigare.

Anf. 7 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Nja, Ingvar Svensson, inte räknade jag väl upp alla de propositioner som kom sent på våren de här budgetåren. Det var de propositioner som riksdagen skulle fatta beslut om innan man åtskildes i mitten på juni vart och ett av de här åren. Försök inte slinka ur den frågan genom att säga att det var propositioner som skulle tas upp till hösten. Utredningstjänsten har selekterat det här på min uppmaning så att det skulle få effekt, nämligen att det var de propositioner som riksdagen skulle fatta beslut om.

Det skedde naturligtvis också, därför att den principiella troheten till riksdagsordningen möjligen är lite beroende av vilken majoritet som finns i riksdagen och vilken majoritet som finns i regeringen. Det är kanske en skön själs bekännelse. Men jag tror att det ibland kan tänkas fungera på det sättet.

Frågan beträffande tv-avgiften ser jag enbart som en övergångsfråga. Det förväntas ett nytt förslag om finansieringen av *public service* längre fram. Det kommer inte i år utan såvitt jag förstår nästa år. Då hoppas jag att man klarar ut de här sakerna. Det här är lite knepigt. Förhållandet är redan nu att innehavet av en tv-apparat konstituerar själva avgiftsskyldigheten, inte huruvida jag tittar eller ej på den – oberoende av om det är digitalt eller analogt.

Det är klart att det vore bra med mer samlade propositioner och att riksdagen kan fatta beslut i ett sammanhang. Å andra sidan har frågorna om digitaliseringen förts framåt. Vi har ett brett beslut om digitaliseringen. Vi har klarat av de beslut som behövs för att genomföra den.

När det gäller förhållandet analoga sändningar, digitala sändningar och koncessionsavgiften är jag inte så säker på att det sätt som regeringen har tänkt ger mer pengar. Det beror på vilka värden och vilken bas man utgår från i sammanhanget. Analoga sändningar och digitala sändningar när det gäller reklammarknaden betingar varandra.

Anf. 8 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är intressant att Göran Magnusson nu är expert på vad som hände 1991–1994. Det kan vara bra att använda andra synder när man själv har egna att försvara.

Om tv-avgift är en övergångsfråga, varför i all världen kunde man inte vänta trekvarts år med att hantera den frågan? Den stackars gotlänningen har inte så stor förståelse för att det är en övergångsfråga när han får betala tv-avgift för tv som han inte kan få något program i.

Sedan var det relationen mellan det digitala och analoga nätet. Det är andelen prenumerationer i det digitala nätet som avgör kraften i reklam-möjligheterna. Det är klart att man tjänar pengar på att man sakta släcker ned i förhållande till att titta på den faktiska fördelningen mellan det digitala nätet och det analoga marknätet.

Jag noterade att Göran Magnusson tyckte att regeringen kunde ha varit något bättre på att hantera frågorna. Egentligen borde han säga att det är på ett oacceptabelt sätt regeringen har hanterat frågan om koncessionsavgiften.

Anf. 9 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Jag motiverar inte regeringens synder kring propositions-avlämnandet med de gamla synderna. Vad jag försökte peka på var att de som kritiserar synderna nu borde se om samvetet är alldeles fritt i sammanhanget. Det var väl så jag tänkte mig. Jag är den första att understödja alla insatser som innebär att riksdagen får en rimligare arbetsbelastning och att de av riksdagen uppställda fristerna kan innehållas.

Men riksdagsordningen erbjuder en ventil för regeringen, nämligen att när man bedömer att det är nödvändigt kan man lägga fram propositionerna även om tiden är gången i förhållande till vad riksdagen har beslutat. Det här är riksdagen obetaget. Det finns inget behandlingstvång för riksdagen. En proposition kan läggas fram, och riksdagen kan ju göra vad den vill med propositionen, till exempel inte föra den till beslut om det inte finns intresse och majoritet för den frågan.

Det sätt som Ingvar Svensson och oppositionen – alliansen – lägger upp resonemangen innebär med största sannolikhet att man får skjuta på digitaliseringen. Det tror jag inte är ett intresse som sammanfaller med de intressen som finns om att påbörja och genomföra digitaliseringen enligt riksdagens beslut.

Anf. 10 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag går först till formfrågan om tidpunkt för propositionens avlämnande. Tanken med de principer och regler vi har är att om det ska ske ett avsteg från att propositionen ska avlämnas ett visst datum ska det motiveras av regeringen. Ett viktigt problem är att regeringen inte har motiverat detta i propositionstexten. Det borde naturligtvis regeringen ha gjort.

Den intressanta frågan är förstås innehållet i propositionen. Göran Magnusson smet undan från Ingvar Svenssons fråga om varför personer som inte kan se på tv ska betala tv-avgift. Det är en principiellt intressant fråga att ställa till Göran Magnusson. Göran Magnusson säger att det är en övergångslösning, men principen är ändå intressant. Regeringen ge-

nomdriver den principen i propositionen. Göran Magnusson måste kunna stå till svars för själva tänkesättet bakom.

Är det verkligen rimligt att personer som inte kan se på tv ska betala tv-licens?

Anf. 11 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Frågan om tv-licens – tv-avgift – har sin komplexitet. Det finns redan i dag ett undantag för dem som har en tv som inte tar in analoga sändningar utan tittar på ”luftburna” digitala sändningar. De har inte heller varit tvingade att betala tv-avgift, om jag har förstått texten rätt.

Jag ser det här som en övergångslösning med liten praktisk betydelse för den enskilde individen, men det är ett intressant principiellt resonemang som Tobias Krantz för här. Det är viktigare att få diskutera de frågorna än att exempelvis diskutera varför Folkpartiet är emot digitaliseringen.

Fru talman! Låt mig få peka på frågan om propositionsavlämnandet. Det står inte alls att regeringen ska motivera varför man lämnar en proposition senare. Om jag minns texten rätt står det däremot att man har den möjligheten om man gör den bedömningen att det är nödvändigt. Om man läser i propositionen kan man möjligen komma fram till att om man vill att en lag ska träda i kraft den 1 juli är det väl ett motiv för att faktiskt avlämna den propositionen. Skulle regeringen inte lämna propositionen eller få lagändringen till stånd äventyras TV 4:s skyldighet att betala koncessionsavgift. Jag förmodar att det inte är i någons intresse att det skulle bli fallet. Det är den viktiga principen att den som innehar koncessionen faktiskt ska vara skyldig att betala avgift.

Anf. 12 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Göran Magnusson säger att det har en liten praktisk betydelse – jag tror att det var Göran Magnussons ordval. Tala om ett helikopterperspektiv på samhället och politiken! De människor på Gotland, i Gävle och i Motala som kommer att få betala tv-avgiften trots att de inte kan se på tv instämmer inte med vad Göran Magnusson säger, nämligen att detta har liten praktisk betydelse. Det handlar ändå om att betala en avgift för något som man inte kan använda sig av. Jag tror att många har stora svårigheter med det och inte tycker att det är av liten betydelse.

Jag önskar Göran Magnusson lycka till med hans försäljningsoffensiv om han ska sälja in den fortsatta digitaliseringen med argumentet: Du ska betala tv-avgift trots att du inte kan se på tv.

Min slutsats är att det förslag som har lagts fram är ett hafsverk från regeringen. Det visar att det nuvarande systemet för finansiering av radio och tv i praktiken håller på att klappa ihop. Man lappar och lagar hela tiden i regelverket. Hela tiden sker det nya brandkårsutryckningar, och det finns ingen långsiktig strategi hos regeringen om hur den framtida mediepolitiken ska se ut. Det är därför som man hela tiden hamnar i den här typen av besvärliga lägen och får den typen av absurda konsekvenser. Det är därför jag menar att man borde ha ett mer långsiktigt perspektiv, se till att skapa en långsiktigt hållbar finansiering, ta bort tv-licensen, ta bort den typen av finansiering, och se till att vi skapar fonder–stiftelser som kan finansiera radio och tv på ett mer långsiktigt hållbart sätt. Den

nuvarande politiken på området är helt ohållbar. Det visar med all önskvärd tydlighet den proposition regeringen har avlämnat.

Prot. 2004/05:139
14 juni

Anf. 13 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! I mitt helikopterperspektiv – eller hur nu Krantz ansåg att jag färdades – ser jag väldigt få människor som bor i Sverige som faktiskt inte tittar på tv. Men Tobias Krantz anser att ett stort antal gotlänningar inte kommer att titta på tv. De kommer att titta på sin analoga tv-apparat och betala avgift för den, men de kommer inte att titta på televisionens utsändningar. Det är ett sätt att se på detta som inte har så särskilt mycket med verkligheten att göra.

Tobias Krantz säger att avgiftssystemet som sådant håller på att klappa ihop. Det är väl en något överdriven beskrivning. Samtidigt ska vi peka på att Public service-beredningen har lagt fram förslag på förändringar av finansieringen av *public service*-tv och annat. Frågan är väl vilka bidrag som Tobias Krantz och Folkpartiet har lämnat till den reformerade finansieringen i samklang med de andra partierna. Jag är alldeles övertygad om att man har lämnat bidrag, men frågan är om man är överens med de andra partierna om hur finansieringen ska gå till framöver.

Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Åter till tv-avgiften, som Göran Magnusson konstaterar är föremål för prövning i särskild ordning, har varit föremål för utredning och så småningom kommer som proposition. Men varför då göra en övergångslösning och täppa till ett hål som majoriteten i kammaren och Göran Magnusson uppenbarligen ser som mycket problematiskt, nämligen det faktum att när det analoga nätet släcks ned kan man sitta med en tv därhemma utan att ha något att titta på men ska ändå betala avgift? Är det en viktig fråga för Göran Magnusson, Socialdemokraterna och regeringen att täppa igen det hålet, möjligheten att smita från tv-avgift?

En annan fråga är naturligtvis det som Göran Magnusson antyder, att om oppositionens förslag att avslå propositionen skulle vinna gehör får man skjuta på hela digitaliseringen. Men hur långt bort är då det svar som också Göran Magnusson efterlyser här i debatten, svaret på frågan hur reduktionen ska gå till? Kommer det verkligen att komma i budgetpropositionen? I texten i betänkandet står det att det ska påbörjas i nära anslutning till att nedläggningen inleds. Kommer detta att vara möjligt? Finns det långt framskridna planer på hur det hela ska se ut just nu, Göran Magnusson?

Anf. 15 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! När det först gäller avgiften är det viktigt för Socialdemokraterna att det inte finns kryphål så att man slipper betala tv-avgift eller undandrar sig avgiftsskyldigheten. Det är uppenbart. Det var kanske inte Kerstin Lundgrens tanke att se det så att det skulle vara viktigt för Centerpartiet att ha det på motsatt sätt.

Som jag ser det skriver regeringen i propositionen att man avser att återkomma i budgetpropositionen beträffande koncessionsavgiften och avtrappningen. Man säger också att man bör koppla reduktionen av kon-

*Koncessionsavgift
på televisionens
område m.m.*

cessionsavgiften till nedsläckningen av det analoga nätet eller ökningen av det digitala nätet. Det där kan man utföra på en rad olika sätt.

Problemet med hela koncessionsavgiften är egentligen inte sättet att räkna eller sättet att trappa ned, utan problemet har varit att branschen som sådan har så vitt skilda uppfattningar om värdet av den särställning som nuvarande koncessionsinnehavare har på reklam-tv-marknaden. De anser själva att värdet är nästan noll numera, medan andra kanaler och andra i branschen som opererar i det digitala nätet anser att avgiften snarast är för låg och att en reduktion leder i helt fel riktning.

Hur man ska lösa den tvisten är det möjligen svårt och besvärligt att komma fram till. Jag har den uppfattningen att den väg som regeringen antyder, nämligen en koppling till nedsläckningen av det analoga nätet, är en framkomlig väg.

Anf. 16 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Det är viktigt för Socialdemokraterna och för Göran Magnusson att det inte finns några kryphål, säger Göran Magnusson. Men lagstiftningen har ju medgivit undantag fram tills nu, därför att vi har tyckt att det har varit rimligt. Varför är det nu, när vi genomför släckningen av det analoga nätet, viktigt att ta ut tv-avgift av dem som har en tv utan att kunna se något program?

Den andra frågan är naturligtvis denna: När problemet nu utmålas som branschens oenighet, ser Göran Magnusson att den frågan har lösts till budgetpropositionen? Det verkar som att frågan inte ligger hos Regeringskansliet att hitta avvägningar eller att lägga fram förslag, utan det verkar snarare vara en fråga om att branschen ska komma överens och regeringen sedan ska föreslå.

Fru talman! Jag drar mig till minnes en annan fråga där kammaren har gjort tydliga uttalanden och där det har sagts att den ska hanteras i kommande budgetpropositioner. Det gäller reklamskatten. Åtskilliga gånger har kammaren uttalat att reklamskatten ska avskaffas, och åtskilliga gånger har det hänvisats till kommande budgetpropositioner. Men varje gång kammaren har fått ta del av budgetpropositionerna har de varit tomma på innehåll på den punkten.

Mycket tyder på att vi kommer att få se samma utveckling när det gäller koncessionsavgiften, fru talman, och det beklagar jag. Därför hoppas jag verkligen på ett avslag på propositionen så att vi kan sätta press på resultat i den delen.

Anf. 17 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Det är möjligt att det finns ett allmänt intresse av att inneha en analog tv utan att titta på något program. Jag har lite svårt att se det. Möjligen kan man spela upp diabilder via någon anordning, tv-kamera eller så. Det är den tänkbara möjligheten.

Man säger i propositionen och i andra sammanhang att hela frågan har liten betydelse. Den omfattas alltså av få. Jag kanske inte är mest känd för att stödja mig på Lagrådet, men Lagrådet har prövat de lagförslag som finns. Lagrådet har inte haft den invändning som Kerstin Lundgren, Ingvar Svensson, Tobias Krantz och Henrik Järrel har haft kring den här tv-avgiften. De har att pröva det här ur laglighetssynpunkt och

också ur effektsynpunkt för den enskilde medborgaren. Jag känner mig förhållandevis trygg på det området.

Det var kanske dumt, fru talman, att säga att branschen hade åsikter om de här avgifterna. Branschen är ju liktydigt med remissinstanserna, och jag tycker att det är klokt av regeringen att lyssna på remissinstanserna. Men nu befinner man sig tidsmässigt i det läget att när upptäckningen av det digitala nätet påbörjas måste man ta ställning. Regeringen har då antytt vilken ställning man ska ta.

Man skriver inte i propositionen att frågan övervägs i anslutning till budgetpropositionen – vilket möjligen har varit formuleringen beträffande reklamskatten – utan här säger regeringen att man ska återkomma i anslutning till budgetpropositionen med förslag beträffande koncessionsavgiften och dess nedtrappning.

Anf. 18 HENRIK S JÄRREL (m) replik:

Fru talman! Göran Magnusson sade i sitt huvudanförande att det här är en enkel proposition – och det kan man tycka – som säkerställer att det kommer in koncessionsavgifter, inte till staten men kanske väl till Rundradiofonden, och att de pengarna sedan går vidare till *public service*-verksamheten. Men man får intrycket, när Göran Magnusson uttrycker sig på det sättet, att det för regeringen och Socialdemokraterna är viktigare att det kommer in pengar än villkoren för den aktör, i detta fall TV 4, som ska betala och hur jordmånen för det ser ut.

Jag erinrar om att regeringen alltså har börjat med att anta en nedsläckningsplan utan att följa upp den med en precisering av hur koncessionsavgiften ska reduceras för TV 4. Det är olyckligt att det inte sker samtidigt.

Det är, precis som har sagts i replikerna, något som också delvis kommer att drabba de medborgare som har tv-apparater men som inte kan se analoga sändningar när de börjar släckas ned, på Gotland, i Gävle och Motala, och som ändå ska betala för sitt apparatinnehav – i en process där man provocerar fram en nedsläckning av det analoga sändningsnätet, i stället för att låta mognaden hos marknaden och tv-tittarna få vara avgörande.

Man har haft fyra år på sig att ta ställning till det här. Den offentliga utredning som lades fram, SOU 2003:47, hade förslag till konkreta beräkningsgrunder för neddragningen av koncessionsavgiften. Det har funnits gott om utredning och gott om möjligheter för regeringen att tänka till, men likväl har man inte kunnat samordna sig. Vi från den borgerliga alliansen tycker att det är ett tydligt svaghetstecken.

Anf. 19 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Anser Henrik Järrel att TV 4 får ett snabbare besked om sin koncessionsavgift och sina ekonomiska villkor om kammaren skulle bifalla reservation 1?

Det är *en* fråga. Sedan vet vi ju att Henrik Järrel diskuterar hela mediasamhället med en eldskrift framför ögonen, nämligen marknaden. Jag känner igen det sedan jag debatterade den här frågan med Hökmark, när vi i riksdagen beslutade i bred enighet att sändningarna skulle digitaliseras. Vi satte också då ett datum, början av 2008. Det var ju Moderaterna

och Folkpartiet klart emot. De sade: Vi gör ingenting. Marknaden får bestämma när det här ska vara över.

Vi som har ett intresse av *public service* och av att man ska kunna se television över hela landet har väldigt svårt att förstå att man också i den här frågan från Moderaternas sida så monumentalt förlitar sig på att marknaden ska avgöra. När man kommer upp riktigt i extas i de här frågorna är det den enskilde individen som ska avgöra det. Jag tvivlar faktiskt på att den enskilde individen någonsin har avgjort om det ska vara analogt eller digitalt. Det är det helt andra krafter som gör. I Sverige, med den *public service* vi har, har staten åtagit sig detta och ansett att det är ett klokt ansvar att se till att man kan se television i hela landet medan Henrik Järrel, i enlighet med sina ideologiska intressen, tycker att också den här frågan skulle marknaden sköta mycket bättre än någon annan. Jag tillåter mig att tvivla på det.

Anf. 20 HENRIK S JÄRREL (m) replik:

Fru talman! Ja, vi har naturligtvis olika ideologiska utgångspunkter. Vi moderater menar ju att konsumenten har kraft, förmåga och kunskap att ta ställning till när han eller hon vill skaffa sig den utrustning som den tekniska utvecklingen erbjuder. Det ska inte forceras fram av statsmakterna, som helst så lite som möjligt ska lägga sig i det här med mediepolitiken. Men de måste göra det i vissa sammanhang när det gäller frekvensutnyttjande, frekvenstilldelning och liknande saker.

Jag vill bara kort beröra det här med de sena avlämnandena av propositioner, som vi har haft uppe till diskussion. Där säger Göran Magnusson att han bortser från den bristande respekt som vi kritiserar regeringen för att visa när den kommer med sena förslag och anför som exempel att under den borgerliga regeringstiden i början av 90-talet var det minsann 50 stycken som blev sena. Men det är väl en dålig ursäkt att försvara sitt eget bristfälliga handläggningsförfarande genom att peka på att andra kanske har haft brister också. Ni ska ju vara bättre. Socialdemokraterna har regerat så länge, och ni säger att ni är bäst på det här med att regera. Då borde ni väl ha lärt er vid det här laget att också respektera till exempel de spelregler som riksdagen har lagt fast. Man blir en aning funder-sam när man hör det här.

Sedan säger Göran Magnusson att man inte behöver fatta beslut. Nej, vi tycker att det vore bra om man avslog den här propositionen genom att visa att man inte fattar det här beslutet för att det är så illa förberett och underbyggt. Det kunde riksdagen göra. I stället för att nu anta en slarvigt hopkommen proposition kunde faktiskt riksdagen visa att nej, vi köper inte det här. Vi väntar och återförvisar det. Det är bättre att man då får ett samlat förslag, och att TV 4 får att hantera ett sådant, än att man nu ska köpa grisen i säcken. Man får vara med och betala, men man vet inte hur mycket man ska betala för det passar inte regeringen att nu lägga fram ett sådant förslag i detalj trots att det finns utredningssiffror på detta.

Anf. 21 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Fru talman! Ja, det finns utredningssiffror på detta. Den första utredningen sköts ju sönder och samman. Och promemorian som regeringen hade om ett alternativ kring det där rönt inte just något större intresse. Det vittnar väl om svårigheten på den här punkten. Jag hade gärna sett ett

förslag och ett beslut i dag om hur det ska vara, men jag är förtröstansfull när regeringen kommer med budgetförslaget i september. Då får vi lösa ut den här frågan.

De sena propositionerna är det inte så mycket mening med att hålla på att diskutera. Vi tycker ju, beroende på om vi tillhör regeringssidan eller den andra sidan, att en försenad proposition är välmotiverad i de olika lägena. Det är väl ungefär så som man alltid har resonerat på de här punkterna.

Det är riktigt att Socialdemokraterna har god regeringsskicklighet, det är väl ingen tvekan om det. Och det finns en och annan som väl har tyckt att de borgerliga inte var så imponerande under de där åren. Men det kom i alla fall en hel del propositioner, och många kom för sent. Jag har inte sedan kollat om det var motiverat eller ej, men jag har inte heller menat att den ena försyndelsen motiverar den andra. Det är väl snarare så, hur det nu står i texterna, att den som är utan synd kastar första stenen. Men det är möjligt att det här inte tillhör arvsynden utan att det går över efter några år och att man inte behöver ta något ansvar för det som skedde för drygt tiotalet år sedan i de här sammanhangen.

Jag hoppas, och tycker att det är viktigt, att riksdagen säger hur man vill ha det och försöker ställa upp regler och annat. Sedan kan det hända att det till och med ingår i duktighetsregerandet att man faktiskt lägger fram de förslag som behövs för att politiken ska bli bra även om riksdagen har sagt att man helst vill ha propositionerna före ett visst datum. Vi behöver väl inte fördjupa oss i det där alltför länge, men faktum är att det finns syndare på båda sidor.

Anf. 22 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Jag har nog inte så där oerhört mycket nya och revolutionerande argument att tillföra i den här debatten efter de inlägg och replikskiften som har varit. Jag skulle i och för sig kunna nöja mig med att för kammaren och protokollet redovisa Vänsterpartiets ståndpunkt genom att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Nu har vi i dag fått lära oss i en ny skrift att konstitutionsutskottet är det mest diskussionslystna av riksdagens utskott. Det är vi kanske inte bara uppe i sessionssalen utan också här i kammaren. Jag ska väl ge något litet bidrag till den samlade debattiden.

Magnusson sade att det var en ganska lätt proposition att ta ställning till. Och det är det ju i de grundfrågor vi diskuterar. Här konstateras att det alltså kommer att behövas en koncessionsavgift och att denna samtidigt måste reduceras i takt med att konkurrensituationen förändras. Den formulering som nu har valts är att detta ska ske i takt med att de analoga sändningarna faktiskt upphör men att den faktiska, mer konkreta, utformningen av detta får komma lite senare. Så långt är det ganska enkelt, och jag tror också att det är viktigt att kammaren sätter ned foten i de här frågorna så att arbetet kan fortsätta.

Sedan kan man beklaga att regeringen inte redan nu har lagt fram ett färdigt, konkret helhetsförslag, som det heter. Men som redan har noterats har det ju inte varit ett helt enkelt utredningsarbete på det här området. Det vet åtminstone de partier som under en period deltog i ett ganska brett samarbete kring den här frågan och en del andra frågor som har med

*Koncessionsavgift
på televisionens
område m.m.*

radio och tv att göra. Det var mycket diskussioner och väldigt många goda idéer. De prövades på olika sätt av regeringen och av utredare. Alla sköts som sagt fullständigt i sank.

Vi har också uppvaktats av det berörda programföretaget, som betalar koncessionsavgiften. Vi har uppvaktats av de företag som konkurrerar med detta företag. Samtliga har, tror jag, lagt ned oerhörda konsultresurser på att ta fram starka argument. De argumenterar mycket övertygande, var och en för sig, för sina respektive ståndpunkter men kommer fram till fullständigt olika uppfattningar om hur det här ska vara konstruerat. Mot den bakgrunden är jag kanske inte så där oerhört förvånad över att det här har tagit längre tid än vad som hade varit önskvärt.

Jag tror som sagt att det är bättre att fatta det här beslutet, principbeslutet kring detta, för att tydligt visa vad riksdagen förväntar sig av regeringen än att nu avslå propositionen och förvänta sig något slags helhetslösning. Jag tror att det är helt klart att det skulle försena processen. Därmed skulle vi också få en försening av tidsplanen för nedsläckning, och det tror jag vore oerhört olyckligt. En grundtanke i det här arbetet har ju varit att det är viktigt att ha datum, ha en tidsplan för att sätta press på marknaden och visa för marknaden, branschen, tv-företagen och dem som tillverkar apparatur av olika slag att detta kommer att ske. Anpassa er nu till detta. Utan en sådan tydlig tidsplan kan man hamna i svårigheter. Mot den bakgrunden tror jag att det är angeläget att kammaren fattar det här beslutet och ger denna signal till regeringen.

Sedan har det diskuterats kring undantag för apparater som man inte kan titta på. Jag hinner inte utveckla den saken nu. Men jag har lite svårt att se vitsen med att man ska befinna sig i en situation där man har en tv-apparat men att man uppenbarligen inte vill titta på tv, eftersom man inte skaffar sig en digitalbox. Man vill heller inte göra sig av med den för att på så sätt slippa avgiften, utan man ska ha den men slippa betala avgiften. Jag har lite svårt att se det verkligt starka skälet för en sådan ordning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

5 § Den svenska turistnäringen

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2004/05:NU13
Den svenska turistnäringen (prop. 2004/05:56).

Anf. 23 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Fru talman! Den svenska turistnäringen är oerhört viktig. Den är en växande bransch. Siffrorna från 2003 visar att 2,5 % av vår bruttonationalprodukt består av turism. Den omsätter 17 miljarder, sysselsätter 127 000 och är faktiskt den enda exportnäringen som innebär momsintäkter till staten – momsintäkter på 7 miljarder. Nu kunde det vara ännu bättre. Och jag hoppas att inriktningen för besluten i dag ser till att underlätta förutsättningarna att öka intäkterna, men framför allt att få bort eller minska de underskott vi de facto har när det gäller resevalutastatistiken. Vi har fortfarande ett underskott där på ungefär 24 miljarder.

Jag ska be att få yrka bifall till reservation nr 1, och vi instämmer naturligtvis i övriga reservationer. Vi vill också markera att vi naturligtvis tillgodoser de motioner som är inlämnade och som har samma andemening som finns i reservationerna.

Propositionen är indelad i ett antal olika delar, dels om att ha en Sve-
rigefrämjande bild, dels om en näringsfrämjande bild. Men det finns en
hel del som saknas och som börjar bli ganska typiskt när vi diskuterar
näringspolitik, nämligen att de konkreta åtgärderna inte finns där, de
konkreta åtgärderna som faktiskt gör att branschen i sig har en möjlighet
att lyfta sig. De konkreta åtgärderna reduceras, liksom här, många gånger
till statliga insatser, projekt och annat. De har säkert sitt berättigande
många gånger, men vi saknar de konkreta åtgärderna för att låta bran-
schen lyfta sig själv.

En typisk sådan sak som är svår att hitta är mätbara kvantitativa mål.
Ja, de finns inte, och våra förslag avslås. Vi föreslår sådana. Varför inte
ha kvantitativa mål som innebär att vi de facto, för att kunna utvärdera
om våra resurser används på rätt sätt, ställer upp mål om exempelvis
25 % ökning av antalet övernattningar eller att försöka få turisterna att
spenderar mer pengar varje dygn de tillbringar här i Sverige?

Det är klart att om man sätter upp mål kräver det åtgärder. Det kanske
är därför som just de kvantitativa målen, de mätbara målen, inte finns.
Det blir här, som på många andra ställen, att de goda orden bara blir
floskler.

Den Sve-
rigefrämjande bilden är viktig, men resurserna är otillräck-
liga. Tyvärr säger vänsterkartellen att resursfrågan inte är aktuell. De
resurser vi sätter av kräver stora fasta kostnader. De resurser som finns
till att göra reell marknadsföring av Sverige bilden utomlands är små. Vi
föreslår konkret 10 miljoner kronor mer. Det kan tyckas vara lite pengar i
sammanhanget, men innebär en hel del nytillskott i resurser just när det
gäller rörliga kostnader och möjligheten att ha en effektiv marknadsfö-
ring.

De näringsfrämjande delarna som det pekas på i propositionen är oer-
hört viktiga. Men återigen finns inte riktigt insikten om entreprenörernas
betydelse, om villkoren, om behovet av att vara konkurrenskraftiga
gentemot varandra. Det pekas på lokal ekonomi och på möjligheten för
den lokala ekonomin att faktiskt få skörda frukterna av de insatser som
görs. Men samtidigt verkar inte viljan finnas.

Vi föreslår att en utredning tillsätts för att verkligen se över turistföre-
tagens konkurrenskraft. Det ska handla om att undanröja hinder. Det
handlar om generella åtgärder och om vårt företagsklimat. Det handlar
naturligtvis om kostnader för en personalintensiv bransch när det gäller
sjuklöneansvar och mycket annat. Det handlar om kapitalförsörjning.
Förmånsrätten är aktuell även här. Men det handlar naturligtvis också om
specifika åtgärder. Det finns illojal konkurrens från den offentliga sek-
torn men även andra saker som bland annat har med regelkrångel att
göra. Nu säger vänsterkartellen att det inte finns något behov av en över-
syn, och återigen blir de goda orden bara floskler.

Låt oss titta på regelverken. Vi har haft den debatten förut, och den
ovilja som markerades, framför allt från Socialdemokraterna, att se detta
som ett problem i den debatten var ganska belysande. Jag gissar att vi får
samma debatt i dag.

Jag vill bara nämna några exempel som jag fått av företagare som jag träffar när det gäller momsproblematiken och problemen med att kunna skilja mellan olika varuslag som logi och köp av tjänster av varandra. I propositionen sägs det att det är bra att företagen samverkar. Men våra momsregler ser till att det är i stort sett omöjligt.

Låt oss ta problemen för dem som pysslar med aktiviteter. Varför är hela momsen avdragsgill när man hyr ut en skoter till turister men bara halva momsen när man hyr ut en bil fast det är för samma typ av aktivitet? Men det är tydligen inte viktigt att utreda.

Varför måste en japan som åker på skotersafari skaffa sig förarbevis om körkortet är utfärdat före 1990? Ja, det är svårt att förklara för japanen. Han kommer nog på sitt första besök, men kommer han på sitt andra besök? Är det viktigt att se över? Ja, vi tror det. Det är viktigt att se över hela regelverket.

Det talas om den lokala ekonomin. Fortfarande vet vi inte vad som händer med gårdsförsäljningen. Återigen här, som på många andra områden, blir de goda orden bara floskler.

Det är viktigt att ha en översyn för att se över konkurrensneutraliteten. Jag kan ta Icehotel i Kiruna som exempel. Momssatsen är tre gånger så hög när man har aktiviteter som gäller samisk kultur jämfört med sina närmaste konkurrenter i Finland. Vi föreslår inga konkreta åtgärder nu, men det här är kanske viktigt att se över. Men det finns inget behov, säger vänsterkartellen.

Det handlar om illojal konkurrens från offentligheten, från kommuner, landsting men många gånger också staten. Ska vi med offentliga medel slå ut entreprenörer? Nej, vi tycker inte det. Vi tycker att det är värt att göra en översyn. Men det finns inget behov, enligt vänsterkartellen.

När det gäller markfrågor pekar man i propositionen på s. 27 på behovet av lokal anpassning, att kommuner och landsting har en god planering när det gäller deras egen mark. Om statens mark nämns inte mycket.

Visst är det bra åtgärder att Svea Skog får ansvar för att överlåta mark och se till att det finns marktillgänglighet för privata entreprenörer. Nu hoppas jag att det blir så och att inte det statliga bolaget ska utföra turistverksamheten själv.

Men om annan statlig mark sägs det inte mycket. Vi föreslår att det ska finnas större möjligheter till lokal förvaltning. Ett annat utskott tittar på det nu. Vad beslutet blir vet vi inte. Men vi kan konstatera att det är svårt att etablera verksamheter för turistföretag även på platser i det län som jag kommer från, Norrbotten. Jag kan ta strandskyddet som exempel och som det har hänvisats till. Förhoppningsvis kommer någon typ av förslag till lättnader i höst.

Färdas vägen mellan Kiruna och Narvik. Konstatera hur glest det är på den svenska sidan, medan man 50 meter från tullstationen på den norska sidan på samma fjäll upplever hytte efter hytte. Där finns förutsättningar för att ha en turistverksamhet. Jag kan inte se att man på den norska sidan skulle ha en mängd olägenheter. Och jag kan meddela er att de entreprenörer som arbetar i den kommunen, där man har lyckats väldigt bra tack vare goda entreprenörer, ser det här som ett mycket stort problem.

Allemansrätten är viktig. Men när det gäller markfrågor är det också viktigt att vi ser till att det är klara papper. Det verkar precis som att när det gäller statens mark är det svårt att få etablera verksamhet, men när det gäller intrång på annans mark är det inte så viktigt. Vi tycker naturligtvis att om det handlar om att regelbundet nyttja någon annans mark måste det finnas en överenskommelse om det. Har det skett ett markintrång måste den som äger marken kunna få en rimlig ersättning.

Nu blir jag norrbottnig igen. Turistverksamheten handlar inte bara om de här frågorna. Det handlar om att kunna ta sig till turistmålen. Kommunikationer är viktiga. Här finns det otillräckliga medel. Det kan vi konstatera, framför allt när det gäller vägar och vägsatsningar. Det talas i propositionen om tjälsäkring. Den delen är också otillräcklig. Det handlar om bärlighetsatsningar. De delarna är otillräckliga. Om vi ska lyckas med turismen i Sverige måste turister ha en möjlighet att på någotlunda vettigt sätt ta sig fram till turistmålen. Vi har inte råd att genomföra statliga upphandlingar liknande den Rikstrafiken gjorde när det gäller tågtrafiken upp till Kiruna och upp till Luleå. Det var en upphandling som senare renderade skadestånd och som innebär att standarden är så låg att ingen turist längre vill färdas med tåget. Det drabbar turismen. Det drabbar anläggningarna.

Utbildningen är självklart viktig. Det kommer ord efter ord. Samtidigt har branschen tydligt påpekat vad den saknar. Det följer vi efter. Vi anser att just de kvalificerade yrkesutbildningarna måste utökas. Nu har regeringen förvisso föreslagit tusen temporära utbildningsatsningar, oklart vad. Vi tycker nog att det är märkligt att utskottet inte tydligare har kunnat peka ut att turismen är ett område där just den typen av utbildning borde satsas på.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 24 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Eftersom vi är fyra partier som har gemensamma reservationer skulle jag bara kunna instämma i Krister Hammarberghs anförande, men jag tänkte ändå säga några ord själv.

Turistnäringen är egentligen inte bara en näring utan många. Det är resor med bil, båt, buss, flyg och till och med cykel. Det är upplevelser, skidor i fjällen, fiske, fjällvandringar, paddla i skärgården och allt vad vi vill. Det är boende, alltifrån tält på en campingplats till det flottaste hotell, kanske Grand Hotel. Det är mat, alltifrån hamburgare på McDonalds till en fin à la carte-måltid på en dyr restaurang.

Fru talman! Jag har rätt stor erfarenhet själv av turismen. Jag har varit politiskt aktiv i Länsturistnämnden i Västerbotten där åtminstone en här närvarande ledamot också var med, nämligen K G Abramsson. Vi fick se mycket av de möjligheter och problem som finns i vår speciella del av landet. Den ligger lite söder om Krister Hammarberghs hemtrakter men väldigt långt borta från de stora orterna i alla fall. Jag har också jobbat som delägare i fjällhotell och vet vad det betyder av goda saker och dåliga saker, mycket jobb men också mycket spännande upplevelser.

Jag står precis som Krister bakom alla fyra alliansreservationerna, men jag yrkar bifall bara till nr 1 även jag, för att spara kammarens tid i voteringarna.

Propositionens beskrivning av turistnäringen och turistpolitiken med lite historia är i stora drag bra, men enligt vår mening i alliansen finns det för få konkreta förslag. Vi vill alltså ha en del tillägg.

På den första punkten om målen för turistpolitiken är regeringens förslag att målet för politiken ska vara att Sverige har en hög attraktionskraft som turistland och en långsiktigt konkurrenskraftig turistnäring samt att näringen ska bidra till hållbar tillväxt och ökad sysselsättning i alla delar av landet. Det är bra som utgångspunkt, men vi anser att det bör kompletteras med kvantitativt mätbara mål och åtgärder, till exempel, som föregående talare sade, att öka antalet utländska turister med minst en övernattningsnatt med 25 % fram till år 2010. Det är också viktigt att lönsam turism kan skapas utifrån lokala förutsättningar och ge ett större utbyte för den lokala ekonomin. Det är en del av innehållet i reservation 1, som jag alltså yrkar bifall till.

I reservationstexten har vi skrivit att övriga motionsyrkanden under denna punkt – det fanns ett ganska stort antal – ska avstyrkas i den mån de inte blir tillgodosedda genom vårt ställningstagande. Det framgår ju inte av själva förslaget till riksdagsbeslut, men vi vill alltså att de som har väckt de motionerna ska förstå att det som de har skrivit och som sammanfaller med våra ställningstaganden också finns med i det hela. Vi har tyckt att det är viktigt att få en renodling av alliansens förslag som vi sedan kan jobba vidare med när vi förhoppningsvis kommer till makten.

Sedan handlar det om inriktningen av turistpolitiken. Som jag nyss sade är inte turistnäringen en utan många. Det kanske allra viktigaste är att skapa en generellt bättre näringspolitik med färre regler, lägre arbetsgivaravgift och annat. Det är också viktigt med utbildning och forskning som stöd för turistnäringens olika delar. Näringsutskottet tog initiativ till en utredning om FoU-stöd till småföretag, som utfördes av ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier. Turistnäringen var ett av de fyra områden som undersöktes, och utredningen visade klart att mycket lite forskning och utveckling bedrivs inom de små företagen. Vi hade kanske på känn att det var så, men nu ser vi det på papper, och det behövs förbättringar.

Vidare behöver kompetensen ökas. Vi föreslår ökat antal platser i den kvalificerade yrkesutbildningen. Det behövs receptionister, kockar, reseledare, och en mängd andra arbeten behöver kompetent personal.

Tillgängligheten till turistiska aktiviteter är oerhört viktig. Där spelar till exempel helikopterlyft och småflyg i fjällen en viktig roll. De ökar tillgängligheten för bland annat dem som vill fiska i fjällsjöar, för skidåkare och för funktionshindrade som med flygets hjälp kan få uppleva fjällvärlden.

Vidare har vi en punkt som handlar om organisationsfrågor. Där tycker vi att propositionens förslag om effektivisering är bra. Det är också klokt att satsa på ökad samverkan mellan olika Sverigefrämjande aktörer som utrikesförvaltning, exportråd och så vidare. Men för att åstadkomma en slagkraftig marknadsföring behövs pengar. Vi föreslår i ett första skede 10 miljoner kronor. Det är inte särskilt mycket, men vi har för avsikt att öka den summan när vi får makten över Sveriges finanser.

Till sist handlar det om en utredning om turistföretagens konkurrenskraft. Vi i alliansen anser att det finns många brister i det svenska företagsklimatet. Det gäller naturligtvis de olika grenarna av turistnäringen

också. Det är problem med kapitalförsörjning, sjuklöneansvar, otrygga villkor för småföretagare när det gäller socialförsäkring, med mera. Många av de här bristerna är särskilt kännbara för de riktigt små företagen som det finns väldigt många av i de skilda delarna av turistnäringen. Det är också problematiskt att kommuner och landsting ger sig in i branschen och konkurrerar på osunda villkor.

Vi vill att regeringen tillsätter en utredning om den svenska turistnäringens konkurrenskraft, bland annat i förhållande till våra grannländer.

Att vara företagare i turistbranschen är ofta mycket arbetskrävande men också mycket stimulerande. Man träffar människor som vill använda sin lediga tid till att se och uppleva vad vårt avlånga land har att erbjuda, men det ställs också stora krav, ibland orimligt stora, på att företagen ska finnas till hands varje timme på dygnet. Inte minst sommartid uppe i norr när det är ljus dygnet runt kan det bli väldigt betungande. För dessa företagare, ofta en- och tvåpersonersföretag, skulle det vara en lättnad att åtminstone slippa byråkratiskt krångel i onödan. Jag hoppas därför att det långsamma arbetet i Näringsdepartementet med regel-förenkling sätter fart.

Fru talman! Jag yrkar, som sagt, bifall till den första reservationen.

Anf. 25 LARS LINDÉN (kd):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 3.

Vi ska nu åter debattera turistpolitik, en "tävlingsgren" där Sverige tillhör de sämsta i Norden och bland de sämsta inom EU.

När jag kom in i riksdagen för tre år sedan var jag inte speciellt insatt i hur Sverige skötte turistpolitiken. Jag trodde att vi var rätt duktiga på turism. Men den tron kom snabbt på skam när jag började sätta mig in i ämnet. Jag blev som entreprenör och småföretagare mer och mer frustrerad över hur vi i vårt land hanterade turistnäringen.

Ska man bli framgångsrik på detta område förutsätter det två saker. För det första måste man ha sådant som intresserar turisterna – en bra produkt. För det andra gäller det, när man har inventerat vad man har, att marknadsföra detta över världen.

Vi verkar vara överens över partigränserna om att Sverige har ett fantastiskt brett och fint utbud som kan intressera turister från hela världen. Denna samsyn är viktig för ett framtida agerande.

Kristdemokraterna skrev förra sommaren en turistrapport som hade rubriken *Sverige behöver inte vara sämst på turism*, där vi försökte räkna upp vad Sverige kan erbjuda som turistland. Vi räknade upp från A, B, C – affärsturism, bärplockning, bergsklättring, båtturism, cykelturism – fram till Å, Ä, Ö, där vi hade ångbåtsfärder, äventyrsturism, älgafari och slutligen öppna landskap. Det blev till vår förvåning över 100 speciella och intressanta turistattraktioner som Sverige kan erbjuda besökande turister. Ett fantastiskt fint utbud. Få länder har ett så brett och intressant utbud att erbjuda. Vi anser att Sverige med dessa förutsättningar minst skulle kunna dubblera sin turism. Då når vi EU-snittet.

Det första kriteriet för att bli ett bra turistland har vi alltså med råge uppfyllt i Sverige. Vi har ett bra och intressant utbud för turisterna.

Då kommer den andra förutsättningen för framgång, nämligen en bra marknadsföring.

Varför är våra nordiska grannar så mycket bättre på turism än vi, fast de har ganska lika förutsättningar? Varför är de flesta EU-länderna också bättre än Sverige? Vi omsätter i dag hälften av EU-snittet per capita på turism.

Svaret är tveklöst: De är bättre på marknadsföring.

Det räcker inte med att ha bra produkter om bara ett fåtal känner till dem. Man behöver inte åka långt bort från Sverige förrän man märker att många inte vet något, eller vet mycket lite, om Sverige. ABBA, Björn Borg, Volvo, Saab har man hört talas om, men att de kommer från Sverige vet inte många. Ibland vet de inte ens var på kartan de ska söka Sverige.

När en företagare har fått fram en bra produkt, vad gör han då? Tror ni att han hoppas att ryktet ska sprida nyheten om hans fina produkter och därmed få dem sålda? Nej, självklart inser han att det nu gäller att kavla upp skjortärmarna och ge sig ut på marknaden och visa upp sig och börja sälja. Han ser inte detta som kostnader utan som investeringar.

På samma sätt måste vi arbeta för att sälja Sverige som turistland.

Men vi marknadsför oss redan, försvarar sig säkert regeringen. Visst gör vi det, men om våra konkurrenter marknadsför sig många gånger intensivare än Sverige blir våra blygsamma aktiviteter till föga nytta. Vi hamnar i skuggan. Det är det som sker.

Jag har funderat mycket på vad det är som gör att regeringen inte satsar mer på att sälja Sverige, när så mycket finns att vinna. Jag har kommit fram till att det troligtvis finns två viktiga orsaker till regeringens passivitet.

Den första är att det inte finns några entreprenörer i regeringen, personer som har förmåga att tänka affärsmässigt och därmed förstå att det skulle vara en lönsam affär att satsa mer än de 100 miljoner som man i dag satsar på att marknadsföra turistlandet Sverige.

Vi kristdemokrater föreslår i vår motion att vi borde fördubbla vår turistmarknadsföring till 200 miljoner och att vi tar dessa extra pengar från regionalpolitiken, utgiftsområde 19. Redan en ökning med en halv procent av antalet utländska turister till Sverige skulle ge dessa extra 100 miljoner tillbaka i statskassan.

Detta är uträknat utifrån att vi i dag omsätter ca 44 miljarder per år på utländska turister. Hälften av dessa pengar går till statskassan, alltså 22 miljarder. En ökning med en halv procent ger då 110 miljoner extra till statskassan. Som entreprenör skulle jag gissa att en 100-procentig ökning av den internationella marknadsföringen av svensk turism skulle ge minst en tioprocentig ökning per år. Det skulle alltså ge 2,2 miljarder extra i statskassan på en 100-miljoners extra satsning, 22 gånger insatsen och dessutom 4 000–5 000 nya jobb per år i turistnäringen. Många av dessa jobb hamnar dessutom i glesbygd, vilket är extra värdefullt.

Det är synd att turistminister Messing inte verkar förstå potentialen här. Inte heller Östros, Karlsson och Nuder verkar ha någon större klar-syn i dessa frågor. Här kommer vi i alliansen omedelbart efter valet att sätta in offensiva åtgärder.

Få insatser får så säkra, snabba och positiva effekter på landets ekonomi, sysselsättning och regionalpolitik. Alliansen föreslår att målet för ökningen av utländska turister ska sättas till 25 % fram till 2010. Vi kristdemokrater tror att vi kan vara lite mer optimistiska. Men det viktiga

är att vi sätter mätbara mål och inte bara pratar positivt som regeringen gör.

Regeringen säger, som en del redan har nämnt, att målet är att vi ska ha en stor attraktionskraft som turistland och en långsiktigt konkurrenskraftig turistnäring som bidrar till hållbar tillväxt och ökad sysselsättning i alla delar av landet. Vem skulle eftersträva något annat? Men när man inte visar hur detta ska åstadkommas och hur det ska bli mätbart blir det bara snömos och till intet förpliktande. Detta ställer sig nu utskottsmajoriteten bakom och anser detta vackra tal vara en riktig och välbalanserad avvägning av det som ska åstadkommas. Det är tråkigt med denna passivitet då Sverige i dag verkligen behöver en mer växande turistnäring. Turismen är, till skillnad från många andra näringar, ingenting som det finns risk för flyttas till lågprisländer.

Det andra skälet till regeringens passivitet tror jag kan vara spöket vinst för privata entreprenörer.

När statsråden står inför vårt förslag att exempelvis satsa 100 miljoner extra av skattepengarna för att marknadsföra turistlandet Sverige kommer först reaktionen att det låter klokt. Men sedan kommer ryggmärgsreaktionen: Ska vi satsa 100 miljoner och därmed hjälpa alla privata turistentreprenörer att öka sin omsättning varje år med 10 % och därmed också öka deras vinster? Nej, då tar det stopp. I stället börjar man prata om att näringen själv ska lägga ett marknadsföringspåslag på sina priser och själv finansiera detta. Inget annat land tänker så. Den som tjänar överlägset mest pengar på en ökad turism är staten, 22 gånger insatsen hörde ni att jag sade tidigare. Därför bör staten självklart ta marknadsföringskostnaderna för Sverige som turistland. Dessutom är turistpriserna redan höga i Sverige jämfört med många av våra konkurrenters och tål inga extra påslag som konkurrenterna slipper.

Men tyvärr har regeringen svårt att tänka affärsmässigt. Det är ett dogmatiskt tänkande som drabbar turistnäringen.

Om regeringen delar Kristdemokraternas åsikt att skattepengarna ska nyttjas på ett sätt där de gör mest nytta finns det knappast något som är mer effektivt än att satsa 100 miljoner extra utöver regeringens förslag för att marknadsföra Sverige som ett bra turistland.

Med en sådan ökad marknadsföringssatsning finns det bara vinnare – ökad lönsamhet för turistentreprenörerna, rejält ökade intäkter för staten och en starkt ökad sysselsättning, speciellt i glesbygd. Allianspartierna kommer att rösta ja till detta.

Turismen är i dag världens snabbast växande näring. Så kan det bli också i Sverige. Vårt land har potentialen, med råge.

Anf. 26 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Runtom i Sverige finns det en stor oro för vart jobben drar och vart företagen flyttar och för Sveriges möjlighet att framöver kunna konkurrera på en global marknad.

Det är egentligen två parallella strukturförändringar som pågår. Den ena har pågått under ganska lång tid med en allt allvarigare regional klyvning där vissa regioner och orter drar ifrån andra regioner, och där det är främst landets mest glesbefolkade delar och landsbygdsregioners industrier som är satta under en mycket kraftig konkurrens både från de inomnationella regionerna och från internationella regioner.

Den andra är den allmänna mycket allvarliga situationen där vi dagligen konstaterar att företag ständigt flyttar och jobben försvinner ut i andra delar av världen. Och detta sker utan att motsvarande antal nya jobb skapas och utan att man vågar skapa nya företag och utan att befintliga företag vågar utvecklas eller nyanställa.

Sverige är i en mycket allvarlig situation där det är avgörande att se över det svenska företagarklimatet och det svenska näringslivsklimatet för att kunna skapa i grunden mycket bättre förutsättningar för de företagsamma människorna att våga starta eget och våga utveckla sina befintliga företag så att just nya arbetstillfällen skapas.

Det behövs regelförenklingsreformer, och det behövs skattereformer som gör att företagen vill växa. Och det behövs ett avskaffande av system som förhindrar företag att våga anställa människor.

Fru talman! Allt detta handlar egentligen i grunden om möjligheterna för världens största industri att växa. Detta betänkande om den svenska turistnäringen innehåller dock inga förslag som stärker företagandet i Sverige.

I EU beräknas åtta miljoner människor arbeta inom turistsektorn, i Sverige drygt 127 000 människor.

I regeringens proposition *En politik för en långsiktig konkurrenskraftig turistnäring* ges en överblick över näringens betydelse och vikten av att näring och myndigheter samverkar. Men det skulle kunna vara så mycket bättre, och så många flera nya arbetstillfällen skulle kunna ges runtom i vårt land. Tyvärr klarar inte regeringen att ta det helhetsgrepp som behövs för att företagsamheten ska ta fart och för att människor aktivt ska våga utveckla sina idéer och sina tankar.

I stället lägger regeringen vid sidan av den här propositionen kraft på att skapa ytterligare nya regler som ska försvåra för människor att erhålla F-skattsedel. I dagens Sverige förstärker Socialdemokraterna synen på att det är för många företagare och för många fiffflare som det gäller att hindra – detta i stället för att se till sambandet mellan bristen på arbetstillfällen och det faktum att det är för få företag som vågar starta och för få människor som vågar skapa sin egen utkomst. Men i stället för att se det sambandet fortsätter man att med nya regler förhindra en utveckling av landet.

Det finns faktiskt inga konkreta förslag i propositionen som underlättar för blivande eller för redan existerande företagare att utveckla turistverksamheten. Vem vågar eller vill satsa på turistföretagandet om man har den attityden?

Just nu går vi – åtminstone i min del av världen, på den sköna västkusten – in i en intensiv tid där också många småföretag träder in i sin intensiva sommarverksamhet. Men allmänt sett befinner vi oss fortfarande på en mycket jungfrulig mark med otroliga möjligheter att skapa nya företag och därmed nya jobb i alla delar av landet.

Just turistindustrin är en verksamhet som inte drar över gränsen. Även om snön smälter och solen går i moln återuppstår dessa naturupplevelser igen. Men konkurrensen uteblir inte bara därför att vi inte tar tillfället i akt. Sol och snö och även andra unika upplevelser finns ju också i många andra länder, till exempel runtom i våra grannländer.

Fru talman! De speciella upplevelser, de extrema höjdpunkter, som vi kommer ihåg är oftast väldigt lokala och regionala. Det är också lokalt man kan, och ska, utveckla företag. Och det är där man kan ta betalt för sina unika varor.

Detta lokala och unika kan utvecklas såväl i Stockholm som på Nordkoster. Med en bra turist- och företagarpolitik ges nya förutsättningar för utveckling i alla delar av landet. Det finns världens möjligheter att sätta även små orter och små länder på världskartan. Men det ställer krav på att politiken gör det som politiken ska göra just för att människor ska kunna, våga, gå vidare med sina idéer och starta eget.

Inom turistnäringen är det så uppenbart att det är de små företagen som står för möjligheterna att skapa jobb och tillväxt – också, som jag inledningsvis nämnde om, i de delar av landet som har stora problem när det gäller att i en konkurrensutsatt företagavärld skapa nya möjligheter.

Fru talman! Staten har ett nationellt samlat ansvar för att internationellt stärka Sverigebilden och locka resenärer att komma till Sverige liksom för att få svenskar att turista i landet. Det handlar om annat än en svag krona. Dock satsar Sverige betydligt mindre än våra nordiska grannländer på att marknadsföra det egna landet. 10 kr ska jämföras med 30–40 kr per invånare och år.

Vi i allianspartierna har lagt fram förslag om att avsätta ytterligare miljoner till Sveriges Rese- och Turistråd. Vi vill också sätta upp kvantitativa mål som ställer krav på en utvärdering och därmed gör det lättare att behålla fokus på utveckling och krav på att ständigt göra förbättringar inom landet, till exempel för att antalet utländska turister med minst en övernattnings ska öka med 25 % till år 2010.

Infrastrukturen är för många landsbygdsföretagare A och O. Det handlar då inte bara om vägar utan också om så enkla saker som mobiltelefon-täckning eller – det som många av oss tycker är generellt allmängiltigt i dag – digital allemansrätt. Så är det tyvärr inte i stora delar av landet.

De här områdena hanteras av trafikutskottet, men det hör till helheten för ambitionen att stärka just turistföretagandet.

Staten lägger också stora pengar på att inrätta naturreservat, ofta i bygder där det är just den upplevelsen som kan kommersialiseras. Därför är det avgörande att myndigheter och tänkbar näring samarbetar så att inte nytt myndighetskrångel skapas – till exempel att flygverksamhet, som är avgörande för att nå våra unika och därmed avlägsna fiskevatten, inte förhindras. Det kan väl ändå inte vara meningen att tystnaden ska ta död på människors vilja att utveckla sina egna livsvillkor och ansvara för sin egen försörjning?

Allianspartierna har lagt fram ett antal förbättringsförslag med anledning av regeringens proposition. De förslagen visar på vikten av en helhetssyn när vi talar om småföretagsamhet och möjligheterna att satsa på nya jobb inom turistnäringen.

Naturligtvis står jag bakom samtliga reservationer där Centern finns med, men jag yrkar bifall endast till reservation 1.

Anf. 27 BERIT HÖGMAN (s):

Fru talman! Som många talare har varit inne på är vi överens om att turismen är en väldigt värdefull näring för Sverige. De 2 ½ procenten av

vår bnp och sysselsättningseffekten på drygt 127 000 årsarbetare kan naturligtvis växa – det kan bli fler.

Turismen är en utpräglad småföretagarnäring med stor betydelse för tillväxten i landet. Den proposition som vi nu debatterar och som vi ska fatta beslut om syftar till att turismpolitiken i ännu högre grad ska bidra till tillväxt och sysselsättning i hela landet.

Sverige är världens främsta varumärke. Detta har kommit fram i den första globala undersökning i den vägen som gjorts – alltså före Storbritannien, USA, Japan och Italien.

Undersökningen grundas på intervjuer med 10 000 personer i tio länder. Enligt Simon Arnholt, en av världens främsta experter på *Nation Branding* är Sverige nästan universellt beundrat och kännetecknas av en ansvarstagande administration, en ärlig och pålitlig befolkning, framgångsrik kulturexport och en bra plats för investeringar. Följande sägs:

”Få länder kan upprätthålla en så värdefull balans mellan grundläggande stabilitet och drag av vitalitet, äventyr och ungdomlighet.”

Detta är väl verkligen något att ta fasta på i den fortsatta marknadsföringen av Sverige!

Jag vill också påstå att vi vid en nordisk jämförelse inte är så dåliga som Lars Lindén vill ge uttryck för. Vår marknadsandel växer stadigt, och vi har den största ökningen av antalet gästnätter. Som mötesplats för internationella kongresser ligger Sverige på fjärde plats bland de länder som deltar i mätningen. Det är också ett bra avstamp för en bättre turismpolitik!

Nu ser vi att turismsiffrorna går uppåt i Malmö, i Västsverige och i flera andra delar av vårt land. Det är viktigt att se att turism och besöksnäring kan vara så många olika upplevelser för vitt skilda målgrupper.

Det kan vara att vandra i den vackra Kesudalen på väg till Helags med ryggsäck, tält, stormkök och frystorkad mat eller cykla längs grusvägen som följer Göta kanal med ett vandrarhem som tänkt boplatz för natten.

Det kan vara att tillsammans med barnen uppleva Cosmonova, Tom Tits, Junibacken och Gröna Lund ett veckoslut i maj eller en avkopplande spawekend med kulturupplevelse i Trosa, Skinnskatteberg eller Varberg i november.

Det kan vara en häftig skidupplevelse i Idre, Åre, Hemavan eller Riksgränsen, eller varför inte stå i en snödriva i Värmlandsskogarna under Svenska Rallyt? Allt detta och mycket mer ska fler få möjlighet att uppleva.

Naturen, kulturen, tystnaden men också storstadsbruset – allt detta har vi. Det är detta som regeringen tar fasta på när den nu lägger fram en turistproposition – den första på tio år. Jag tycker det är glädjande att vi i stora drag är överens om att det är en bra proposition.

Men det är klart att några förslag och synpunkter måste man nu ändå ha om man är i opposition. Därför har man från maktalliansen presterat en gemensam motion. Med anledning av den känner jag behov av att ställa några frågor.

Ni vill stärka äganderätten på bekostnad av allemansrätten, och samtidigt betonar ni allihop värdet av att utveckla turismen i våra mest glest befolkade bygder. Hur går detta ihop? Ert förslag kommer utan tvekan att försvåra, ja kanske till och med göra det omöjligt, för Erik, 35 år, som

har fått bra snurr på sin skotersafari på vintern och viltsafarin på sommaren. I samma situation försätter ni entreprenörer inom fisketurismen, cykelturismen, hästturismen och dem som kör hundspann. Hur går det för kanotuthyrarna, för cykelpaketarrangörerna och för jaktturismen? Hur många avtal och markägarkontakter kräver inte detta? Var det inte mindre krångel för småföretagare vi skulle ha?

Vi vet också att i många glesbygder är det många mark- och skogsägare som bor och lever långt, långt ifrån den mark han eller hon äger.

Ni har redan skapat oro bland dessa aktörer inom turismnäringen, som ni ändå säger er värna om. Jag kan se att detta är klassisk gammal högerpolitik. Det är ägandet som ska ge makt. Detta är välsignat av småföretagarpartiet Centern.

Så till behovet av infrastruktur. Ni vill att Rikstrafiken ska ta med gruppen turister i sina beräkningsunderlag, men det är bara Centern som, liksom vi, vill ge mer pengar till Rikstrafiken. Hur går det ihop då? Vilken trafik vill ni ta bort då? Ska Stig Strand få flyga till Storuman? Är det tågtrafiken i Dalarna som ska bort, eller är det Gotland som ska isoleras? Är det arbetspendlingen för de bofasta som ska försvåras?

Nej, jag tror att det är viktigt att lära sig att man inte kan äta upp kakan och ha den kvar. Den lärdomen får nog också ni ta efter!

Vidare lyfter ni fram bredbandsutbyggnaden som viktig. Bra, alldeles riktigt! Men hur ska det ske då? Moderaterna vill ju inte ge några pengar alls till denna infrastruktursatsning.

Hur ska denna politik gå ihop i verkligheten? När ska väljarna och vi få veta?

Moderaternas pengar ska gå på vägar. Hela 7 ½ mil väg ska det bli – ena dagen i Skåne och andra dagen i Mälardalen. Centern klämmer till med 2 ½ mil, medan Folkpartiet och kd nöjer sig med dryga milen.

10 miljoner mer till Sverigesatsningen har ni också varit inne på. Det är väl summor i den storleksordningen som det går att bli överens om. Det är kanske ett slags uppvärmning när det gäller att bli överens om sjukförsäkring eller a-kassa, föräldraförsäkring eller stora väganslag.

Samtidigt vet ni att era partikamrater ute i regioner och län avstyrker anslag till regionala turismorganisationer, som faktiskt jobbar med marknadsföringen och lägger ned en hel del pengar på den.

Dalarnas Turistråd satsar 30 miljoner på marknadsföring. Det är sånt som leder till att midsommarfirandet i Gropen i Leksand tolkas till japanska.

Värmlands Turistråd satsar 20 miljoner. Det är sådant som lett till att det går charterplan från Centraleuropa till Värmland.

Stockholms stad ger Stockholm Visitors Board 40 miljoner, och i samma storleksordning ligger budgeten för Position Skåne och deras marknadsföring av sina profilområden. Men detta motsätter sig era partikamrater.

Hur vi än läser och söker finner vi ingen trovärdighet i era förslag. Därför, fru talman, yrkar jag avslag på maktalliansens motion och också på övriga motioner.

Däremot finner vi att propositionen innehåller bra tydliggöranden av vad som är statens roll och ansvar för turismpolitiken. Det handlar om samarbete mellan olika aktörer, forskning och utveckling. Det handlar

om att se att turismen just är en näring tillsammans med andra näringar. Nutek har ett tydligt uppdrag att stötta företagsutvecklingen inom turism.

Vi tycker att det är bra att renodla organisationen på nationell nivå och att staten tar ett tydligt ansvar som delägare i Sveriges Rese- och Turistråd.

Vi ser fram emot en utvärdering och, vid behov, en revidering av Framtidsprogrammet. Det är viktigt med ett nedifrån-och-upp-perspektiv, att programmen har en stark regional förankring. Det är också huvudskälet till att vi inte anser att det är riksdag och regering som ska sätta mål för turismpolitiken som är för detaljerade. Dessa måste utformas i samverkan mellan näring och samhälle, för utan förankring har målen inget värde!

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till proposition 2004/05:56 *En politik för en långsiktigt konkurrenskraftig svensk turistnäring*.

Anf. 28 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Fru talman! Som förväntat var det inte många ord om den egna politiken utan mer om de andras politik. Det kanske inte är så konstigt, för propositionen innehåller inte så mycket. Det blir korta anföranden.

Det var ett långt angrepp angående vad alliansen har för förslag och mot alliansens förslag. Vi kan konstatera att alliansen har föreslagit någonting, men vad har vänsterkartellen kommit överens om? Ja, vi kan konstatera att det inte var så mycket ni har kommit överens om. Det står nästan ingenting om det.

Konstigt är det att man först använder sig av en partibenämning som inte finns, och sedan går man ut med rena felaktigheter, Berit Högman. Moderaterna, för att ta det partiet som exempel, har föreslagit 3 miljarder mer i infrastruktursatsningar. Det är bara att läsa våra motioner.

Det görs ett stort nummer om allemansrätten och äganderätten. Tydligt finns det inga konkreta förslag när det gäller statens egen mark som vi kan besluta om här. Men vikten av att ha vettiga överenskommelser mellan markägare och entreprenörer, vilket är normalt i affärsförhållanden, görs det ett stort nummer av. Det tycker jag är märkligt.

Jag skulle vilja ställa en fråga till dig, Berit Högman. Det är egentligen en fråga direkt från en företagare. Det har att göra med att det inte finns något behov att se över reglerna. Den företagare som ska samarbeta med en annan betalar 6 % moms om han transporterar själv. Men anlitar han den andra måste han betala 25 % moms. Men då kan han använda schablonregeln, precis som när det gäller begagnade bilar. Men hur mycket det blir måste han räkna ut separat varje gång. Men då kan han använda schablon när det gäller vinstmarginalen på 13 %. Det här klarar han inte av. Han är turistentreprenör. Det är för dyrt att anlita en konsult som ska reda ut det. Det är som att elda för kråkorna. Vet du vad det blev? Det blev ingen affär. Det blir mindre turism.

Vad vill du som vänsterkartellens företrädare att du och jag ska säga till denna företagare om att det inte finns något behov av att se över reglerna eller se över turistbranschens behov?

Anf. 29 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Krister Hammarbergh vet att det pågår en översyn av momssättningen. Krister Hammarbergh vet att det har lagts ned mycket

arbete – och det har vi debatterat i utskottet och kammaren – på regelförbättringar och regelförenklingar för småföretag. Krister Hammarbergh vet att det pågår ett arbete med en rad åtgärder för småföretag. Jag nämnde Nuteks satsning på turismnäringen som ett exempel. Men det är värdefullt att se turismen som en näring tillsammans med andra näringar av just det skäl som exempelvis Yvonne Ångström tog upp, att det handlar om boende, resor, restaurang, upplevelser, kongresser, korta och långa besök. Allt detta ingår i arbetet.

Svaret till din bekant är att det arbetas med de här frågorna, men inte på det sätt som du föreslår.

Du säger att problemet är att vi inte tycker om att företag gör vinst. Jag kan ta ishotellet i Jukkasjärvi som exempel. Det hade aldrig blivit verklighet utan samhällspengar i form av ett väldigt stort belopp från länsarbetsnämnden i Norrbotten. Med din politik hade ishotellet i Jukkasjärvi aldrig blivit den succé som det har blivit.

Anf. 30 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Fru talman! Där ligger skillnaden mellan oss. Det var arbetsmarknadspengarna som avgjorde. Entreprenören har tydligen ingen betydelse. Det är så totalt väsensskilt från hur vi resonerar.

Berit Högman pratar om att man ska satsa på Nutek. Nutek kan säkert spela en roll, men vi tycker att man ska satsa på entreprenören, för det är där som jobbet görs. Där skiljer vi oss uppenbarligen åt.

Du vill inte ge något svar till den här företagaren. Jag förstår det, för det är svårt att motivera och ge något vettigt svar.

Man varför inte svara Icehotel på frågan varför man ska betala olika typer av momssatser? Icehotel har 22 miljoner kronor i omsättning på aktiviteter. Men ska vi jämföra med momsskillnaden i Finland försvinner 3,6 miljoner kronor mer på grund av den momsskillnaden.

Finns det anledning att se över det här? Kan det innebära en nackdel för Icehotel? Vad vill Berit Högman svara den entreprenören?

Anf. 31 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Jag säger det en gång till så får vi se om det går in: Det pågår redan en översyn av momssatserna. Den hanterar inte vårt utskott, men den behandlar alla de problem som du tar upp och som vi vet att företagarna har.

Nuteks pengar, liksom länsarbetsnämndens pengar när det gäller ishotellet i Jukkasjärvi, går till entreprenörer. Det är det som jag försöker att få fram.

Du gör jämförelser med andra länder, och då måste jag fundera över: Är det fler likheter du vill ha med Norge? Vill du ta bort allemansrätten? Vill du betala hundra spänn för en hamburgare eller dubbelt så mycket för en pilsner på krogen? Man måste ju se att vi också har många fördelar i vårt land. Vi ökar faktiskt våra marknadsandelar, medan det går lite sämre för Norge och Danmark.

Det är mer bekymmersamt med den pessimism som ni sprider när det gäller de möjligheter som Sverige som turistland har och med den beskrivning som ni gör av vårt land.

Anf. 32 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Det är lite lustigt att Berit Högman ställer en massa frågor här. Men nu är det du som ska svara på frågor och jag som ska ställa frågor.

Man kan fråga sig: Hur ska vi få ökad turism rent praktiskt? Du säger att riksdagen inte ska sätta upp några mätbara mål. Jag kan förstå att det blir som det blir när man har den uppfattningen. Men om man i allt arbete vill eftersträva en utveckling åt något håll måste man ju ha mål. Det går inte att bara prata, utan man måste kunna utvärdera om man har kommit någonstans. Det är inte fel att säga att man vill ha en 10-procentig eller 50-procentig ökning. Det är mycket märkligt att man inte försöker att konkretisera detta.

Varför är vi inte bättre än Norge, Finland och Danmark när det gäller turism och omsättning per capita? Det är helt klart att vi ligger efter. Tror ni inte att mer marknadsföring skulle kunna göra att svensk turism ökar? Våra grannar i Norden satsar ju tre–fem gånger mer på marknadsföring. Tror inte du att det är det som är det avgörande för att de har kommit så mycket längre?

Jag har besökt en hel del ambassader under de senaste åren. På en del ställen finns det knappt en affisch om Sverige. Där det ändå strömmar förbi folk skulle man kunna ha en proffsig utställning med några bra broschyrer. På en del ambassader fungerar det rätt bra, men på en del andra är det för ynkligt. Det är klart att pengarna räcker väl inte till det.

Anf. 33 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Visst finns det förbättringsmöjligheter, jag förnekar inte det. Men det är synd att ni inte ser att de regionala anslagen också går till marknadsföring utomlands. Propositionen innehåller en metod för att man ska kunna förmera de resurser som vi redan har. I stället slår ni er för bröstet med att ni satsar 10 miljoner. De pengar som ska satsas i Värmland, i Dalarna, i Skåne, i Stockholm, i Västernorrland och så vidare har era partikamrater lokalt och regionalt redan yrkat avslag på många gånger om.

Så med en sammantagen borgerlig politik i det här landet skulle turistnäringen ha mindre pengar än vad den här i dag. Det är det resonemanget som jag inte får att gå ihop. Det är därför som jag ställer frågan: Hur ser er politik ut i verkligheten? Vad blir det för resurser till bredband, till de små flygen – för att ta några exempel. Där är ni svaren skyldiga fortfarande, Lars.

Anf. 34 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Som jag sade i mitt anförande så har vi otroligt fina resurser i Sverige. Vi har potential som turistland. Men folk känner ju inte till det ute i världen. Då måste marknadsföring ändå vara nyckeln till att få hit turister.

Vi kristdemokrater föreslår en extra 100-miljonerssatsning, alltså en dubblering av marknadsföringskostnaderna. Bara med en halv procents ökning av antalet utländska turister har vi finansierat detta. Vad är ni rädda för? Varför satsar ni inte? Vi har tagit dessa pengar från regionalpolitiken, utgiftsområde 19, och denna satsning skulle tillfalla det regionalpolitiska området. Därför tror vi att detta är väl använda pengar. Det

kanske blir till och med en 10-procentig ökning av antalet utländska turister, alltså 22 gånger insatsen.

Ändå tvekar ni, och det är det som vi tycker är så märkligt. Ni bara pratar. Att satsa ytterligare 100 miljoner är ju inte särskilt radikalt.

Anf. 35 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Nej, men det är också en gammal fråga. Tidigare år har det satsats en hel del resurser. Enligt propositionen ska vi nu förmera de resurser som vi redan har. Vi ska rikta den utländska marknadsföringen. Vi ska göra den bättre och tillsammans med olika nationella aktörer.

Jag ställer fortfarande frågan: Om marknadsföringen utomlands är så viktig, varför har då era partikamrater ute i landet yrkat avslag på medlen för samma sak till de regionala turistorganen? Vi var ju ändå överens om att Sverige är ett väldigt fint land.

Anf. 36 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Jag hoppas att det var många runtomkring i landet som lyssnade på Berit Högman när hon pratade om turistnäringen i Sverige utan att på något sätt fånga in de enskilda människornas vilja och förstå att skapa nya företag. Inte med ett ord berörde Berit Högman företag villkoren i landet. Inte med ett ord berörde hon människors vilja att skapa egna företag, men att de inte vågar träda fram på grund av krångliga regler, skattesystem, ansvar för sjuklön och så vidare som ständigt förhindrar nya företag, som förhindrar människors vilja att skapa utkomstmöjligheter i de delar av landet som kanske Berit Högman själv kommer ifrån eller de delar som ligger geografiskt nära där jag själv bor och där det är den befintliga industrin som har hård konkurrens. Företag och jobb flyttar, men det skulle finnas förutsättningar att skapa möjligheter för nya företag om människor gavs möjlighet att med enklare regler och bättre skattesystem skapa sina egna möjligheter. Inte med ett ord nämnde Berit Högman människorna bakom företagandet.

Anf. 37 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Du får mig verkligen att framstå som en oerhört omänsklig människa. Men jag nämnde i mitt anförande de resurser som Nutek har fått för att stötta små företag inom turistnäringen. Jag skulle kunna räkna upp antalet utbildningsplatser på våra regionala högskolor och våra nya universitet, och då kan du själv tänka efter hur många av dessa utbildningsplatser som hade förverkligats om maktalliansens resurser för regionala högskolor och små universitet hade varit verklighet. Det hade knappast varit någonting.

Det är klart att människorna är viktiga för vandrарhemmen längs Göta kanal och för dem som tar emot mig när jag kommer fram uppe i Härjedalsfjällen på min vandring, och så vidare. Allt detta är viktigt. Jag vill fråga dig, Åsa: Hur tycker du att förutsättningarna ökar för ett nationellt hästcentrum i Vången om man sänker a-kassan för alla arbetslösa jämtar?

Anf. 38 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Återigen visas den ideologiska skiljelinjen mellan Berit Högmans socialdemokrati och Centerpartiets syn på människor: viljan att

skapa eget, viljan och förmågan att göra rätt från början och att skapa förutsättningar för småföretagandet som drivkraften i samhället. Det inkluderar också människor som i dag går på arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Det handlar om att skapa förutsättningar att kunna leva på sin lön och att skapa förutsättningar för företag att bildas. Men Berit Högman lägger fram förslag som innebär att vi skapar ytterligare krångel för att kunna bilda småföretag. Vad menar Berit Högman med att lägga fram förslag där det ska bli besvärligare att få F-skattsedel till hands? Är det någonting annat än att skapa attityder och stärka attityder att företagare i det här landet bara är fifflare och myglare?

Vad ger det i grunden för syn på vilket samhälle vi vill ha framgent? Inte att uppmuntra var och en av dessa människor som finns runtomkring i vårt land som har förmåga, idéer och tankar att vilja gå vidare och starta eget. Det borde Berit Högman och Socialdemokraterna fundera på.

Anf. 39 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Vi både funderar och handlar på en rad sätt. Om jag förstår dig rätt säger du: Det blir lättare för den arbetslöse att starta företag om a-kassan sänks.

Anf. 40 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Berit Högman riktar in en del av sin attack mot att våra fyra partier inte har riktigt samma budgetförslag när det gäller vägar, Rikstrafiken och annat. Men det är helt klart att när vi ska lägga fram en gemensam budget senare kommer vi att också klara av det. Det blir förhandlingar precis som inom er kartell. Ni lägger till exempel på dem som kör bil långa sträckor orimliga skatter på bensin och diesel, vilket inte är till fördel för turismen.

Berit Högman sade i början av sitt anförande att turismen är en utpräglad småföretagarnäring. Det är just för dessa mycket små företag som det är bråttom med lägre arbetsgivaravgifter, bättre sjuklönesystem och färre regler, som alla tidigare har varit inne på. Det är de små företagen som behöver de regelförenklingar som Näringsdepartementet inte orkar genomföra. Det undrar jag när ni tänker genomföra.

Anf. 41 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Redan i dag, Yvonne, och det känner du till, finns ned-satta socialavgifter i det som kallas för stödområde A. Framför mig har jag en lista som jag skulle kunna rabbla. Vad har vi gjort för att förbättra för småföretagen?

Vi har handlingsprogrammet för att minska administrationen. Vi har Skatteverkets förbättringar, reformeringen av 3:12-reglerna och arvs- och gåvoskatten. Vi har ett nationellt program för entreprenörskap bland unga. Vi har stödet till Vinnova bland annat för företagskuvöser, stöd till kommersialisering av produkter, stödet till kreditgarantiföreningar och stödet till innovativ landsbygdsutveckling. Vi har satsning och mångfald och företagande, stödet till Almi för utbildning i företagande, bredbands-satsningen och särskilt anställningsstöd.

Det var några av punkterna på listan. Jag har väldigt svårt att ta åt mig att jag inte bryr mig om vare sig företagare eller människor. Som

socialdemokrat är jag riktigt stolt över vad vi hittills har uträttat. Jag undrar fortfarande: När får vi och väljarna besked om det blir sju och en halv mil motorväg eller en mil motorväg i er ökade vägsatsning?

Prot. 2004/05:139
14 juni

*Den svenska
turistnäringen*

Anf. 42 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Det beskedet kommer när vi lägger fram en gemensam budget. Det torde bli efter valet 2006, eller möjligen att vi har riktlinjerna klara nästa vår. Det exakta datumet kan jag inte säga. Men när vi har tillfälle att lägga fram en gemensam budget då kommer Berit Högman att se att vi är överens.

Jag vill gå tillbaka till detta med nedsatta socialavgifter. Det är bra. Jag har själv suttit i Regionalpolitiska utredningen och jobbat med det. Men det som inte är bra är att den socialdemokratiska regeringen inte har tagit steget fullt ut.

Jag kommer inte ihåg beloppet så här rakt upp och ned i huvudet. Men jag tror att det är upp till 100 000 euro i nedsättning, eller om det är ännu mer. Vi har i Sverige inte nyttjat den möjligheten fullt ut.

Det är väldigt lite pengar totalt sett. Men det är mycket för lille företagaren. Kanske Berit Högman kan svara på varför ni inte har fullföljt det helt.

Anf. 43 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Jag är mer bekymrad över att du ska hålla ihop med Krister Hammarbergh och hans partikamrater. Krister säger uttryckligt att det inte ska finnas något samhällsstöd till företagarna. Det innebär att det inte heller blir några nedsatta socialavgifter i stödområde A när du ska komma ihop dig med honom.

Jag tror att det är betydligt fler frågor än om en mil eller sju och en halv mil motorväg som ni måste bli överens om. Jag har fortfarande frågan: På vilket sätt är det lättare att bli företagare om man får sänkt akassa?

Anf. 44 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! I takt med den växande ekonomin och det förbättrade hälsoläget i de allra flesta länder i världen kommer resandet inom över-skådlig tid att öka. Vi människor är nyfikna och vill resa till andra länder och se andra kulturer eller spännande platser. Resande och möten mellan människor ger ökat handelsutbyte och därmed förutsättningar till nya arbeten i olika branscher.

Det är inte enbart människor från andra länder som vill komma till Sverige för att få nya upplevelser eller rekreation. Vi reser själva väldigt mycket inom landet. Campingsemestern, besök hos släktingar och vänner, resor till olika idrotts- eller kulturevenemang är viktiga mål för vårt resande. Dagens debatt visar att det finns en stor samstämmighet om turistnäringens betydelse för svenskt näringsliv och sysselsättning.

Berit Högman har i sitt tidigare inlägg gett en bra bild av hur majoriteten i utskottet ser på turisten och turismens framtid. Jag vill helt och fullt instämma i hennes anförande.

Detta betänkande bygger på en proposition som heter *En politik för en långsiktig konkurrenskraftig svensk turistnäring*. Hur kan man uppnå detta, och vad innehåller egentligen begreppet turistnäring? Det finns en

mängd faktorer som påverkar om, när och hur vi reser. Hur ska den enskilde entreprenören agera för att få ett livskraftigt företag? Vad skiljer i turistföretagets förutsättningar mellan storstad och fjällområde? Ska vi satsa på kultur- och idrottsvenemang, upplevelser eller natur- och ekoturism? Ska det vara småskaligt eller storskaligt? Ja, ett svar kan vara: Det beror på.

Turismen börjar i allt högre grad räknas som en basindustri som har stora förutsättningar att växa som en exportnäring. Men den internationella konkurrensen är hård, och många länder världen över ser potentialen inom detta område.

Vi måste ta vara på det som är unikt i vårt land. Här spelar Sverige-främjande och marknadsbearbetning en viktig roll. Men vi måste hålla det vi lovar i vår marknadsföring. Vi måste ha en mycket hög kvalitet och bra kvalitet i alla led.

Forskningen har en avgörande betydelse för näringen och för att jag ska veta vilka faktorer som är avgörande just inom mitt område för att jag ska lyckas nå den målgrupp som jag tänkt mig. Jag måste även kunna ge det kunden, besökaren, turisten förväntar sig och är beredd att betala för.

Vi måste stärka forskningen, öka kunskapen och förbättra statistiken på såväl lokal, regional, nationell som internationell nivå. Här återstår ännu mycket att göra för att kunna nå våra mål om ökad sysselsättning och en långsiktigt konkurrenskraftig svensk turistnäring.

Fru talman! Tiden medger inte att jag går in på alla detaljer i detta betänkande. Det är viktiga aspekter såsom infrastrukturens betydelse och betydelsen av samverkan mellan myndigheter och näring för att vi ska nå nya grupper och stimulera en utveckling av turistnäringen.

Jag vill en liten stund fokusera på konsumenterna. Vad kan vi göra för att öka kvaliteten för olika grupper och göra turismen och resandet tillgängliga för fler?

Att skapa tillgänglighet för funktionshindrade på turistområdet är förenat med både kostnader och vinster. Men ytterst är det en demokrati-fråga. Det är inte förenligt med modern utveckling att ställa vissa människor utanför viktiga områden i samhället.

En tillgänglig turism handlar både om ett konsumentperspektiv och ett entreprenörsperspektiv då funktionshindrade kan återfinnas bland både användarna och utförarna. Tillgänglighet ska därför skapas i båda dessa perspektiv.

Jag har funnit en liten skrift som heter *Funktionshinder i ett mångkulturellt samhälle*. Jag vill citera några rader ur den. Det handlar om FN:s regler för personer med funktionshinder. Så här står det: "FN:s regler kom till för att människor med funktionshinder ska kunna leva som andra och vara lika mycket värda. Delaktighet och jämlikhet betyder att alla, även personer med funktionshinder, får samma service, hjälp och information och kan vara med på samma saker som de som inte har funktionshinder."

På ett annat ställe står det: "Samhället måste förstå hur viktigt det är för personer med funktionshinder att kunna röra sig och komma ut. Att få information. Att kunna tala med andra. Samhället ska se till att det finns regler för att göra gator, hus, tåg, bussar och annat handikappvänliga."

För mig betyder det även att en synskadad ska kunna komma ut i naturen, känna dofter och lyssna på fåglar. Det kräver att det finns kartor, skyltar och andra hänvisningar på blindskrift. En grupp ungdomar med hörselskador ska kunna resa till ett idrottsevenemang och få information på bussar och tåg inte bara från högtalare. De ska även kunna se textad aktuell information för att nå sitt resmål. Allergiker och diabetiker ska kunna skaffa information om ifall hotellet eller restaurangen har rum, mat och öppettider som passar henne eller honom. Gamla och rörelsehindrade ska också kunna resa och ha tillgång till olika faciliteter.

Vi skulle kunna få flera viktiga idrottsevenemang på EM-, VM- och OS-nivå om vi har en väl utvecklad handikappidrott med funktionella arenor och möjligheter för flickor och pojkar och ungdomar med olika funktionshinder att resa, bo och träna under optimala förhållanden.

I proposition 1999/2000:79, *Från patient till medborgare*, slår regeringen fast att den har ett kollektivt ansvar för handikappolitiken och att varje statsråd har ansvar för att handikapperspektivet beaktas inom sitt politikområde. Det slås även fast ett mål om att enkelt åtgärdade hinder mot tillgängligheten och användbarheten för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga bör vara åtgärdade före år 2010 på bland annat offentliga platser.

Turistpolitikens mål har en nära koppling till de handikappolitiska målen. Men det saknas en samlad information om såväl hinder som möjligheter för människor med olika funktionshinder att nå olika turistattraktioner. Därför är det nödvändigt att göra en bred översyn om hur tillgängligheten ska kunna öka. För detta krävs ett nära samarbete med olika handikapporganisationer. Handikappombudsmannen har fått i uppdrag att arbeta fram en metod att följa tillgänglighetsarbetet i kommunerna.

Fru talman! Våra kulturminnesmärken och världsarv måste göras tillgängliga även för kvinnor och män med funktionshinder. Det är nödvändigt att få konkreta förslag till lämpliga åtgärder, vilket skulle kunna göra att fler kan tillgodogöra sig denna basnäring. Det gör att den enskilda företagaren kan nå nya grupper och därmed öka lönsamheten i sitt företag.

Jag ser med glädje hur olika turistföretag satsar på ekoturism, en turism som är lokal, en turism som skapar sysselsättning även i glesbygd och hur alltfler företag får märkningen Naturens bästa.

Även funktionshindrade ska ha möjlighet att planera sin efterlängtnade semester, utflykt eller resa till ett evenemang. Var och en vet bäst själv vilka krav hon eller han behöver få tillgodosedda för att resmålet ska ha den kvalitet som gör att resan blir en positiv upplevelse.

Det ska vara lätt att hitta samlad information via nätet, hemsidor, turistinformationscenter och broschyrer. Här återstår ännu mycket att göra.

Det är hög tid att även få ett kvalitetsvarumärke som signalerar ”bästa funktion”.

Fru talman! Avslutningsvis kan jag inte låta bli att reflektera över Krister Hammarberghs inlägg om turismen uppe vid Riksgränsen, nu när jag ser att jag har lite talartid kvar. Krister visar på hur turismen ser ut på den norska sidan och hur den ser ut på den svenska.

Jag vistades redan på 50-talet i Riksgränsen eftersom min mormor bodde där. De hus som stod på den norska sidan står fortfarande kvar.

Men någon motsvarighet till Riksgränsen med dess hotellverksamhet och dagisverksamhet och till den inflyttning som sker till Riksgränsen, Björkliden eller Abisko finns absolut inte på den norska sidan. Det finns inte ett enda nybyggt hus från den norska gränsen ned till Narvik. Det har hänt oerhört mycket för den svenska turismen och näringens utveckling från Kiruna upp mot norska gränsen under de år som jag har levt och vistats i de här områdena.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 45 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Miljöpartiet yrkar bifall till förslaget i betänkandet. Vi tycker som helhet att det är en bra proposition som har lämnats av regeringen i samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Vi sympatiserar med och stöder tanken på att man inriktar sig på näringsfrämjande och Sverigefrämjande verksamhet.

Lars Lindén frågade varför Sverige är så mycket sämre. Jag vet inte om det stämmer. Det är klart att det är något enklare att locka stora horder med människor till soliga stränder än till en annan struktur och andra förutsättningar, som vi har i Sverige. Men jag har till exempel nyligen rest runt i Västerbottens inland och tittat på turistföretag, och jag har verkligen slagits av den optimism, kreativitet och tro på framtiden som de företagare som vi besökte visade. Jag blev lite upprymd av de möjligheter som de såg för framtiden. Jag är alltså inte beredd att skriva under bilden av att vi är så dåliga i Sverige. Det händer saker.

Sveriges turismnisch är kanske kvaliteten i större utsträckning än för många andra. Jag tror att vi ska satsa på kvalitetsturism; vi har mycket att vinna på det. Där kan man göra en liten reflexion. Om vi nu vill ha en bra naturturism och ekoturism så kanske vi ska fundera på hur den påverkas av att vi får stora kalhyggen och att vi får färre och färre naturskogor och gamla skogar. Kan det på något sätt påverka möjligheterna att locka människor till Sverige och till naturturism med hög kvalitet? Hur påverkas en sådan turism om älvar har en svag fiskstam på grund av vattenkraftsutbyggnader och annat? Finns det skäl att satsa starkt på att till exempel lax ska kunna återerövra sina tidigare områden? Finns det möjligheter om man satsar på det viset att nå en mycket större och kvalitativt bättre turism i Sverige och att hitta våra potentialer? Det finns nu 300 fisketuristföretag i Sverige. Det är bra. Men väldigt mycket kan naturligtvis också göras för att förbättra.

Jag skulle vilja ta upp ett fall. Det gäller Vindelälven. 70 % av den lax som vill vandra upp där finner inte laxtrappan. Vattenfall säger sig vilja åtgärda de här problemen, men det har hänt väldigt lite. Vad skulle hända med turismen utmed Vindelälven om de här problemen åtgärdades och vi fick 70 % mer fiskgång? Jag tycker att det är värt att tänka på vilka resurser vi spolierar genom att inte satsa på och vara rädda om vår unika natur, vår unika miljö och vår unika kultur.

Statens kulturråd och Riksantikvarieämbetet ska samarbeta med turistnäringen för att främja kulturturism. Det är väldigt bra. Det behövs ett sådant samarbete för att man ska få fram och stärka de bästa miljöerna för en framtida kulturturism. Det är samma sak med naturturismen. Det behövs kvalitet och satsningar på den.

När näringsutskottet gjorde en undersökning av vilken nytta småföretagen har av samhällets forskningsresurser visade det sig att turistnäringen hade extremt lite nytta av samhällets forskningsresurser. Det har naturligtvis att göra med att det ofta handlar om väldigt små företag som inte har möjlighet att lägga ned egna resurser på att ha koll på forskningen och att jobba med nyheter. Här behövs det lite tänkande kring hur turistföretagen ska kunna dra nytta av samhällets forskning.

En intressant sak är att på turismutbildningen är 83 % kvinnor. Det här är alltså ett kvinnointensivt yrke med stor potential. Det är också tänkvärt.

Nu vill några universitet ha ett nätverksbyggande kring forskning om turism. Och det är bra och värt att stärka, kanske just därför att vi har sett att hittills har forskningen inte gett så mycket för den aktiva turismen. Här skulle man till exempel kunna tänka sig forskning om naturturism. Hur nöter turismen på landskapet? Äter den upp sig själv i slutändan? Sågar vi av den gren vi sitter på med vår naturturism? Hur formulerar vi en ekoturism som blir hållbar? Sådana saker behöver det forskas om. Det finns alldeles för lite kunnande om detta.

Ett annat problem för turistföretagen är att de ser annorlunda ut än andra företag. Normalt sett går det inte att patentera uppfinningar på turistområdet. De är inte heller inom räckhåll för såddkapital via universiteten på samma sätt som andra näringar där det handlar om patent på olika saker, maskiner och så vidare. Turismen befinner sig i en annan värld. Det måste till lite nytänkande om hur turismen ska kunna få del av samhällets såddkapital så att man kan utvecklas på bästa sätt.

Naturens bästa nämndes här av Gunilla Wahlén. Det är en otroligt fin satsning. Här handlar det återigen om att vi inte är sämst i Sverige. Naturens bästa är en kvalitetsmärkning, en ekoturistmärkning, som är det första nationella kvalitetsmärket i sitt slag. Andra länder har visat intresse för detta. Just nu visar både Alaska och Finland intresse för att göra något liknande Naturens bästa. Jag tycker att vi i Sverige ska vara ganska stolta över att just vi initierar ett märkningsarbete för turism.

Jag vill nämna ytterligare en sak, nämligen vikten av statistik på turistområdet för att forskningen ska kunna ge oss kunskaper i framtiden. Det är viktigt med forskning om statistik för att vi ska se vad som händer. Det gäller till exempel könsuppdelad statistik och statistik som är uppdelad på andra sätt. Det här är också en viktig sak för framtiden.

Jag tycker, som sagt, att det är för tidigt att döma ut den svenska turismen. Det finns stor framåtanda och stora möjligheter. Det gäller bara att ta dem.

Anf. 46 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Det är förvånande att Ingegerd Saarinen inte kan hålla med mig om att vi har en misslyckad turistnäring när vi ligger ungefär på halva EU-snittet när det gäller omsättning per capita. Vi behöver alltså fördubbla vår omsättning för att komma upp till EU-snittet, och ändå tycker du att det är så bra. Det är lite förvånande.

Jag håller med dig om att det finns fantastiska små turistaktiviteter i landet. Det är kul att det finns sådana uppe i Västerbotten.

Vi har turism för 170 miljarder per år, och det mesta av det är unikt och bra, annars skulle inte turisterna nyttja de här aktiviteterna. Jag förstår att Ingegerd Saarinen yrkar bifall till regeringens förslag om hon tycker att det redan är så bra. Det är ungefär den känslan man får när man läser detta. Man tänker inte göra några radikala åtgärder, utan det är bra som det är. Det får tuffa på. Man ska inte ens ha någon målsättning i siffror. Man ska bara prata lite vackert om att det ska bli bättre. Då har man inte stora ambitioner, och det tycker jag är synd. Vi borde kunna få turistnäringen att expandera. Det är ändå världens mest expanderande näring, men i Sverige ökar den med några procent per år. Då håller vi inte ens vår ställning.

Anf. 47 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Jag vill inte skriva under på att det är dåligt. Det är det jag säger. Jag tycker att det finns väldigt mycket som är bra och väldigt mycket som är utvecklingsbart. Det finns en mycket stor potential i svensk turism. Vi ser nu hur den växer och hur idéerna föds och utvecklas på olika håll i landet på ett mycket glädjande sätt.

Sedan har vi det här med siffror. Visst kan vi mäta i kronor och ören, och visst kan vi mäta i antalet nätter. Men är det säkert att det visar hur vi når de potentialer vi har? I stället ska vi kanske mäta hur många som återvänder till ett hotell eller en ort. Det finns en kvalitetsaspekt som kanske är viktigare för framtiden. Men jag håller naturligtvis med om att det är viktigt att ha statistik på olika saker. Det är väl ingen som motsätter sig det.

Anf. 48 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Men Ingegerd Saarinen håller inte med om att det är dåligt. Kvalitativt är det rätt. Kvaliteten på den svenska turismen är bra. Men är det inte synd att vi inte kan marknadsföra den ute i världen? Då skulle vi kanske kunna fördubbla turismen. Vad skulle det var för motsättning i det? Även ni måste väl tycka att det vore bra om vi kunde syselsätta kanske 50 000 fler människor i turistnäringen. Det vore väl alldeles utmärkt. Det finns ingen motsättning här. Vi har kvalitet på turismen, och vi har ett bra utbud. Vi är originella på många sätt och har sådant som andra länder inte har. Det är ju då som man ska marknadsföra en sak. Varför motsätter du dig en fördubbling av marknadsföringssatsningen som vi föreslår? Det skulle ju ge en ökning av turismen på minst 10 % varje år.

Anf. 49 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är en väldigt god idé att öka marknadsföringen, men jag vill inte säga att det är ett omedelbart mål för oss att fördubbla turismen. Jag träffade nyligen en schweizisk turismprofessor som hade tittat en hel del på turismen i olika länder, speciellt i länder där man har en omfattande turism. Han var väldigt bekymrad. Han sade, ungefär som jag sade tidigare, att turismen äter upp sig själv. Turismen har en förödande inverkan på landskapet och på landet på många olika sätt, så att den förstör den miljö som den vill visa upp.

Jag är väldigt mån om att de svenska kvaliteterna ska bestå och att vi ska ha en långsiktig turism som ger en god kvalitet och ger en stark öns-

kan att återvända samtidigt som man bevarar de här kvaliteterna. Jag tycker att det är viktigare än att satsa på en snabb ökning.

Prot. 2004/05:139
14 juni

Anf. 50 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Fru talman! Riksdagsledamöter! Åhörare – några ser jag i alla fall på läktaren! Liksom turistnäringen växer, växer också porrindustrin. Porrindustrin har växt till en miljardindustri, och dess direktörer tjänar stora pengar på främst kvinnors och flickors utsatthet. Vi förtroendevalda har att ta ansvar och agera mot denna tillväxt på alla fronter och på alla sätt och vis.

Bland annat är det viktigt att kunna efterfråga porrfria hotell. Flera kommuner, landsting och länsstyrelser har redan fattat beslut om att alltid boka porrfritt. Men regering, riksdag och myndigheter bör också ha den möjligheten, möjligheten att bo på porrfria hotell.

Det är dessutom en angelägen fråga för hotellpersonalen, framför allt för hotellstäderskorna. De ska inte behöva röra sig i en sådan arbetsmiljö som detta skapar. Frågan berör alltså en stor grupp människor.

Dessutom vet vi att pornografi hänger ihop med våld mot kvinnor. I samband med att mannen ser pornografiska filmer är det vanligt att han tvingar kvinnan att utföra sexuella tjänster.

När vi nu frågar hotellen och konferensanläggningarna varför de visar den här typen av filmer i tv och på video på sina anläggningar säger de att kunderna efterfrågar det här. När vi frågar kunderna, bland annat militärer som jag har varit ute och pratat med, som ofta bor på hotell, säger de motsatsen. De anser att det skulle vara mycket bra om den här typen av utbud på tv och video inte fanns med, därför att om de nu väljer att se en videofilm så riskerar de att bli utpekade som porrfilmskunder, och det vill de inte.

Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, som alla känner till vid det här laget, presenterar i dag om en halvtimme en ny, uppdaterad lista över porrfria hotell i Sverige. Jag har den med mig här, och så här ser den ut. Ni är de första som får se den. Kl. 14 visas den för övriga Sverige.

Roks är mycket drivande i den här frågan och planerar även att genomföra en kampanj mot stora myndigheter som är konsumenter av många hotellnätter för att få dem att boka porrfritt och se det här som en jämställdhetspolicy. De har också tagit fram en studie angående kommuners, länsstyrelser och landstings hantering av att boka porrfritt. 2003 gjorde de sin första kartläggning i Sverige av porrfria hotell, och då var verkligheten dystert. Nästan 70 % av alla hotell i större städer gjorde det möjligt för sina gäster att konsumera porr, antingen på video eller tv. Då, 2003, fanns det ca 200 hotell som var garanterat porrfria. Nu, i dag, 2005, finns det över 500 hotell. Intresset för att boka porrfritt har ökat, och hotellens intresse för att presentera sig som porrfria hotell har också ökat, så visst lönar det sig att agera! Jag vill faktiskt tacka Roks för deras engagemang i den här frågan och det arbete de har gjort.

Det här arbetet måste fortsätta, och vi förtroendevalda måste också vara aktiva och pådrivande i detta arbete. På sikt kan vi konsumenter styra utbudet så att 100 % av alla hotell och konferensanläggningar i Sverige är porrfria.

*Den svenska
turistnäringen*

Anf. 51 ELIZABETH NYSTRÖM (m):

Fru talman! Detta är ett av många i turistbranschen efterlängtad betänkande, men jag anser att vissa synpunkter som kommit motionsvägen borde ha behandlats mer positivt.

Med en totalomsättning på 167 miljarder kronor, 126 000 helårssysselsatta och en skatteintäkt inkom från utlandsturismen på 20 miljarder kronor årligen är turismen en betydande svensk basindustri, och alla goda idéer för att öka turismen borde välkomnas även av majoritetspartierna.

På s. 12 i betänkandet skriver majoriteten: ”Enligt utskottets sätt att se hänger turismens utveckling också samman med aktiviteter som växer underifrån.” Så långt är det jättebra. Men: ”Till skillnad från uppfattningen i här berörda motioner anser inte utskottet att det övergripande målet för turismpolitiken skall uttryckas i antal turister, antal gästnätter eller antal spenderade kronor per dag.”

Givetvis måste kvantitativa mål sättas upp för att Sverige år 2010 ska vara ett attraktivt val för resenärer som söker en berikande upplevelse i ett fantastiskt land vilket bidrar till individens personliga utveckling. Upplevelsen ger besökaren inspiration genom nya tankar, nya erfarenheter, nya perspektiv, ny kunskap eller mental och fysisk avkoppling. Detta är Sveriges Rese- och Turistråds nya vision som givetvis grundar sig på olika kvantitativa mål, som till exempel ökad omsättningstillväxt, ökad tillströmning av antal övernattningar och medverkan till att Sverige ska ha en BNP-andel för turism på 5 % år 2015.

Jag är förvånad över att majoriteten inte tycker att regeringen borde tillkännages dessa goda initiativ som tagits i många av motionerna.

Fru talman! Turismen är en sammansatt tjänst bestående av transporter, boende, mat, shopping samt upplevelser som sevärdheter, evenemang, natur, aktiviteter med mera. För en fortsatt positiv utveckling av den svenska turismen krävs samhällets insatser och medverkan.

Ett nödvändigt led i att underlätta expansionen för svensk turism är att likställa villkoren inom exempelvis skatteområdet för tjänstesektorn turism med de villkor som råder inom övrig industri avseende till exempel moms-satser, avdrag för producerande fastigheter och elpriser.

Svensk turism är liksom motsvarande verksamhet i andra länder helt beroende av samhällets satsningar på infrastruktur.

Ett delat offentligt engagemang och risktagande vid nationella evenemang är nödvändigt om lilla Sverige ska kunna utveckla och främja sina internationella kontakter för evenemang av olika slag och därmed på ett fungerande sätt locka besökande gäster. Det är inte bara vi i Sverige som börjar inse att turism är en framtidsbransch. I exempelvis London finns 130 turistråd som kämpar om att få besökare till det egna landet. Detta visar på en stenhård konkurrens.

Berit Högman nämnde siffror om våra angränsande länder, och det var väldigt negativt för de hade minskat. Då vill jag bara meddela att under januari och februari i år har Sverige ökat med 8,5 % och Danmark och Finland med 5 %. Det är alltså ingen minskning av Norge med 0,9 %. Det är klart att vi har lyckats bra, men vi kan lyckas ännu mycket bättre. Ingegerd Saarinen sade att det här med statistik och dylikt inte var bra, utom möjligtvis statistik över turister som återvänder. Den statistiken finns, Ingegerd Saarinen. Det är bara att hämta hem den.

Jag vill för näringsutskottets ledamöter också peka på att våra nordiska grannländer satsar mellan 24 kr och 30 kr per capita på turism medan vi i Sverige satsar 10 kr. En annan liten men intressant jämförelse att lägga på minnet är att vi till Nordiska ministerrådet satsar 38 kr per invånare.

Avslutningsvis, fru talman, hoppas jag att det inte blir verklighet av ett nytt politiskt parti – Svenska turistpartiet.

Anf. 52 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag vill passa på att inledningsvis tacka för möjligheten att få delta i näringsutskottets debatt. Den berör en fråga som jag och Birgitta Ahlqvist, som talat före mig, engagerat oss mycket i.

Jag kommer från Värnamo. Där finns, som i så många andra städer, ett stadshotell. Det har nu bytt ägare, bytt namn och bytt profil. I dag är det ett mycket modernt designhotell med spännande arkitektur och inredning, och det är funktionellt. I år har vi designåret, och i foajén finns också en utställning. Därför känns det naturligt att koppla ihop det med frågan om porrhotell.

De nya ägarna i Värnamo har sagt att de inte kan ha kvar porrkanalerna. Det stämmer inte med den image de vill förmedla. De anser inte att de kan ha ett hotell som står för de nämnda uttrycken och samtidigt ha ett utbud av porr i tv-kanalerna. Därför har de bestämt sig för att ta bort dessa kanaler och i stället sälla sig till Hotell Tre Liljor, ett familjehotell som sedan tidigare har den profilen.

Det är jätteroligt att se de exempel som framkommit som en följd inte minst av den debatt som varit och av Roks arbete med projektet Boka porrfritt. Man kan i dag presentera 500 hotell som inte har porrkanaler. Det går alltså framåt, och vi arbetar i riksdagen genom dialoger och aktiviteter med regeringen, direkt genom resebyrån och genom brev till talmannen. Vi arbetar brett och försöker förändra både på den nationella nivån och framför allt lokalt så att denna rörelse också ska kunna växa underifrån.

Porrkanalerna är en del av problemet med det sexualiserade rummet. Det gäller de hotellrum som vi pekar ut och talar om. Vi vill ha bort den här sexualiseringen också för att den drabbar hotellstäderskorna. För mig är detta en facklig-politisk fråga. Jag är säker på att utskottsledamöterna funderat i samma banor när de tagit ställning. Men jag vill gå fortare fram, och jag vill se mer resultat. Jag tror nämligen att det är möjligt.

I dag presenterar Roks sitt nya underlag som gör det lättare att boka porrfritt. Jag gör själv en presentation som handlar om hur situationen ser ut i mitt hemlän. Jag har som s-kvinna tagit initiativ och skrivit till samtliga kommuner och begärt in uppgifter om ifall de har en policy i dessa frågor, och om så inte är fallet varför de inte har det. Vi har ställt enkla frågor och fått svar från en majoritet av kommunerna, dock inte från alla. Jag hoppas att fler borgerliga kommuner ska känna att det här är en viktig fråga och sända in sina svar. Dessa två händelser sammanfaller med den här debatten, och det gör det extra intressant för mig att delta i den, och kanske även för fler än mig.

För några veckor sedan blev jag, fru talman, tillfälligt mycket glad när FM Log tillkännagav att de gjort en upphandling som pekade på att de skulle om inte välja bort hotell med porrkanaler så i alla fall ha en

uppgörelse i upphandlingen om att stänga av kanalerna när det kom statliga tjänstemän. Men efter kontroll med riksdagsförvaltningen fick jag en dementi. Den upphandlingen gällde inte riksdagen, vilket naturligtvis gjorde mig besviken eftersom jag uppfattat att det utstälts ett löfte i den riktningen. Jag hoppas att riksdagen kommer att finnas med i nästa upphandlingsrunda, för den går trots allt i rätt riktning. Det är lite bekymmersamt att vi handlar upp de olika delarna vid olika tillfällen. Resebyrån har ett upphandlingstillfälle och sedan upphandlar vi andra delar vid andra tillfällen. Det gör att det blir lite svårt att hålla ihop det hela och få en bra överblick.

Jag vill också säga att det var ett misstag som gjorde att min anmälan till den här debatten hade fallit bort, och därför har jag väldigt kort om tid. Jag tycker dock att frågan är av stor betydelse, och jag vill understryka vikten av att motionen behandlas. Jag kan emellertid inte göra det på ett djupgående sätt nu.

Låt mig också kort säga att jag kommer att avstå från att rösta i det här ärendet. Jag vet att betänkandet omfattar fler frågor, frågor som jag självfallet står bakom på det sätt som mina kolleger pekat på, men för att markera vikten av just denna fråga och mitt ställningstagande i den kommer jag att avstå från att rösta.

Vi kanske inte får så många debatter i den här frågan framöver, men jag hoppas ändå att vi tillsammans kan driva den framåt, både i våra valkretsar och i riksdagen, så att vi snabbare får till stånd en ändring som går i rätt riktning.

Anf. 53 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Fru talman! Det påstås tydligen i debatten att det inte finns någon byggnation på den norska sidan när man åker vägen Kiruna–Narvik. Den fanns där i onsdags.

Ett problem som hotellanläggningarna många gånger pekat på är att man skulle vilja se ett ökat privat boende, alltså privata stugor runt anläggningarna, eftersom det skulle bära upp infrastrukturen. Det skulle innebära att man kunde ha längre öppettider i affärerna, man kunde ha servicetider, öppet för skiduthyrning och så vidare. Den typen av byggnationer finns det väldigt lite av i Sverige, och de är svåra att få till stånd, speciellt längst upp i norra Sverige.

Den egentliga anledningen till att jag begärde ordet var emellertid, fru talman, Berit Högmans debatteknik. Jag kunde konstatera att under de repliker som följde svarade hon inte på en enda fråga från någon av ledamöterna. Däremot valde hon vid ett flertal tillfällen att i sin sista replik, när ingen annan längre kunde få ordet, ställa ett antal frågor. Det är debatteknik, men det är ful debatteknik.

Det tråkiga är att man lämnar felaktiga uppgifter om andra partiers politik. Det gällde dels infrastruktursatsningarna, dels att i sista repliken till Lars Lindén felcitera undertecknad – medvetet – och dra ut konsekvenserna av en politik som vi faktiskt inte för. Det gällde frågan om nedsättning av sociala avgifter.

Jag tycker, fru talman, att detta är oroande, för det visar vilken valrörelse vi kommer att få. När Socialdemokraterna är så trängda att de måste föra debatten på denna nivå, genom att på ett felaktigt sätt föra fram andra partiers politik, då kommer vi att få en ful valrörelse. Problemet för

Socialdemokraterna är uppenbarligen att vi har en ny politik, och för att kunna övervinna den måste de använda sig av ruffel och båg i debatten. Det är synd.

Prot. 2004/05:139
14 juni

*Den svenska
turistnäringen*

Anf. 54 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Fru talman! Jag tackar för detta tillfälle att få komma tillbaka till den debatt som vi hade för en liten stund sedan när jag höll mitt huvudanförande. Krister Hammarbergh var inte närvarande i kammaren då och kunde därför inte begära replik.

Saken är den att Krister Hammarbergh säger att det på den norska sidan uppe i Riksgränsen, på vägen mellan Björnefjell och Narvik, finns en mängd bostäder. Det har det gjort ända sedan jag som liten vistades där i början av 50-talet. Jag var ofta där eftersom min mormor och morfar var bofasta i Riksgränsen. Sven Hörnell var också bosatt i Riksgränsen, liksom tanten på postkontoret. De var de enda personer som i början av 50-talet var bosatta och skrivna i Riksgränsen. Där fanns även en liten turiststation, Abisko, med verksamhet.

I dag 50 år senare kan man se att Riksgränsen utvecklats till en högklassig och modern turistindustri. Där finns fjällanläggningar med liftar, hotell, dagis – en stor verksamhet som lockar turister från både Sverige och Europa och också från övriga delar av världen.

I Abisko har man utvecklat mycket turism kring fjället, nationalparken och fisket. Man har utvecklat mycket stor turism i Abisko och på sträckan dit.

På den norska sidan står samma hus kvar. Det finns ingen stor turistanläggning. Det blir fel om man jämför och säger att det är mycket bättre i Norge än i Sverige. Det stämmer inte med verkligheten i det här fallet.

Anf. 55 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Fru talman! Mitt inlägg handlade om markanvändningen och möjligheten att få till stånd övernattningsstugor och olika typer av byggnader, även på mark som inte är privat. Det handlade i första hand om norra Sverige och det län jag kommer ifrån.

De entreprenörer som driver Riksgränsen är duktiga. De satsar mycket resurser. De kommer att bygga ut anläggningen kraftigt. Vad alla dessa anläggningar samfällt, även ned mot Gällivare, efterfrågar är möjligheten att få en infrastruktur med privat boende runtomkring. Det lyfter upp servicenäringarna totalt och skapar större efterfrågan.

Det var vad mitt inlägg handlade om.

Den typen av privat boende finns onekligen på den norska sidan. Det finns turistanläggningar i Norge också. Vi ser inte den typen av privat boende på den svenska sidan. Vi skulle kunna göra mycket för att underlätta markanläggningen och underlätta för turistnäringen totalt.

Även boende i privata stugor är en del av turismen. Där tror jag nog att vi är överens. Det hoppas jag.

Anf. 56 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Fru talman! Nej. Vänsterpartiet och Moderaterna är inte i grunden överens om markanvändning. Vi tycker att det är oerhört viktigt att man värnar om allemansrätten. Vi tycker att det är oerhört viktigt att naturen

är en resurs som är tillgänglig för alla. Vi är inte beredda att muta in stora områden i bland annat fjällen till privata markägare. Vi tycker inte att det är en riktig politik.

Om man skulle öppna för att sälja tomter och bygga sommar- eller vinterhus i fjällen skulle det innebära att man begränsar möjligheten för olika turistföretag att växa eftersom marken inte blir tillgänglig för den stora allmänheten som vill vara ute i naturen för att plocka bär eller gå på vandringsleder. Vi skiljer oss åt i stor utsträckning när det gäller vad som ska tillhöra allemansrätten och vad som ska mutas in som enskilt markägande.

Jag tror att svensk turism har störst potential att utvecklas om vi bibehåller allemansrätten precis som den är och värnar om den och begränsar det privata boendet och markägandet i våra fjällområden.

Anf. 57 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Fru talman! Jag tror att det var ett väldigt viktigt besked från Vänsterpartiet till norrbottningarna: Det ska inte byggas någonting och det ska inte användas på de här stora områdena. Jag tror att det är ett väldigt viktigt besked.

Nej, vi delar inte uppfattning. Det finns plats. Det finns utrymme. Det är viktigt att värna om naturen, men det går att hitta avvägningen.

Varje arjeplogsbo disponerar två sjöar, men man kan inte bygga någonting på grund av rigida regler när det gäller strandskyddet.

Jag tycker också att det är viktigt med allemansrätten, men om man vill värna om naturen och se till att det inte blir ett onödigt slitage är det väldigt viktigt att kunna sluta överenskommelser med den som äger marken om att man regelbundet nyttjar marken. Det är en annan sak. Det är också ett sätt att skydda naturen och ett sätt att i förlängningen skydda allemansrätten.

Anf. 58 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att jag får vara så tydlig som möjligt så att det blir lättare för kammaren att följa våra synpunkter och hur vi vill formulera dem.

Jag vill från talarstolen yrka bifall till motion 2004/05:N221 som handlar om porrfria hotell. Det gör jag och Birgitta Ahlqvist som också talade i ärendet och är medmotionär.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

6 § Riktlinjer för marknads kontroll av produkter, m.m.

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2004/05:NU15
Riktlinjer för marknads kontroll av produkter, m.m. (prop. 2004/05:98).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2004/05:NU16
Transparensdirektivet och vissa övriga konkurrenspolitiska frågor (prop. 2004/05:140) samt
näringsutskottets betänkande 2004/05:NU17
Skadestånd enligt konkurrenslagen, m.m. (prop. 2004/05:117).

*Transparensdirektivet
och vissa övriga
konkurrenspolitiska
frågor samt
Skadestånd enligt
konkurrenslagen, m.m.*

Anf. 59 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! Den socialdemokratiska regeringen är konsumentens bästa vän och konkurrensens främste beskyddare. Detta åtminstone om vi ska tro på skrivningarna i de båda betänkandena NU16 och NU17 som vi nu ska behandla.

Bäva månade alla företagare som i slutna rum smider hemliga planer om att undanröja obehagliga konkurrenter.

Men som vanligt, höll jag på att säga, är avståndet mellan ord och verklighet stort. Den som läser dessa betänkanden noggrant finner att det regeringen föreslår inte är något annat än ännu en försämring i klimatet för privata företag. Någon sådan försämring går emellertid inte att spåra för de offentliga företagen. Klyftan mellan privat och offentligt företagande växer således i stället för att krympa.

Vad är det då för nya pålagor som regeringen föreslagit och som kammarens majoritet står i beredskap att besluta om? Grovt räknat handlar det om förändringar på två områden. Det är reglerna för skadestånd på konkurrensrättens område och regler för information om statligt stöd till näringslivet. Jag ska i mitt anförande främst uppehålla mig vid det förra.

Det är inte fråga om några spektakulära förändringar. De kommer säkert inte att tilldra sig någon större massmedial uppmärksamhet. Men den omständigheten att de troligen inte kommer att vara föremål för debatt i någon av tv-kanalernas morgonsoffor ska inte tolkas som att frågan är oviktig eller att det gäller oviktiga förändringar.

Tvärtom. När det gäller reglerna för skadestånd är det faktiskt fråga om rätt stora ingrepp. Regeringen föreslår nämligen att kretsen av personer som kan anses vara berättigade till skadestånd vidgas till att också inbegripa konsumenter och att preskriptionstiden förlängs från fem till tio år.

Dessa åtgärder förväntas öka såväl den preventiva som den reparativa effekten av lagen. Detta i synnerhet som grupptalan kan användas för att få saken prövad. Underförstått menar regeringen alltså att när det görs enklare och billigare för konsumenter att sluta sig samman och föra talan mot företag som missbrukat en dominerande marknadsställning blir det svårare och mindre lönsamt för företagen att göra så.

Tanken att konsumenter som betalar ett för högt pris i efterhand ska kunna kompenseras för denna skada verkar vid ett första påseende kanske inte så dum. Men vid en närmare granskning visar det sig att den föreslagna ordningen är mycket negativ för företagen och marknaden och egentligen inte till mycket nytta för konsumenterna.

Att det har blivit på det sättet beror väl på att regeringen valde att bortse från de problem som uppstår när lagen ska tillämpas och tolkas.

Vi har pekat på tre omständigheter som gör att en tolkning och tillämpning av lagen är ytterst besvärlig och komplicerad.

Det första problemet är vem som har lidit skada, om vi bortser från företag och avtalslutande parter. Vi tänker reflexmässigt i termer av att bara de som köpte varan till ett för högt pris, får man förmoda, har lidit skada. Hur kan man egentligen tala om skada i en situation som innebär en frivillig transaktion mellan två parter? Att varan i fråga var dyrare än vad den skulle ha varit i en annan situation innebär ju inte automatiskt att jag som köpare har lidit skada. Uppenbarligen värderade jag ju varan eller tjänsten till det pris som jag betalade för den. Ingen tvingade mig att köpa den i efterhand konstaterat för dyra varan. Hur kan jag då som köpare ha lidit skada?

Fokus ligger regelmässigt på den som köpt varan. Men det finns faktiskt anledning att fundera över om inte skada kan ha uppstått för dem som inte köpte varan. Ja, man skulle faktiskt kunna hävda att så är fallet. Man kan i sin argumentation använda samma grunder som man använder för att visa att de som köpte varan led skada: Här har vi en vara eller en tjänst på marknaden som har fått ett för högt pris på grund av att företag har missbrukat dominerande ställning. Konsumenter väljer att inte köpa den dyra varan. Hade priset varit lägre hade man köpt varan, och detta att man avstått från köp kan ha gett upphov till skada.

Men detta skulle i så fall, om man drar det resonemanget vidare, leda till slutsatsen att alla konsumenter lider skada av att ett företag missbrakar dominerande ställning. Och om alla konsumenter lider skada är inte rättsliga processer mellan ett företag och en delgrupp av konsumenterna rätt sätt att komma till rätta med dessa påstådda missförhållanden. Att gå till väga på det viset känns inte särskilt meningsfullt.

Det andra problemet sammanhänger med hur storleken på skadan ska beräknas. Ånyo fokuserar jag uppmärksamheten på den skada som konsumenterna kan sägas ha lidit. En sådan kalkyl förutsätter att referenspriset, det pris som skulle ha gällt om vi inte haft ett missbruk av dominerande ställning, hade kunnat beräknas. Detta pris har vi dock ingen kunskap om. Det går heller inte att beräkna i efterhand, oavsett vilka sofistikerade datamodeller som används.

Men om referenspriset inte går att beräkna kan ju heller inte skadan kalkyleras. Då får man nöja sig med gissningar eller grova uppskattningar. Låt vara att man i akademiska sammanhang kan nöja sig med detta, men om det ska ligga till grund för skadestånd som företag ska betala ut skapas ett tillstånd som jag måste karakterisera som godtycke och brist på rättssäkerhet.

Det tredje problemet handlar om vad dominerande ställning innebär. Frågan kan synas enkel att besvara, men det är den inte. Professionella ekonomer har ägnat manår åt att fundera över detta. Och frågan är viktig, för kan man inte reda ut vad som menas med dominerande ställning kan man heller inte reda ut vad som krävs för att skadestånd enligt skadeståndslagen ska kunna utkrävas.

Möjligen, för att göra det lätt för sig, kan man tänka sig en situation där ett företag i kraft av sin storlek har makt att styra förutsättningarna för andra företag, befintliga eller potentiella, genom att ensidigt bestämma priset, marknadsandelen och andra villkor som är förenade med produktionen. Om detta är en rimlig väg att gå fram kan missbruk av dominerande ställning sägas vara en möjlig och hanterbar fråga om motparten är ett annat företag eller en avtalsslutande part. Då handlar det om att leda i bevis att ett företag genom sitt handlande försvårat för ett annat företag att sälja eller marknadsföra en produkt. Inom rimliga gränser kan man också göra en uppskattning av värdet på förlorade marknadsandelar.

Annorlunda blir det om man i stället ska se på relationen till konsumenterna. Då blir nämligen uppgiften att bevisa inte bara att dominerande ställning existerat utan även hur den har missbrukats.

För att kunna svara på den frågan måste man ge begreppet monopol en ordentlig innebörd. Att blott räkna antalet företag på en marknad hjälper föga. Det ger ingen rättvisande bild. Att det bara finns ett enda företag på en marknad behöver inte innebära att missbruk uppstått. Så länge som tillträdet till marknaden är fritt kommer nämligen existensen av potentiella konkurrenter att stävja det dominerande företagets agerande. Underförstått: Så fort ett dominerande företag börjar missbruka sin ställning och öka priset för mycket kan nya företag etablera sig på marknaden och därmed nedbringa priset.

Egentligen kan man därför bara prata om monopol eller dominerande ställning om denna ställning har uppstått därför att det finns lagar och regler som förhindrar nyetablering. Men då ska det till politiska beslut i den här kammaren för att skydda konsumenterna, inte domstolsprocesser.

Fru talman! Att konsumenter ska kunna få skadestånd för brott mot konkurrenslagen när skadan inte kan beräknas, när kretsen skadelidande inte kan definieras och när tillståndet missbruk av dominerande ställning inte kan klargöras ter sig för mig faktiskt absurt.

Dessa oklarheter och vagheter påpekades av en rad remissinstanser, men regeringen har ändå i sin iver att framstå som konsumentens bästa vän valt att bortse från dessa invändningar. Med detta förslag skapar därför regeringen i stället ett rättsligt och ekonomiskt moras. Det sätter företag i en besvärlig situation. När som helst kan en grupp konsumenter gå samman i en grupptalan för att processa om skador som följd av en uppfattad konkurrensbegränsning. Genom att preskriptionstiden förlängs till tio år hålls också företagen i osäkerhet under mycket lång tid.

Tror någon att viljan att starta och utveckla företag ökar under dessa betingelser? Och vem vill köpa ett annat företag på dessa premisser? Vilket slags strukturomvandling kommer detta att skapa? Ja, det skulle väl snarast bli fråga om en strukturstagnation. Över huvud taget är det svårt att se hur dessa regeringens förslag ökar dynamiken på marknaden, ökar konkurrensen och ökar antalet sysselsättningstillfällen.

Däremot tar regeringens förslag rättsliga resurser i anspråk, resurser som bättre skulle kunna användas på andra områden i ekonomin. Varför redan tidigare hårt belastade domstolar ska utsättas för en ännu större belastning genom att tvingas göra bedömningar i utomordentligt komplicerade ärenden när lagen bara skapar en orimlig och osäker situation för företagen är för mig obegripligt.

Slutligen, fru talman: Vilket förtroende för lagarna och rättssystemet får vi av att stifta lagar som är otydliga och vaga så till den milda grad att de svårligen kan tillämpas? Och hur ska vi se på den omständigheten att inga nya medel tillförs de rättsliga instanser som är satta att övervaka den nya lagens tillämpning? Ska det tolkas som att man från regeringens sida egentligen struntar i efterlevnaden? Eller ska det tolkas som att man från regeringens sida tycker att detta är så enkla ting att domarna kan klara av dessa avgöranden på en kafferast?

Lagar och regler ska införas, fru talman, som har rimliga förutsättningar att ge ett högre utbyte än vad de kostar att upprätthålla. I annat fall används resurserna fel. Och att införa lagar som inte är menade att tillämpas innebär bara att allmänhetens rättsmedvetande urgröps.

Fru talman! Med dessa ord ställer jag mig bakom samtliga moderata reservationer i betänkandena NU16 och NU17. För tids vinnande nöjer jag mig dock med att yrka bifall till reservation 1 under punkt 1 i såväl betänkande NU16 som NU17.

Anf. 60 NYAMKO SABUNI (fp):

Fru talman! Som jag ser det har vi tre uppgifter när det gäller konkurrenspolitik.

Den ena är att se till att föra en politik som innebär ökad konkurrens, bland annat genom avregleringar. De stora offentliga monopol som i dag svarar för produktionen inom sjukvård, omsorg och skola bör stegvis avregleras. Det skulle skapa möjligheter för en mängd småföretagare att utveckla och expandera egna verksamheter inom tjänstesektorn. Inte minst skulle det skapa stora möjligheter för kvinnor att starta företag inom den sektor de är verksamma i.

Den andra är att se till att ha en fungerande och sträng konkurrenslagstiftning där kriminalisering av karteller borde ingå som en naturlig del. Vi menar att det faktum att enskilda personer kan ställas till svars för de försyndelser som begås i företagets namn skulle få preventiv funktion. Ingen, tror jag, vill riskera sitt eget skinn för ett företag där man knappt vet vem ägaren är.

Den tredje är att skapa förutsättningar för att göra våra företag konkurrenskraftiga i förhållande till främst andra företag i Europa men också företag i resten av världen.

Därför, fru talman, reserverar vi oss i betänkandet NU17 *Skadestånd enligt konkurrenslagen* mot att förlänga preskriptionstiden för skadeståndskrav. Vi menar att de störningar på marknaden som den förlängda tiden kommer att leda till är större än de vinster för enskilda personer det eventuellt skulle innebära.

En förlängd preskriptionstid kommer att leda till att den som vill överta ett företag aldrig kan veta under vilka förutsättningar det sker. Man kommer aldrig att veta vilka försyndelser ett företag gjort sig skyldigt till som under lång tid kan leda till skadeståndskrav. Det innebär i sin tur att för att gardera sig återstår det bara att räkna hem eventuella händelser genom att undervärdera värdet på företaget. Och så ökar vi inte konkurrenskraften hos svenska företag.

Vi i Folkpartiet välkomnar däremot och stöder det faktum att vi nu enligt konkurrenslagen ska utvidga kretsen för skadeståndsberättigade till att också gälla enskilda personer som genom grupp talan kan kräva upprättelse. Sanningen är ju den att det till syvende och sist alltid är den enskilda konsumenten som blir den stora förloraren när företag väljer att rubba konkurrensen på marknaden.

Fru talman! EU verkar inte vara speciellt populärt just nu. Men en sak som européerna i allmänhet och svenskarna i synnerhet kan glädjas åt är det faktum att EU har egen så kallad exklusiv kompetens på konkurrensområdet. Det vet ju numer alla ledamöter. För genom de lagar som stiftas på EU-nivå får vi som efterfrågar bättre konkurrens möjligheten att göra något också här hemma. Därför välkomnar vi i Folkpartiet varmt transparensdirektivet.

Med det vill jag säga att vi står bakom alla våra reservationer men väljer att yrka bifall endast till reservation 2 i betänkandet NU17.

Anf. 61 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Låt mig först säga att jag självfallet står bakom alla kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till reservation 3 som heter Genomförande av transparensdirektiv. Och det är denna del av betänkandet som jag tänker beröra i mitt anförande.

Det är positivt att Sverige nu – med det aktuella förslaget till lagstiftning – genomför EU:s transparensdirektiv. Dock menar vi kristdemokrater att det finns goda skäl att utvidga tillämpningen.

Fru talman! De flesta kommunala bolag är små och medelstora företag. De har i genomsnitt 30 anställda och en omsättning på 84,3 miljoner kronor per år. Knappt hälften av omsättningen består av uthyrning av bostäder och lokaler. Den andra hälften handlar om kaféverksamhet, hotellverksamhet, biluthyrning, opinionsundersökningar, trafikskoleverksamhet, film- och videoproduktion, handel med elektricitet, byggverksamhet, elinstallationer, partihandel med datorer och kringutrustning med mera.

Fru talman! 99,2 % av Sveriges företag har färre än 50 anställda. I Sverige arbetar ungefär en tredjedel av de anställda i företag med färre än 50 anställda. 52 % av dem som arbetar inom privat sektor är anställda i ett företag med färre än 50 anställda.

Småföretagsamheten i vårt land är avgörande för skapandet av nya jobb. Företag med färre än 50 anställda stod för nästan 60 % av de nyanställda 2003. Räknar man in egenföretagare i underlaget är motsvarande siffra drygt 80 %.

Det är bra att det skapas transparens i statens stora bolag. Men den transparens majoriteten skapar genom att gå på regeringens linje är bara en transparens som hjälper de stora bolagen, kanske främst de stora multinationella jättarna, att få sjystare konkurrensförhållanden. Majoritetens transparens är till för att skapa jobb och tillväxt i Frankrike, Tyskland, Polen, Estland och så vidare. Och det är bra; estländare och polacker behöver också tillväxt och nya jobb.

Men Kristdemokraterna, tillsammans med våra vänner i Moderaterna, Folkpartiet och Centern, vill gå längre. Vi vill vara med och skapa goda förutsättningar för tillväxt och jobb i Sverige också. Vi vill skapa en transparens som gynnar även svenska företagare och svenska arbetare,

och kanske mest av allt de hundratusentals arbetslösa som vi har i Sverige.

Fru talman! Regler om transparens handlar först och främst om att skapa ett regelverk som gynnar företagande och skapar jobb. De flesta kommunala bolag är små och medelstora. De flesta arbetsgivare inom privat sektor finns också i små och medelstora företag. Det är inom de små och medelstora företagen som det skapas nya jobb.

Om vi tillåter kommuner och landsting att fortsätta hindra framväxten av ett sprudlande lokalt näringsliv tvingar vi människor kvar i arbetslöshet. Det är nämligen inte alls samma tillväxt i kommunala bolag som i privata företag.

Tänk till exempel på kaffeserveringen i den kommunala simhallen! Där turas badvakterna om att sälja kaffe och Delicatobollar till låga priser. Kaféet som drivs av kommunen har ingen lokalhyra och kanske ingen personalkostnad heller. Badvakterna tvingas att mer eller mindre jonglera mellan att erbjuda badgästerna trygghet och service och att sälja kaffe. En lokal näringsidkare hindras från att skapa nya arbetstillfällen och utveckla kaféservicen för badgästerna.

Tänk om kommunen i stället hade hyrt ut kaféytan till en lokal entreprenör! Kommunen hade fått in en hyresintäkt. Entreprenören hade själv fått sysselsättning och kanske kunnat erbjuda jobb åt en eller ett par andra. Kaféets utbud på drycker och bröd hade kanske kunnat utvecklas.

I dag går det inte att se hur mycket kommunen subventionerar den här sortens kaféer eller gymverksamhet som är lokaliserad i anslutning till simhallar till exempel. Vi vill skapa klarhet i detta så att skattesubventioneringen av kommersiella varor och tjänster upphör. Då skapas goda förutsättningar för företagande och nya jobb.

Fru talman! Det är glädjande att även majoriteten inser att det finns ett problem här. Men det som gör mig besviken är att de inte går hela vägen och ställer sig bakom Kristdemokraternas motion på det sätt som våra vänner inom alliansen har gjort. Men det är väl alltför känsligt att ge Göran Persson och de andra partikamraterna bakläxa på det här området.

Anf. 62 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation nr 2 i NU16. Jag står självfallet bakom även de andra centerreservationerna.

När det gäller konkurrenspolitikens inriktning vill jag ta upp ett exempel på den starka koncentration som vi för närvarande har i Sverige när det gäller dagligvaruhandeln. Uppdelningen av marknaden mellan de tre stora detaljhandelsblocken Ica, KF och Axfood gör det svårt för nya aktörer att ta sig in. Ett aktuellt exempel som har uppmärksammats är ju Vi-handlarna, tidigare Vivo, som i flera fall hotats av uppsägning från sina butikslokaler eftersom de själva vill ha kontroll över sitt sortiment och själva vill välja leverantörer av de produkter de säljer.

De här frågorna har tidigare uppmärksammats även i den här kammaren i interpellationer och frågor av både Anne Ludvigsson och Ingegerd Saarinen. Min centerkollega Viviann Gerdin har också nyligen ställt en skriftlig fråga till jordbruksministern om hon avser att vidta några åtgärder med anledning av detta. Nog är konkurrenslagstiftningen en viktig fråga som vi har att diskutera i den här kammaren och komma med bra beslut om så småningom.

Ur ett konsumentperspektiv är det naturligtvis inte bra att ägandet av livsmedelskedjorna koncentreras till några få aktörer. När det nu är på det viset måste nya spelare ges möjlighet att etablera sig och motverka att de etablerade aktörerna motarbetar andra som vill konkurrera på lika villkor.

Det finns utrymme för många fler företag i vårt land. För att detta ska bli möjligt krävs det en väl fungerande konkurrenspolitik där nya företag, också småföretag, kan göra sig gällande på lika villkor.

När det gäller kravet på att transparensdirektivet ska föras in i svensk lagstiftning har vi inget val. Det handlar om att implementera ett EU-direktiv i svensk lag. I det här fallet är det bra i sak. Ökad öppenhet är positivt.

Eftersom det handlar om ett minimikrav är det fullt möjligt för Sverige att införa regler som går längre, som har tagits upp här i diskussionen. Det gäller inte minst en lägre nivå än de 40 miljoner euro i nettoomsättning som är gränsen i EU-direktivet. I den reservation som bland annat Centerpartiet står bakom med anledning av Kristdemokraternas motion vill vi därför att ytterligare underlag tas fram för att se om de föreslagna undantagen kan begränsas ytterligare. Det gäller exempelvis en konsekvensanalys av vad lägre storleksgränser skulle innebära. Vilka blir konsekvenserna? Vad innebär det för Konkurrensverket att gå längre?

I sak handlar den diskussion som har uppmärksammats här om att kommunal verksamhet och privat verksamhet ska utföras på lika villkor. Som Mikael Oscarsson räknade upp tidigare bedriver kommunen en mängd verksamheter som också kan bedrivas av privata företag. Då är risken att det inte sker på lika villkor. Av och till kommer det rapporter som tyder på att kommunal verksamhet på konkurrensutsatta marknader kan misstänkas vara subventionerad med skattemedel, men det är ofta svårt att bevisa något. Därför vore det naturligtvis bra om vi fick ett system med en klar redovisning när kommunal verksamhet och konkurrensutsatta verksamheter flyter ihop.

Småföretagen är grunden för en positiv utveckling av svensk ekonomi. Det är där de nya jobben kan skapas. Men vi måste ha en sund och väl fungerande konkurrens i landet för att det ska vara möjligt med goda förutsättningar för näringsverksamhet.

Jag vill också ta upp betänkande nr 17. I det betänkandet står vi bakom en reservation som säger nej till förlängd preskriptionstid vad gäller rätten till skadestånd enligt konkurrenslagen, det vill säga att den ska förlängas från fem till tio år efter skadans uppkomst. Orsaken är, som det också har sagts tidigare, att tio år är en mycket lång tid. Det skapar osäkerhet. Vi behöver klara regler. Därför är det varken bra för det enskilda företaget, exempelvis när det sker ett ägarbyte, eller för marknaden i stort med så långa och i praktiken oklara regler. Därför finns det all anledning att stödja reservationen.

Anf. 63 ANNE LUDVIGSSON (s):

Fru talman! Sverige är världens bästa varumärke. Med de orden inledde Berit Högman sitt anförande i förra debatten. Det är viktigt att notera att Sverige har blivit framröstat som det land som har det främsta och starkaste varumärket. Det är värt att upprepas att vårt varumärke

byggs upp av en sällsynt kombination av stabilitet, ansvarstagande, administration, en ärlig och pålitlig befolkning och framgångsrik kulturexport. Vi präglas av vitalitet, äventyr och ungdomlighet. Man behöver inte som svensk klä sig i säck och aska, som jag tycker att några gjorde i den förra debatten.

Jag tycker att det är viktigt att vi utåt kan försöka förstärka bilden i stället för att göra tvärtom. Där skulle jag välkomna att både svenska företag och Svenskt näringsliv verkligen förstärker den bild som tydligen redan finns och inte tvärtom, som vi ofta får höra.

Globaliseringen innebär att länder konkurrerar i allt högre omfattning om uppmärksamhet, respekt, förtroende från investerare, turister, bidragsgivare med flera. Ett starkt och positivt laddat varumärke ger avgörande fördelar. Även om undersökningen som vi hänvisar till är liten finns det skäl att inleda en konkurrensdebatt i Sveriges riksdag med detta.

Sverige är, som vi har hört, ett litet land men ändå framstående. Vi är mer än andra beroende av handel med länder runtom i världen. Vi har alltid tvingats konkurrera på världsmarknaden och därmed också vara i fronten av utvecklingen. En effektiv konkurrens och konkurrens på lika villkor är viktigt för alla inblandade parter. Den ger vinster för konsumenterna. För konsumenterna betyder det tillgång till ett brett utbud av förbättrade varor och tjänster med god kvalitet och till rimliga priser. Men jag ser ändå med oro på utvecklingen inom dagligvaruhandeln. Jag välkomnar att också Håkan Larsson har uppmärksammat detta.

I takt med att EU-länderna alltmer vävs samman och den inre marknaden utvecklas är det viktigt att samordningen av politiken på den europeiska nivån fungerar. Det gäller inte minst på konkurrensområdet. I dagens debatt, där vi behandlar både betänkandet NU16 *Transparensdirektivet* och betänkandet NU17 *Skadestånd enligt konkurrenslagen*, är båda betänkandena kopplade till EG-fördraget och implementeringen av de förordningar som antagits av EU:s ministerråd på konkurrensområdet. Dessutom behandlar vi motioner från allmänna motionstiden.

Fru talman! Propositionerna välkomnas av utskottsmajoriteten. Införandet av EU:s transparensdirektiv med åtföljande lagstiftning är av stor vikt för att skapa underlag för tillämpningen av EU:s konkurrensregler och EG-fördragets statsstödsregler, främst dem som gäller statligt stöd till näringslivet. Direktivet ställer upp olika redovisningskrav som kommer att tillgodoses genom lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser. Bestämmelserna innebär att det tydligt ska redovisas bland annat vilka offentliga medel som det allmänna har tillfört företaget och hur medlen har använts och att företag som har ekonomisk verksamhet både med ett legalt monopol och annan affärsverksamhet ska redovisa detta separat.

I direktivet finns också undantag från bestämmelserna, storleksundantaget och samhandelsundantaget. Denna lag ska träda i kraft den 1 augusti 2005.

I reservationen från de borgerliga partierna – utifrån en kd-motion – vill man använda genomförandet av transparensdirektivet för att reglera förhållanden man inte är nöjd med mellan offentlig och privat sektor på nationell nivå. Därför föreslår man en mycket omfattande utredning där konsekvensanalyser av olika nivåer på storleksundantaget och samhandelsundantaget ska tas fram och konsekvensanalyser av effekter för sepa-

rata årsredovisningar med mera. Det är en mycket omfattande utredning som jag ser det, men jag kanske har tolkat det fel.

Vi i utskottsmajoriteten tycker att det är fel väg att gå, och vi ser det som viktigt att transparensdirektivet genomförs i sin nuvarande form enligt EG-direktivet rakt av, precis som man har gjort i Finland. Frågor av det slaget bör hanteras på rätt nivå, och utredningar bör vara realistiska. Den här utredningen ser jag som oerhört stor och byråkratisk. Hur en nationellt utformad reglering kan utformas ska hanteras på nationell nivå, och det återkommer jag till senare.

I betänkande NU17 behandlar vi skadestånd enligt konkurrenslagen. Där har vi ett förslag om att kretsen av skadeståndsberättigade utökas och om en förlängd preskriptionstid – till nytta för konsumenterna. Detta förslag kommer att stärka konsumenternas ställning och även öka den preventiva effekten av konkurrenslagen, som vi har sett i en hel del andra delar. Detta anser vi i utskottsmajoriteten är bra och viktigt. Moderaterna för sin del yrkar avslag på hela förslaget. När det gäller förlängd preskriptionstid framförs i den borgerliga reservationen att förslaget ska avslås. Moderaterna är ganska ensamma om att inte vilja utöka kretsen av skadeståndsberättigade.

Konkurrens till nytta för konsumenterna vill man alltså inte ha i de här delarna, och det är att beklaga. För oss socialdemokrater är det viktigt att stärka konsumenternas ställning. Det kan ju vara intressant att diskutera senare hur ni reservanter ser på kopplingen mellan konkurrens och konsumentskydd.

I betänkandet NU17 behandlas även motioner från allmänna motions-tiden. Det är i stort sett samma innehåll som tidigare år, och det berör konkurrensen mellan offentlig och privat sektor. Det finns också två motioner, en folkpartimotion och en kd-motion, som handlar om kriminalisering av karteller.

Fru talman! När det gäller konkurrens på lika villkor mellan offentligt och privat vill jag säga att vi socialdemokrater ser det som mycket viktigt att upprätthålla konkurrensneutralitet mellan offentlig och privat verksamhet. Sund konkurrens ska råda. Konkurrensproblem har vi identifierat i samband med att offentliga aktörer bedriver konkurrensutsatt verksamhet. Problemen förefaller, som vi har hört, kännbara för små företag som verkar på lokala marknader. Någon riktig statistik över hur mycket det här förekommer finns inte, och det är intressant att utveckla den frågan. Men det förekommer, och de effekterna är negativa eftersom de riskerar att hämma tillväxten av nya och växande företag på marknaden.

Att, som Mikael Oscarsson, säga att kommuner och landsting hindrar sprudlande lokalt och regionalt näringsliv är väl att ta i. Det vill jag definitivt inte ställa upp på. Tvärtom ser jag hur kommuner och landsting verkligen jobbar för att få ett aktivt och framgångsrikt näringsliv.

Det är viktigt att komma till rätta med bristerna, och det är en prioriterad fråga för regeringen, som ser allvarligt på den här problematiken och har för avsikt att komma till rätta med frågorna. Det är viktigt för genomslagskraften också att den lösning som nås vinner acceptans hos alla berörda parter. Arbetet med att hitta lösningar bör därför ske i konstruktiv dialog med representanter för kommuner och landsting.

*Transparensdirektivet
och vissa övriga
konkurrenspolitiska
frågor samt
Skadestånd enligt
konkurrenslagen, m.m.*

Vi socialdemokrater hoppas att i ett sådant samarbete kunna utveckla en ordning som kan råda bot på de konkurrenskonflikter som finns. Det är angeläget att offentliga aktörer verkligen månar om att minska konfliktytorna i förhållande till privata aktörer genom att till exempel göra konsekvensanalyser innan man startar näringsverksamhet. Det är viktigt att offentliga aktörer har en väl genomarbetad och genomtänkt konkurrenspolicy för den del av verksamheten som man avser att konkurrensut-sätta.

I denna del gör utskottet ett tillkännagivande: Regeringen bör återkomma till riksdagen under 2005/06 med förslag till åtgärder för att komma till rätta med konkurrensproblemen mellan offentlig och privat sektor. I ett sådant arbete bör också ett domstolsförfarande övervägas.

Utifrån Konkurrensverkets rapport *Myndigheter och marknader* och de förslag som där redovisas bör regeringen för riksdagen redovisa sina förslag till åtgärder, bland annat om hur en nationellt utformad reglering kan utformas. En redovisning av det pågående arbetet ska göras kontinuerligt också under 2005–2006.

Fru talman! När det gäller kriminalisering av karteller bereds frågan nu av regeringen efter att den av riksdagen beställda utredningen lämnat sitt slutbetänkande och efter sedvanlig remissrunda. Värt att notera är att Konkurrensverket med flera viktiga instanser avstyrker utredningsförslaget om kriminalisering med i princip samma argument som s och v framförde i kammaren våren 2002. Man kan undra om inte Nyamko Sabuni och Mikael Oscarsson har noterat detta. Eller finner man det ovidkommande?

Med detta yrkar jag bifall till förslagen i betänkandena NU16 och NU17 i deras helhet och avslag på samtliga motioner och reservationer.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att vi socialdemokrater välkomnar konkurrens till nytta för medborgare och konsument, och vi är stolta över att sammankoppla de orden. Konkurrens bör vägas mot en samhällsnytta och medborgarnytta. Det handlar om miljöhänsyn, arbetsrätt, jämställdhet och kvalitet, och det löses inte av marknaden. I Konkurrensverkets rapport *Vårda och skapa konkurrens*, inom offentlig sektor, påpekar man att erfarenheterna talar för att man inte bör börja med att konkurrensutsätta vård och omsorg. Konkurrens i sig är inget självändamål, utan konkurrens måste alltid ses i ett konsument- och medborgarperspektiv.

Anf. 64 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Vi lever i en rättsstat. Landet ska styras under lagar. Som medborgare, oavsett som privatperson eller i egenskap av företagare, har vi att rätta oss efter lagarna. Lagar som vi beslutar om i den här kammaren måste dessutom vara utformade på det viset att de är möjliga och rimliga att tillämpa. I annat fall skapas rättsosäkerhet. Det skapas också ett misstroende gentemot lagarna. Vad ska vi med lagar till som inte går att tillämpa?

I mitt anförande pekade jag på problemet att definiera vad som är skadestånd för en konsument i konkurrensrättsligt hänseende. Vi kan stå här och prata snyggt och fint om konkurrens – vi tycker alla om konkurrens – men när vi kommer till domstolarna måste vi vara noggranna. Vi måste precisera: Vem har lidit skada? Vilken skada har uppstått? Hur har

skadan uppstått? Det är i själva verket ytterst centrala frågeställningar för hela detta betänkande.

Om detta fick vi inget som helst klagörande från Anne Ludvigssons sida. Det finns inte något klagörande i propositionen, som bildar underlag här, ej heller i betänkandet. Det pratas bara fluffigt om konsumentens bästa och konkurrens på marknaden.

Fru talman! Jag skulle gärna vilja att Anne Ludvigsson klagjorde för mig: Vad är skada för konsument i konkurrensrättsligt hänseende? Hur ska skadan beräknas? Hur exakt har skadan uppstått? Kan jag få en liten vägledning om hur detta ska gå till?

Anf. 65 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Fru talman! Jag noterade att Anne-Marie Pålsson verkligen gått in i detalj i dessa frågor. Med all respekt för din kunskap i dessa frågor, som jag inte har på den detaljnivå som du har, vill jag ändå säga att det här inte är någonting nytt. Det har funnits skadeståndsberättigade tidigare. Det här innebär att man vidgar kretsen, och just den delen i det här betänkandet och det här förslaget kan inte vara något märkligt att följa.

Jag förstår inte varför just detta förslag, som också är en följd av EU-direktiv, skulle vara så komplicerat och så svårt att lösa här hos oss i Sverige, utifrån att man tidigare har kunnat definiera dem som är skadeståndsberättigade. Jag har fullt förtroende för att man även fortsättningsvis, med en utökning av kretsen, klarar det här så att regler och lagar tillämpas och följs.

Anf. 66 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Tyranniet återfinns i detaljerna. Det gäller att kunna de lagar som man ska besluta om i den här kammaren. Man kan inte bara vifta bort det med att säga: Vi kan inte de här detaljerna – det får någon annan fixa. Det ska vi begripa. Vi måste veta vad i hela fridens namn vi beslutar om.

Nu är det så att marknadsekonomi, som alla värnar i den här kammaren, bygger på frivilliga byten och transaktioner. När konsumenter går ut och köper något på marknaden är det ett frivilligt byte. Nu säger majoriteten i den här kammaren att jag ska kunna få skadestånd när jag gått in i en transaktion som byggt på frivilliga byten. I ekonomiskt hänseende skapar detta oceaner av osäkerhet. I rättsligt hänseende har jag ingen aning om hur i hela fridens namn rättsliga instanser ska behandla den här typen av problematik.

Det är en himmelsvid skillnad mellan att ha en struktur där du kan få skadestånd, eller betraktas som skadeståndsberättigad, om du befinner dig i någon form av avtalsförhållande och om ett företag hindras på marknaden av ett annat företag som innehar en dominerande ställning. Då är det inte längre fråga om frivilliga byten. Detta, fru talman, är centralt för hela marknadsekonomin. När man börjar gå in och tassa på dessa områden undrar jag bara: Vad är då nästa steg? Hur ska vi våga värna om konkurrens när man går fram med den här typen av lagregleringar?

Slutligen, fru talman: Den viktigaste åtgärden av alla för att bejaka konkurrens är att lämna tillträdet till marknaden fritt. Är det något som den socialdemokratiska regeringen och majoriteten i den här kammaren

Prot. 2004/05:139
14 juni

*Transparensdirektivet
och vissa övriga
konkurrenspolitiska
frågor samt
Skadestånd enligt
konkurrenslagen, m.m.*

undviker är det just att öppna upp marknader. På alldeles för många marknader finns det lagar och regler som hindrar nyetableringar. Dessa hinder är konsumentens värsta fiende och den begränsade konkurrensens bästa vän.

Anf. 67 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Fru talman! Vad ska man säga? Jag kan notera att det endast är Moderaterna i den här kammaren som har kunskapen om de här lagarna och reglerna. Alla andra tycker att det här med ökad krets av skadeståndsberrättigade är bra.

Jag kan också notera att Anne-Marie Pålsson inte med ett ord berör vikten av att vi har gemensamma regler inom EU och att det är viktigt för konsumenterna att vi nu genomför EG-direktiven och de beslut som ministerrådet har fattat.

Sedan är det naturligtvis också så att vi har en ideologisk skillnad här. För oss socialdemokrater är konsumenterna en viktig grupp. De är i regel den svagare gruppen också, och deras ställning behöver stärkas. Den uppfattningen delar vi alltså inte med Moderaterna. De har en helt annan uppfattning i den frågan, och det är i och för sig ingenting nytt.

Anf. 68 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Anne Ludvigsson säger: Sverige – världens bästa varumärke! Det är väl under den devisen som alla socialdemokratiska anföranden tar sin ansats. Det är bara det att den bild som du ger, Anne, av hur bra Sverige är, inte är den bild som människor utanför denna kammare upplever. Det är hög arbetslöshet, vårdköer, fler elever som lämnar skolan utan att få godkänt i kärnämnen och så vidare. Det är den verklighet som de upplever där ute.

Ni gick till valet, jag tror att det var 2002, med en slogan som löd: Stolt men inte nöjd! Det är jättebra att ni beskriver hur stolta ni är. Men någon gång måste ni väl kunna beskriva det ni *inte* är nöjda med? Min fråga är: Finns det någonting i konkurrenspolitiken, Anne Ludvigsson, som du i dag kan tycka att du inte riktigt är nöjd med? Finns det något som ingår i detta ”inte nöjd”?

Anf. 69 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Fru talman! Det är inte bara min bild. Den här undersökningen är visserligen liten, men det är ändå några människor, inte bara utanför den här kammaren utan utanför Sverige, som har givit den här positiva bilden. Jag tycker att det är viktigt att vi också ser till det som är positivt. Det är viktigt för vår utveckling, vår marknadsföring och vår konkurrens. Men visst finns det en rad saker som vi vill förbättra och som inte är bra, självklart. Du berörde flera av dessa: arbetslöshet, människor som står helt utanför arbetsmarknaden, orättvisor som ökar i samhället. Detta vill vi åtgärda. Frågan är ju på vilket sätt Folkpartiet vill åtgärda det.

När det gäller just konkurrensfrågorna är vi inte nöjda. Det är därför vi har gjort ett tillkännagivande här. Vi vill ha tydliga och klara spelregler mellan offentligt och privat. Men vi är också ödmjuka och inser att det inte bara är svart eller vitt. Det är inte vilken marknad som helst när det gäller de här delarna. Därför behöver man se över detta noga. Nu har vi gjort ett tillkännagivande, och vi väntar på regeringens åtgärder.

Anf. 70 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Det är jättebra att vi lyckades få med socialdemokrater på detta tillkännagivande om genomlysning av hur medlen används i verksamheter som är konkurrensutsatta och som bedrivs av kommunerna. Men det finns faktiskt en rad punkter i det här betänkandet som ni inte har skrivit under på och som borde genomföras. Vad har ni till exempel emot företagens möjligheter att få prövat i domstol om det, när en kommun startar en verksamhet, är korrekt enligt lag att göra så?

Anf. 71 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Fru talman! För att bara direkt svara på den frågan så finns det ju med i vårt tillkännagivande att man bör överväga detta i regeringens analys. Vi diskuterar också i detta betänkande kriminalisering av karteller. Jag tar bara ett exempel. Där är ju fortfarande både Folkpartiet och Kristdemokraterna väldigt måna om att det kriminaliseras. Det är lagar som ska styra. Jag tror att det finns andra vägar att nå det mål man vill nå. Det finns ibland samförståndslösningar som gör att man kommer ännu längre just utifrån att det här inte är vilken marknad som helst. Den här delen, som handlar om offentligt och privat och konkurrensen däremellan, är inte så enkel att lagreglera som vissa i de borgerliga partierna vill göra gällande.

Det här handlar också om medborgarnas rättigheter och skydd. Det tycker jag är viktigt att vi har med hela tiden när vi utformar de här reglerna.

Anf. 72 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! I mitt anförande redogjorde jag för den omfattande verksamhet som kommunala bolag har i vårt land. Jag tog upp biluthyrning, trafikskoleverksamhet, videoproduktion, elinstallationer, partihandel med datorer och så vidare. Det jag landade i var att i dag går det inte att se hur mycket kommunerna subventionerar exempelvis kaféer eller gymverksamhet som är lokaliserad i anslutning till en simhall. Det är detta vi vill skapa klarhet i så att den skattesubventionering som i dag förekommer, fru talman, av kommersiella varor och tjänster upphör. Det här är jag och Kristdemokraterna övertygade om har betydelse för hur det går för entreprenörer, för deras möjligheter att kunna konkurrera. Varför vill inte Socialdemokraterna vara med på det?

Anne Ludvigsson, du var inne på att du medger att det finns problem på det här området. Varför vill ni då inte vara med på ett tillkännagivande i den här frågan?

Anf. 73 ANNE LUDVIGSSON (s) replik

Fru talman! Jag vet inte om vi pratar förbi varandra eller om vi läser förbi varandra, men vi har ju ett tillkännagivande i den här frågan. Det är bara det att vi har ett tillkännagivande i den del där det hör hemma, på nationell nivå. Ni har det, och blandar in det, både i fråga om införandet av transparensdirektivet i Sverige och i de delar som handlar om offentligt och privat med konfliktlösningsregel.

Vi har lagt det där vi tycker att det hör hemma. Och jag tycker att Kristdemokraterna också borde ha varit så framsynta att de hade lagt det på nationell nivå, för att komma till rätta med de jonglerande badvakter-

na och annat som jag egentligen gärna skulle vilja se men som naturligtvis inte är bra. Det är annat som badvakterna ska syssla med.

Men vi har ett tillkännagivande på det här området, och jag hoppas att Mikael Oscarsson har noterat det.

Anf. 74 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Anne Ludvigsson vill gärna se badvakterna jonglera. Men låt oss först läsa innantill ur betänkandet, s. 43. Där står det: "Utskottet anser att det för närvarande inte bör göras någon utvidgning av tillämpningsområdet i förhållande till vad som krävs enligt transparensdirektivet." Jag tycker att det är ett ganska klart bevis på att regeringen är senfärdig, inte agerar i tid. Jag tycker att det är konstigt att inte Anne Ludvigsson är insatt i att det är en väldig skillnad i tillväxten mellan kommunala bolag och privata bolag. Det är inom de små och medelstora företagen som det skapas nya jobb. Det sker inte alls i samma utsträckning i kommunala bolag.

Det här är en viktig fråga. Ni tycker att det är en för omfattande utredning som vi kräver, att det är för jobbigt, att det kräver för mycket arbete. Det är tydligt att vänsterkartellen är trött. Men det här är en viktig sak för att få fler arbetstillfällen, och det är någonting som vi sannerligen behöver med tanke på alla de hundratusentals som går arbetslösa i vårt land.

Anf. 75 ANNE LUDVIGSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ska läsa innantill. Återigen, vi hanterar denna fråga på nationell nivå där den hör hemma. I vårt tillkännagivande, som jag hoppas att Mikael kan läsa, står det så här: Offentliga aktörers agerande på konkurrensmarknader får inte ske på ett sådant sätt att man sätter käppar i hjulen på det privata företagandet. Det är viktigt att myndighetsuppgifter hålls isär från kommersiell verksamhet, att statligt stöd inte får snedvrída konkurrensen. Policyn för det svenska statsstödet ska stödja Sveriges arbete i EU mot subventioner som skadar industrin. Det är viktigt att konkurrensen utvecklas till att gälla i fler delar av den svenska ekonomin och att den blir mer effektiv på befintliga konkurrensmarknader, och så vidare.

För mig är det här väldigt tydligt. Och, återigen, vår del ligger på den nivå där den hör hemma. Transparensdirektivet är en del. Nu tar vi också hand om det på nationell nivå.

Anf. 76 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Nu när vi diskuterar konkurrensfrågor och pratar om karteller i dess rätta bemärkelse, vill jag bara kommentera uttrycket som borgerligheten svänger sig med, vänsterkartellen. Jag skulle vilja veta vad uttrycket står för. Karteller är ju någonting som är olagligt. Anser alliansen, som jag så vackert vill kalla er, att samarbetet på den andra sidan är olagligt eller varför uttrycker ni er på det viset?

Miljöpartiet anser att det är viktigt för konsumenterna med så hög kvalitet till så låga priser som möjligt. Det är därför som vi tycker att det är viktigt att konkurrensen utvecklas till att gälla alltfler delar av den svenska ekonomin och att den blir alltmer effektiv på befintliga konkurrensmarknader.

Vi är positiva till att kretsen av skadeståndsberättigade vidgas till att inbegripa konsumenter. Därför stöder vi det beslutet.

Vi välkomnar också transparensdirektivet. Det berör bara stora företag. Men det är viktigt att de stora företagen får en öppen redovisning. Vi tycker dock att transparensdirektivet måste behandlas för sig, eftersom det dessutom är lite sent att behandla det. Det är viktigt att det sker och att transparensdirektivet blir genomfört.

Men vi tycker också att det är viktigt att det finns transparens mellan svenska företag, att det finns offentliga stödformer och att den offentliga redovisningen blir öppen även i Sverige. Det är viktigt att det råder transparens när det gäller eventuella subventioner även i Sverige.

Därför är jag ganska nöjd, måste jag säga, med det tillkännagivande som Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet har gett till regeringen om att återkomma med förslag om hur en nationell reglering av subventioner kan utformas. En sådan regel skulle kunna fungera som ett nationellt komplement till den EG-rättsliga regleringen av statligt stöd. När det gäller dessa frågor kan det dock komma att krävas beredningsarbete. Men även om det kommer att ta tid bör regeringen återkomma till riksdagen med en redovisning av hur de arbetar med de här frågorna.

Jag tycker att i det här fallet har faktiskt Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet kommit längre än vad alliansen har gjort i sin reservation. Alliansen kräver en utredning om de här frågorna, medan Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet ger ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma till riksdagen med hur en nationell reglering kan utformas. Vi har gått längre än borgerligheten. Det kanske vore klädsamt om ni erkände att det här är ett bra steg på vägen som har tagits.

Vi har också tillsammans gett ett annat tillkännagivande till regeringen, nämligen att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag för att komma till rätta med konkurrensproblemen mellan offentlig och privat sektor. I ett sådant arbete bör ett domstolsförfarande övervägas. Det här är alltså en annan tappning av den konfliktlösningsregel som vi har diskuterat mycket, mycket längre. Det är inte en fungerande konfliktlösningsregel, men det är ett bra steg på vägen för att få ordning på de här frågorna att ha ett domstolsförfarande när den svenska lagstiftningen överträds. Jag tycker att vi även här har kommit långt nu, och jag känner mig nöjd och tillfredsställd med detta.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

8 § Nytt östbistånd

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU12
Nytt östbistånd (skr. 2004/05:109).

Anf. 77 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Folkpartiet liberalerna är det enda parti som reserverat sig i detta betänkande om östbiståndet. Vi har tre stycken reservationer.

Nytt östbistånd

Den första reservationen berör en ny transitionsenhet inom UD, där vi liberaler skulle önska att Sveriges riksdag blickade mot Tjeckiens utrikesdepartement som startat en avdelning vid namn Unit for Promotion of Transitions, som aktivt stöder människorättsaktivister och oppositionen i diktaturstater som Vitryssland, Kuba och Burma.

Den andra reservationen berör Sidas nya profilenhet på Gotland, vars tillblivelse både Folkpartiet och Sida kritiserat hårt. Att använda biståndsmedel för att finansiera regionalt samarbete eller en misslyckad arbetsmarknadspolitik kring Östersjön går stick i stäv med den av riksdagen beslutade politiken för global utveckling med fattigdomsbekämpning som huvudmål. Vi tycker att det är oacceptabelt att regionalpolitiska hänsyn får styra biståndspolitiken på det sättet.

Men det är vår tredje reservation, här benämnd reservation 4, om egeninsatser som jag yrkar bifall till och tänker ägna det här inlägget åt.

Vi i Folkpartiet har länge kämpat för att demokrati ska vara ett överordnat mål i svensk biståndspolitik. Fortfarande lever miljarder individer världen över i grymma diktaturstater där rättigheter trampas på, skändas och kränks dagligen. Rätten att tycka, tänka och tro fritt är en avlägsen vision för många medborgare världen över.

Demokratin är så viktig. Den medför positiva effekter som gynnar utvecklingen i fattiga länder genom att makthavare som vill bli omvalda har intresse av att genomföra samhällsliga reformer. Genom demokratis inneboende mekanismer främjas mänskliga rättigheter och rättsstat, och ekonomisk tillväxt stimuleras. För oss som har privilegiet att få leva i en demokrati är det vår yttersta plikt att fortsätta det arbetet för andra individer.

Vad är då inte mer angeläget än att aktivt fortsätta samma demokrati-stöd, både politiskt, moraliskt och finansiellt, som åtminstone några av partierna här inne kämpade för när det gällde Baltikum för tioåret sedan mot det kommunistiska diktaturväldet i Sovjetunionen. I dag är länderna i Baltikum stabila demokratier och medlemmar av Europeiska unionen. Men demokratikampen i öst får inte stanna vid Baltikum, inte heller vid Balkan. Diktaturen och våldet fortsätter i stater som Armenien, Azerbajdzjan, Vitryssland, Uzbekistan och Turkmenistan. I kölvattnet av fattigdom, manssamhälle och icke-existerande rättsstat har sexslaveri, spridning av hiv och brott mot mänskliga rättigheter följt. Vi måste aktivt fortsätta arbetet i de forna Sovjetstaterna.

Här vill jag betona att det svenska arbetet mot Vitryssland, ofta kallad Europas sista diktatur, är väldigt centralt och viktigt. Min kollega Cecilia Wigström som sitter här i kammaren har jobbat oerhört för de här frågorna och rest mycket i regionen. Från Folkpartiet tycker vi att man behöver fortsätta med konkreta specialsatsningar för att stödja den politiska oppositionen, oberoende journalister och de studentaktivister som fredligt vill införa demokrati och förpassa diktator Alexander Lukasjenko till historiens sophög. Han hör hemma bland diktaturledare som Rumäniens Nicolae Ceausescu och Kubas Fidel Castro och definitivt inte i ett modernt demokratiskt Europa.

Alexander Lukasjenko styr i dag Vitryssland med järnhand. Den politiska oppositionen censureras, trakasseras och slängs i fängelse. Parlamentsvalen som hölls hösten 2004 och bevittnades av många parlamentarer här i riksdagen var inte fria, inte heller demokratiska. Men landet

ska inte isoleras, utan vi ska stödja de goda krafter som kämpar, ofta med livet som insats, för friheten.

Det så kallade Vitrysslandsprogrammet som vi tog upp i vår reservation innebar just att svenska organisationer fick en bra möjlighet att tillsammans med vitryska samarbetspartner genomföra demokratifrämjande projekt med full finansiering från Sida. Syftet med programmet var att skapa kontakter och utbyte mellan föreningsliv i Sverige och Vitryssland. För några år sedan, 2001, anslög Sida 13 miljoner kronor till den här typen av projekt.

Sedan utvärderades projekten av Forum Syd, och Sida beviljade ytterligare finansiella medel på nästan 12 miljoner kronor. Vi har gång på gång sett att de här ideella projekten ofta i samarbete med det partinära biståndet, bland annat Folkpartiets biståndsorgan Silc, Svenskt internationellt liberalt centrum, har varit oerhört framgångsrika. Men därefter sade Sida nej till att fortsätta samarbetet. Man beslutade att de svenska organisationer som ville genomdriva demokratiprojekt från och med förra året måste betala 10 % i egeninsats. Vi tycker att det var ett tråkigt beslut som Sida tog som dessvärre en majoritet i den här kammaren stöder.

Mot bakgrund av vad som har hänt på sistone i Vitryssland med allvarliga försämringar för de mänskliga fri- och rättigheterna tycker vi att man måste riva upp beslutet och faktiskt ge full finansiering. Svenska föreningar kan inte arbeta under försämrade förutsättningar. Det handlar om att man tvingas till ökat risktagande i den väldigt grova diktatur som Vitryssland är. Det civila samhället i Vitryssland lever under ett ökat tryck från myndigheterna. Där måste vi vara lojala till hundra procent. Kanske kan Vitrysslandsprojekten också vara en förebild för många andra diktaturstater som Kuba, Burma, Zimbabwe och andra länder där Sverige verkar.

Jag tycker att det är väldigt tråkigt. Den rådande situationen i Vitryssland borde ju föranleda att Sverige ger mer pengar och jobbar hårdare i stället för att ändra på politiken. Men det är som i så många andra fall. Den svenska politiken mot diktaturstater saknar ofta fokus och tydliga målbeskrivningar. Vi från Folkpartiet tycker att man inte använder bistånd tillräckligt strategiskt och hårt för att jobba för att stödja dem som vill främja demokrati. Målet om fattigdomsbekämpning har heller aldrig fått en fungerande definition i svensk politik, trots att man har gett miljardbelopp genom åren till alltifrån länder i Afrika till länder i öst.

När biståndet väl har dragits in efter tydliga kränkningar av mänskliga rättigheter har man inte lyckats omformulera målen. Man har heller inte försökt bidra till förändringar. Men jag hoppas att det finns en majoritet i den här kammaren som vill kämpa för det här och att det går i rätt riktning. I Vitryssland har vi nu chans att göra rätt på den fronten.

Herr talman! Jag vill avsluta med att nämna här i kammaren att det nu är precis tio år sedan en annan region i öst drabbades väldigt hårt. Det är tio år sedan folkorden i Srebrenica på Balkan 1995. Tusentals muslimska bosniska män och pojkar mördades efter att FN hade givit upp skyddet av enklaven. Det är en region som vi heller aldrig får glömma att ge stöd till. Det tycker vi i Folkpartiet är oerhört viktigt. Det är viktigt att fortsätta demokratiarbetet där och att säkra rättsstaten. Det är kanske den

främsta garantin för att de grymheterna aldrig kommer att upprepas igen på europeisk mark.

Anf. 78 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Herr talman! Målet för PGU, Politiken för global utveckling, är, som vi alla vet, att bidra till en rättvis och hållbar utveckling men också att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina villkor. Samma mål gäller naturligtvis för det svenska östbiståndet.

Dessutom ska biståndet präglas av två perspektiv, rättighetsperspektivet, som innefattar både mänskliga rättigheter och demokrati, och de fattigas perspektiv, som innebär att det är de fattigas behov, intressen och förutsättningar som ska vara utgångspunkt när man arbetar för att uppnå målet.

Fattigdomens kärna är brist på materiella resurser och makt. Tillväxt är naturligtvis nödvändigt men inte tillräckligt för att bekämpa fattigdomen. De fattiga själva måste vara med i kampen mot fattigdom. Därför måste vi skapa förutsättningar för dem, till exempel öka de fattigas tillgång till produktiva resurser som utbildning, kapital, jord, information och kunskap, men också makt.

Det svenska östbiståndet inleddes 1990. Stödet till Polen och Baltikum har under åren haft karaktären av EU-integrationsbistånd. Det nya svenska östbiståndet fortsätter i samma anda med övriga länder i det forna Sovjetunionen men också med länderna på västra Balkan.

Det svenska utvecklingsarbetet med Ryssland kommer däremot gradvis att minska och ersättas av det europeiska grannlandssamarbetet ENPI, European Neighbourhood Policy Instrument, som är, kan man säga, ett samarbete på mera jämlika villkor. Det grannlandssamarbetet ska också omfatta de baltiska länderna och Polen, och så småningom Ukraina och förhoppningsvis Vitryssland.

EU har naturligtvis en oerhörd viktig roll att spela i detta område, vilket man tyvärr inte alltid visar. Det gäller både finansiellt och politiskt engagemang. Därför är det viktigt för Sverige och den svenska regeringen att i sitt arbete få länderna i öst att närma sig EU men också att få EU att engagera sig politiskt och ekonomiskt i öst och att EU:s politik för Moldavien, Ukraina och Vitryssland får ett mycket tydligt medlemsperspektiv.

Herr talman! Ett väl fungerande partisystem är en förutsättning för den representativa demokratin. Därför är det viktigt att det partinära stödet finns. De svenska partierna har gett, och kan naturligtvis också fortsättningsvis ge, värdefulla bidrag till uppbyggandet av partiorganisationer i öst. Det är viktigt att det finns kvar, och det är viktigt att det kan utvecklas. Den nyligen genomförda utvärderingen av Sida angående detta partinära stöd och de rekommendationer som där ges är mycket intressanta.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande UU12 *Nytt östbistånd* och avslag på de tre reservationerna.

Det råder stor enighet i utrikesutskottet om detta betänkande. Alla partier utom Folkpartiet ställer sig bakom förslaget till beslut, vilket är mycket glädjande. Som vi hörde tidigare har Folkpartiet reserverat sig på tre punkter, och jag ska kortfattat kommentera dessa punkter.

Folkpartiet anser enligt sin första reservation att UD ska inrätta en transitionsenhet som ska främja övergången till demokrati i utvecklingsländer. Det tycker jag och utskottet också låter mycket intressant. Men beslutskompetensen ligger inte hos riksdagen, utan den ligger hos regeringen. Utskottet anser därför att man inte ska göra något tillkännagivande i denna fråga. Men Folkpartiet delar alltså inte den åsikten.

I den andra reservationen tas, som vi hörde, Sidas nya profilenhet på Gotland upp. Den ska som vi vet stödja kommuner, organisationer och vänorter kring Östersjön. Medlen för att driva denna enhet uppgår till 22 miljoner per år. Och det ska tas från utgiftsområde 5 som handlar om fredsfrämjande verksamhet, vilket inte är biståndspengar. Eftersom dessa länder nu är EU-medlemmar kommer det bilaterala biståndet till dem inte att fortsätta. Detta handlar alltså om en annan typ av verksamhet än biståndsverksamhet. Därför har vi avstyrkt den reservationen.

Den tredje reservationen handlar om, som Birgitta Ohlsson tog upp i sitt inlägg, egeninsatser när det gäller projekt i Vitryssland som vi faktiskt har haft under en period. Folkpartiet vill att vi fortsättningsvis ska särbehandla just Vitryssland genom att ta bort dessa egeninsatser.

När det gäller egeninsatser för icke-statliga organisationer som är involverade i biståndsarbete utomlands finns det en princip som gäller för alla. Den innebär att man ska betala 10 % i egeninsatser. Syftet som Sida anger är att visa vem som äger programmet och ge ett mer långsiktigt engagemang. I och för sig kan dessa två argument kanske diskuteras. Men det viktiga är att man har samma princip för alla länder.

Avslutningsvis: För mig är det otänkbart att tala om östbistånd utan att nämna Barentsregionen. Jag vill därför ta upp nordvästra Ryssland som är en del av Barentsområdet. Den delen skiljer sig oerhört mycket från övriga Ryssland och bör naturligtvis behandlas därefter. Det är ett fattigt område med många sociala problem, drogproblem och hiv/aids, och det finns oerhört mycket att göra där uppe, även om det har hänt mycket under de senaste tio åren. Vi som bor i norra Sverige har under många år haft ett samarbete med nordvästra Ryssland, och vi anser att det är viktigt att få fortsätta med detta.

I dag har UD inrättat ett Barentssekretariat i Luleå, vilket har till syfte att stärka det svenska arbetet med frågor som rör denna region. Vi skulle se det som mycket positivt om Sida kunde göra samma sak eftersom vi tycker att kunskapen och arbetet finns uppe i norr, och där borde också resurserna finnas. Sidas personal kunde därför inrymmas i detta Barentssekretariat, och den är hjärtligt välkommen dit.

Jag yrkar, som sagt, bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande 12 och avslag på de tre reservationerna.

Anf. 79 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är alltid roligt att höra Birgitta Ahlqvist diskutera den här delen av världen eftersom jag vet att hon har ett sant och stort engagemang. Men det var några saker som jag reagerade på.

Folkpartiets första reservation handlar om att införa en speciell demokrati-enhet som jobbar just mot grymma diktaturstater. Det är intressant att du tycker att det är ett bra koncept. Men ni vill ändå inte bifalla det. Vad har man för alternativ från regeringens sida? Vilken strategi har ni från Socialdemokraterna när det gäller att jobba just med extremt

slutna länder som exempelvis Vitryssland, Kuba, Burma eller Zimbabwe? Vilka andra engagemang har ni på den fronten?

Sedan tar du upp frågan om att Folkpartiet skulle vilja särbehandla Vitryssland när det gäller att ge 100 % finansiering. Det är inte sant. Vi vill måhända särbehandla extremdiktaturer. Vi har tidigare föreslagit att detta också ska gälla exempelvis Kuba som många av oss är engagerade i. Det är inte så att vi vill särbehandla ett specifikt land. Men vi tror att när man som biståndsorganisation eller svensk förening jobbar i ett land där oppositionen mördas, slängs i fängelse, där fri press inte finns, och där människorna lever under otroligt grymma förhållanden, är det oerhört riskabelt, och då kan man behöva denna fulla finansiering. Det handlar inte bara om pengar. Det handlar också om moraliskt ansvar och att Sverige faktiskt har en skyldighet som demokrati att fullt ut stödja de utsatta människorna.

Anf. 80 BIRGITTA AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis oerhört viktigt att arbeta för demokrati i de länder där vi har ett utvecklingssamarbete. Men det finns också med i vårt mål och i våra perspektiv för PGU:n. Och man kan säga att detta arbete i öst är en del av PGU-arbetet. Men jag tycker personligen att det som ni tar upp i er motion om det arbete som har utförts i Tjeckien, tror jag, är intressant. Och det finns säkert mycket att lära av det. Men vi anser inte att det är vi som ska säga att regeringen ska göra detta, utan detta är en kompetensfråga för regeringen. Däremot kan vi säga att det är intressant, och det gör vi också i vårt betänkande.

När det sedan gäller detta med att särbehandla Vitryssland upplever jag när jag läser er motion att ni specifikt tar upp Vitryssland. Men det är mycket möjligt att ni i tidigare motioner har tagit upp andra diktaturer.

Också jag tycker att det är viktigt att man kan göra allt för att motverka en diktator som Lukasjenko. Men jag tror att Sida när det gäller att lämna bidrag till icke-statliga organisationer måste ha en policy som gäller alla länder. I så fall får man hitta andra lösningar.

Anf. 81 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag förstår att du som enskild socialdemokratisk ledamot i utrikesutskottet inte kan påverka exakt vad regeringen gör. Men regeringen baseras ändå på Socialdemokraterna som parti, så om du tycker att det är en klok idé att just ha en speciell enhet för demokrati hoppas jag att ni för den åsikten vidare.

Det är också intressant att lära av länderna i öst som för bara 10–15 år sedan levde under kommunistiskt diktaturförtryck, och se hur de har gått vidare. Deras erfarenheter, som man i EU mycket lyssnar på, tycker jag ska gälla också för Sverige.

Att vi tar upp Vitryssland och hundra procent finansieringen när det gäller de projekten beror förstås på att det är något som rör östbiståndet. Tidigare har vi tagit upp Kuba, och vi kommer att fortsätta med samma kamp i flera andra länder som vi tycker är viktiga på den fronten.

För oss handlar det väldigt mycket om principfrågor. En politiker – i alla fall en principfast politiker – måste ofta vara djärv och försöka ta ut svängarna lite extra. Vi tror att det moraliskt är väldigt viktigt och ett stöd för dem som arbetar där att Sverige vågar finansiera fullt ut. Jag vet

att många riksdagspartier här i kammaren har varit aktiva i Vitryssland och stöder detta, så det är inte bara enskilda folkpartister som tycker att det här är viktigt. Jag tror faktiskt att vi på sikt kan nå enighet i den frågan.

Sist men inte minst vill jag helt kort ta upp Sidas nya profilenhet på Gotland. Inte heller i det avseendet är det bara Folkpartiet som har varit kritiskt. Även Sida har gått ut oerhört hårt mot detta. Ni talar om fredsfrämjande åtgärder. Men varför i så fall lägga det hela på Gotland? Vad är det för konflikt som pågår där? Kommer det inte att kosta oerhört mycket pengar att försla dem som flyger via Stockholm från Baltikum till Gotland? Våldigt mycket hade kunnat sparas genom att stoppa det här.

Som många av oss misstänker handlar nog Gotlandsflytten egentligen inte speciellt mycket om bistånd, utan det handlar oerhört mycket om arbetsmarknadspolitik, neddragningar inom försvaret och annat. Vi tycker att det är väldigt sorgligt om svenskt bistånd styrs utifrån de perspektiven.

Anf. 82 BIRGITTA AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag tror att Birgitta Ohlsson har rätt i att det är många komponenter som gör att man valt placeringen på Gotland. Men en komponent tror jag är det Östersjöcentrum som ska sätta i gång på Gotland och som ska jobba just med de här frågorna också. Det finns en möjlighet till samarbete mellan Sida och detta Östersjöcentrum, så det är väl *en* bit. Sedan finns det säkert också många andra bitar.

Jag skulle kunna fortsätta att ta upp Vitryssland men nöjer mig med att säga att jag nästan tycker att Folkpartiet hade kunnat undvika att skriva de tre små reservationerna. Trots det verkar alla sju partierna i riksdagen vara väldigt eniga när det gäller detta betänkande. Det gläder mig.

Det är precis som Birgitta Ohlsson säger. Också för mig betyder nämligen samarbetet österut väldigt mycket. Uppe i norr har vi ett samarbete i vardagen – ett samarbete som vi har sedan väldigt många år, sedan 1970-talet. Vi hoppas att det får fortsätta att utvecklas, även om det dras ned på östbiståndet vad gäller Ryssland.

Anf. 83 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Kristdemokraterna har inte väckt några motioner i anslutning till regeringens skrivelse *Svenska utvecklingssamarbetet med länderna i OSS och på västra Balkan*. Vi har därför inte haft anledning att reservera oss. Jag vill ändå göra några kommentarer som vi kristdemokrater anser är värda att beakta.

Det är bra att utskottet markerar funktionshindrede människors utsatthet när det gäller landstrategin och Ryssland men också bedömningen avseende det framtida grannlandssamarbetet. Vi minns alla de fruktansvärda syner från institutioner med funktionshindrede barn som medierna förmedlade efter murens fall. Det tar tid att förändra attityder. Att det svenska samhällets utbytesverksamhet bland annat genom folkrörelser och andra organisationer bör förstärkas är något som vi kristdemokrater välkomnar. Många organisationer, kyrkor och enskilda i Sverige gör en fantastisk insats för att ge barn på institutioner i de forna Sovjetstaterna ett värdigt liv.

Utskottet anser att utvecklingen i de länder som tidigare utgjorde delrepubliker i Sovjetunionen samt länderna på västra Balkan ger skäl för att känna såväl tillförsikt som oro. Medan den senaste tidens utveckling i bland annat Ukraina och Georgien är lovande är utvecklingen i till exempel Armenien, Azerbajdzjan, Vitryssland, Uzbekistan och Turkmenistan mer bekymmersam.

Herr talman! Visst är det då en paradox att vi tar ett visst antal miljoner i en vårbudget på 200 miljoner och flyttar dem från biståndsbudgeten till utgiftsområde 8 därför att fler familjer som sökt skydd i vårt land ska sändas tillbaka till de här länderna, till en osäker tillvaro och fattigdom. Jag tänker speciellt på de gömda barnens dubbla utsatthet men även på alla de barn som har integrerats i vårt land.

De sista 16 raderna i betänkandet berör människohandel och andra former av exploatering. Av den miljon kvinnor och barn lågt räknat som säljs som slavar i världen svarar Europa skamligt nog för hälften! Flickor och unga kvinnor i åldern 17–20 år utgör majoriteten. De flesta kommer från desperata förhållanden i de före detta socialistiska öststaterna och även från Asien.

Kristdemokraterna menar att de åtgärder som vidtagits för att hindra människohandel hittills har varit otillräckliga. För att stoppa sexslavhandeln krävs det snabba och kraftfulla åtgärder på flera plan. Barnsexhandel, barnsexturism och barnpornografi genererar i dag miljardbelopp. Pengarna hamnar i fickorna på hänsynslösa och brutala människor, samtidigt som miljoner barn får sina liv förstörda.

Enligt organisationen Ecpat försöker ca 7 000 personer dagligen i Sverige få tillgång till barnporrsajter. Antalet kommersiella barnporrsajter har ökat med 400 % under de senaste fem åren. Det är mycket som pekar på att maffian i vissa av de länder vi i dag behandlar bedriver en verksamhet av gigantiska mått – en verksamhet som ger enorma vinster på grund av efterfrågan även i vårt eget land.

Det som behövs är en blockering av dessa sajter i vårt land men även att krav ställs på övriga EU-länder och EU:s grannländer när det gäller efterfrågan och blockering av barnporrsajter med miljontals bilder. Här krävs det mod, samarbete och beslutsamhet från regeringar och nätleverantörer i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Anf. 84 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! Vi från Centerpartiet står bakom betänkandet, men det är några saker som jag skulle vilja lyfta fram. Jag kan börja med att instämma i Birgitta Ohlssons inlägg när det gäller Vitryssland. Vi har från Centerkvinnorna och Centerpartiets ungdomsförbund haft verksamhet och varit samarbetspartner i Vitryssland. Det är en lång uppförsbacke innan man är i närheten av demokrati i det landet. Där finns mycket viktigt arbete för oss att uträtta, som på många andra ställen.

Det jag skulle vilja lyfta fram i dag handlar om Ukraina. Jag tycker att det är positivt att vi i utskottet faktiskt förtydligade oss och säger att EU måste ta ett steg vidare. Det är mycket angeläget, säger vi, att EU står berett att bistå Ukraina med dess 48 miljoner invånare nu när en ny politisk ledning återupptar vandringen längs den långa vägen mot demokrati, rättsstat och marknadsekonomi. Den handlingsplan som EU har upprättat måste revideras, för det har skett en hel del förändringar i Ukraina.

Varför är Ukraina så viktig? Det finns, som Birgitta påpekade, andra ställen som ur demokratisk synvinkel har betydligt längre väg att gå. Anledningen till att jag väljer att lyfta fram Ukraina är att många bedömare anser att det är nyckeln till hela den regionens utveckling. Efter den orangea revolutionen, då världens strålkastare var riktade mot Ukraina, rinner intresset lite grann ut. Då det gäller den väg som man nu har börjat vandra mot demokrati har det varit väldigt tyst. Det skulle vara otroligt värdefullt om EU på allvar tog upp diskussionen med Ukraina.

EU:s roll hänger ihop med den ratificeringsprocess som nästan har gått i stå. Vi får se vad toppmötet i veckan kommer att medföra. Det jag skulle vilja se utifrån vad som har skett är att diskussionen om att göra EU både smalare och vassare lyftes ännu mer. EU har med sina fel och brister även många fördelar. En av dem är att vara påskyndare av demokratiseringen av hela Europa. Det finns en mängd länder som med ett EU-medlemskap inom synhåll har satt stor fart på både demokratisering och sin syn på mänskliga rättigheter. Kvinnors situation och rättigheter, det vet vi alla visa av erfarenhet, kommer utan demokrati aldrig upp på bordet över huvud taget.

Jag hoppas att Göran Persson tar med sig detta till toppmötet och ser till att diskussionen om ratificeringsprocessen fortsätter, att man använder reaktionerna från olika länder till att faktiskt fördjupa den här debatten och också ser till att folket kommer med i diskussionen om vad vi ska ha EU till och vad vi inte ska ha det till.

Även om det här toppmötet inte handlar om det hoppas vi att den svenska regeringen verkligen ligger på i EU för att se till att en handlingsplan för ett framtida medlemskap eller en nära association till EU blir möjligt. Det är viktigt att Ukraina kan se den vägen och får ett bra mål att arbeta mot.

Återigen handlar det om att EU är ett demokratiskt verktyg som kan bidra till både en säkrare och en rättvisare värld. Ukraina är nyckeln i den här regionen. Därför hoppas jag att detta går med som en extra brasklapp till regeringen.

Anf. 85 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Vi tycker att det här är ett bra betänkande. Vi tycker att Folkpartiet nog är fel ute, tyvärr, i sina reservationer. Vi har ingenting till övers för dem. Betänkandet är också väldigt informativt. Jag skulle gärna rekommendera det här betänkandet till ganska många människor för vilka öststater, Centralasien, södra Kaukasus och även Balkan fortfarande är *terra incognita*.

Jag har fyra minuter på mig och har fyra kommentarer som hör ihop.

För det första känns det för mig och oss som är ett EU-kritiskt parti lite fantasilöst att den enda moroten för utveckling, för införande av demokrati, för stärkande av mänskliga rättigheter och för stärkande av institutioner alltid ska vara medlemskap i EU. Det måste finnas mer saker att erbjuda än medlemskap i en monolitisk cementunion, tycker vi. Det som riskerar att ske är att framför allt Ryssland och de gamla satellitstaterna återupprättar muren därför att man ser EU som en motpart och inte som en möjlighet när Ryssland blir ensamt kvar.

I stället tycker vi, och det är min andra kommentar, att man ska satsa mycket på de civila strukturerna, på det medborgerliga och mellanmänskliga mötet, på folkens och organisationernas möten. Glöm inte bort sådana mycket viktiga organisationer med bred verksamhet som OSSE. Jag tycker att det underskattas lite grann, om jag ska vara kritisk till vårt betänkande. Inte minst gör, vilket också Birgitta Ohlsson nämnde, de partinära organisationerna ett jättebra jobb. Dessa vill vi i utskottet verkligen värna och försvara mot den kritik som de blir utsatta för. Inte minst är vårt Green Forum, tycker vi, väldigt duktiga på Balkan, skapar insikt och strukturer i det lilla för demokratisk uppbyggnad genom bland annat partiväsendet.

Den tredje kommentaren handlar om folkligt utbyte. Det gör att man kan resa mycket, och det är väldigt positivt när rätt sorts människor reser. Men när fel sorts människor tvingas resa, till exempel genom människohandel, blir det väldigt fel. Det är tyvärr ett växande problem för många av de länder som behandlas i det här betänkandet. Det är ett stort bekymmer. Rosita var inne på det, med stor förtjänst, alldeles nyss.

Vad jag skulle vilja se är att Sverige inom EU mera kraftfullt verkar för att få ett stopp för detta, bevakar våra gränser och skapar en modell. Där har Sverige genom vår lag om kriminalisering av könsköp en oerhört viktig roll. Det är en position och ett verktyg som vi borde plädera för. Kriminaliserar man könsköp världen över kommer *trafficking* att stoppas. Det känns som en viktig åtgärd. Det finns mycket kvar att göra för Sverige.

Den fjärde kommentaren gäller naturligtvis Sidaenheten på Gotland. Det tycker vi är en bra och innovativ åtgärd. Den är inte, som vi betraktar det, i första hand en regionalpolitisk åtgärd. Det handlar om att på Gotland, som ligger längst till öster i vårt land, mitt i Östersjön, verkligen främja det mellanfolkliga och civila samarbetet. Vi tillstyrker det och tycker att det är en bra sak.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 86 ANNE LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Efter att nyss ha kommit hem från Moldavien kände jag att jag ville delta i den här debatten. Jag var i Moldavien i samband med en plan att försöka starta ett kvinnoprojekt mellan s-kvinnor i Östergötland och kvinnoorganisationer i Moldavien.

Det var ett mycket spännande och intressant besök. Men när man reser i Moldavien slås man av den enorma fattigdomen och bristen på möjligheter att ta till vara de resurser som landet ändå har. Vi reste mycket på landsbygden, och där är naturligtvis fattigdomen ännu mer framträdande.

I ett samhälle som vi besökte med över 3 000 invånare hade man inte längre tillgång till vatten. Ledningar och allt var söndertrasat. Vattenkällor finns, men man är tvungen att åka ut och hämta sitt vatten i dunkar. Vilka konsekvenser får inte det för skola, dagis och äldreboende som man försökte ordna att man inte har vatten!

Arbetslösheten är enorm, över 60 % på landsbygden. Föräldrar lämnar sina barn för att arbeta, ofta på en svart marknad i något EU-land. För många, framför allt för kvinnor och också för barn, blir det sexslavhan-

del. Familjer slås sönder. Barnen tas i bästa fall om hand av grannar eller mor- och farföräldrar.

Skolorna saknar ofta utbildade lärare därför att de unga utbildade har lämnat dem. Det gör att barnen inte får den undervisning som är nödvändig.

Jag välkomnar utskottets ställningstagande angående Moldavien på flera områden. Jag vill bara understryka vikten av utvecklingssamarbete med Moldavien från svensk sida, och det är bråttom.

Fattigdomen och bristen på möjligheter att överleva i sitt land är ju en av orsakerna till handel med människor för arbete och prostitution. Moldavien håller på att utarmas på unga utbildade människor.

Jag välkomnar alltså utskottets ställningstagande. Mer initiativ behövs på alla nivåer, från svensk sida men också på EU-nivå, för att hejda en – som jag ser det – katastrof i Moldavien.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

9 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition

2004/05:162 Ny värld – ny högskola

Motioner

med anledning av prop. 2004/05:165 Nya regler för tjänstepensionsinstitut

2004/05:Fi25 av Mikael Odenberg m.fl. (m)

med anledning av skr. 2004/05:161 Sveriges politik för global utveckling

2004/05:U19 av Rosita Runegrund och Holger Gustafsson (kd)

2004/05:U20 av Alice Åström m.fl. (v)

2004/05:U21 av Cecilia Wigström m.fl. (fp)

2004/05:U22 av Harald Nordlund (fp)

2004/05:U23 av Lotta Hedström (mp)

2004/05:U24 av Agne Hansson m.fl. (c)

Finansutskottets betänkanden

2004/05:FiU21 Tilläggsbudget 1 för 2005

2004/05:FiU28 Årsredovisning för staten

2004/05:FiU33 Granskning av metoder för att mäta kreditrisk och operativ risk

Justitieutskottets betänkanden

2004/05:JuU29 En modernare rättegång

2004/05:JuU19 Polisfrågor

Utbildningsutskottets betänkande

2004/05:UbU14 Förstärkning av studiestödet

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 14 juni

2004/05:1868 av *Ulf Holm* (mp) till statsrådet Hans Karlsson
Förtidspensionering av unga

2004/05:1869 av *Karin Granbom* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Dödsstraffet i Uzbekistan

2004/05:1870 av *Rolf Gunnarsson* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Flytt av jobb från Falun

2004/05:1871 av *Harald Nordlund* (fp) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Avbrottssäkra elnät

2004/05:1872 av *Lars Ångström* (mp) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Boverkets förslag till nya byggregler

2004/05:1873 av *Harald Nordlund* (fp) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Cesium 137 i livsmedel

2004/05:1874 av *Krister Hammarbergh* (m) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

EMV-reglering

2004/05:1875 av *Krister Hammarbergh* (m) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

EMV-samordnare

2004/05:1876 av *Kerstin Lundgren* (c) till försvarsminister Leni Björk-
lund

Försvarsmakten, Järvafältet och naturreservat

2004/05:1877 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till justitieminister Tho-
mas Bodström

Ny passhantering

2004/05:1878 av *Harald Nordlund* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Bekämpningsmedel i skogen

2004/05:1879 av *Carl B Hamilton* (fp) till näringsminister Thomas
Östros

Orättfärdig EU-begränsning av klädimporten från Kina

2004/05:1880 av *Carl B Hamilton* (fp) till näringsminister Thomas
Östros

Orättfärdig EU-begränsning av klädimporten från Kina

2004/05:1881 av *Carl B Hamilton* (fp) till näringsminister Thomas
Östros

Orättfärdig EU-begränsning av klädimporten från Kina

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 13 september.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 5 §
anf. 38 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 77 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	1
3 § Förnyad bordläggning.....	1
4 § Koncessionsavgift på televisionens område m.m.	1
Konstitutionsutskottets betänkande 2004/05:KU16	1
Anf. 1 HENRIK S JÄRREL (m).....	1
Anf. 2 TOBIAS KRANTZ (fp).....	3
Anf. 3 INGVAR SVENSSON (kd).....	4
Anf. 4 KERSTIN LUNDGREN (c)	5
Anf. 5 GÖRAN MAGNUSSON (s).....	6
Anf. 6 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	8
Anf. 7 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	8
Anf. 8 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	9
Anf. 9 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	9
Anf. 10 TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	9
Anf. 11 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	10
Anf. 12 TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	10
Anf. 13 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	11
Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	11
Anf. 15 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	11
Anf. 16 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	12
Anf. 17 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	12
Anf. 18 HENRIK S JÄRREL (m) replik.....	13
Anf. 19 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	13
Anf. 20 HENRIK S JÄRREL (m) replik.....	14
Anf. 21 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	14
Anf. 22 MATS EINARSSON (v).....	15
(Beslut skulle fattas den 15 juni.).....	16
5 § Den svenska turistnäringen	16
Näringsutskottets betänkande 2004/05:NU13	16
Anf. 23 KRISTER HAMMARBERGH (m)	16
Anf. 24 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	19
Anf. 25 LARS LINDÉN (kd).....	21
Anf. 26 ÅSA TORSTENSSON (c)	23
Anf. 27 BERIT HÖGMAN (s).....	25
Anf. 28 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	28
Anf. 29 BERIT HÖGMAN (s) replik.....	28
Anf. 30 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	29
Anf. 31 BERIT HÖGMAN (s) replik.....	29
Anf. 32 LARS LINDÉN (kd) replik.....	30
Anf. 33 BERIT HÖGMAN (s) replik.....	30
Anf. 34 LARS LINDÉN (kd) replik.....	30
Anf. 35 BERIT HÖGMAN (s) replik.....	31
Anf. 36 ÅSA TORSTENSSON (c) replik.....	31

Anf. 37	BERIT HÖGMAN (s) replik	31
Anf. 38	ÅSA TORSTENSSON (c) replik	31
Anf. 39	BERIT HÖGMAN (s) replik	32
Anf. 40	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	32
Anf. 41	BERIT HÖGMAN (s) replik	32
Anf. 42	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	33
Anf. 43	BERIT HÖGMAN (s) replik	33
Anf. 44	GUNILLA WAHLÉN (v)	33
Anf. 45	INGEGERD SAARINEN (mp)	36
Anf. 46	LARS LINDÉN (kd) replik	37
Anf. 47	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	38
Anf. 48	LARS LINDÉN (kd) replik	38
Anf. 49	INGEGERD SAARINEN (mp) replik	38
Anf. 50	BIRGITTA AHLQVIST (s)	39
Anf. 51	ELIZABETH NYSTRÖM (m)	40
Anf. 52	CARINA HÄGG (s)	41
Anf. 53	KRISTER HAMMARBERGH (m)	42
Anf. 54	GUNILLA WAHLÉN (v) replik	43
Anf. 55	KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	43
Anf. 56	GUNILLA WAHLÉN (v) replik	43
Anf. 57	KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	44
Anf. 58	CARINA HÄGG (s)	44
	(Beslut skulle fattas den 15 juni.)	44
6 §	Riktlinjer för marknads kontroll av produkter, m.m.	44
	Näringsutskottets betänkande 2004/05:NU15	44
	(Beslut skulle fattas den 15 juni.)	44
7 §	Transparensdirektivet och vissa övriga konkurrenspolitiska frågor samt Skadestånd enligt konkurrenslagen, m.m.	45
	Näringsutskottets betänkande 2004/05:NU16	45
	Näringsutskottets betänkande 2004/05:NU17	45
Anf. 59	ANNE-MARIE PÅLSSON (m)	45
Anf. 60	NYAMKO SABUNI (fp)	48
Anf. 61	MIKAEL OSCARSSON (kd)	49
Anf. 62	HÅKAN LARSSON (c)	50
Anf. 63	ANNE LUDVIGSSON (s)	51
Anf. 64	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	54
Anf. 65	ANNE LUDVIGSSON (s) replik	55
Anf. 66	ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	55
Anf. 67	ANNE LUDVIGSSON (s) replik	56
Anf. 68	NYAMKO SABUNI (fp) replik	56
Anf. 69	ANNE LUDVIGSSON (s) replik	56
Anf. 70	NYAMKO SABUNI (fp) replik	57
Anf. 71	ANNE LUDVIGSSON (s) replik	57
Anf. 72	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	57
Anf. 73	ANNE LUDVIGSSON (s) replik	57
Anf. 74	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	58
Anf. 75	ANNE LUDVIGSSON (s) replik	58

Anf. 76 INGEGERD SAARINEN (mp)	58
(Beslut skulle fattas den 15 juni.).....	59
8 § Nytt östbistånd.....	59
Utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU12.....	59
Anf. 77 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	59
Anf. 78 BIRGITTA AHLQVIST (s).....	62
Anf. 79 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	63
Anf. 80 BIRGITTA AHLQVIST (s) replik.....	64
Anf. 81 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	64
Anf. 82 BIRGITTA AHLQVIST (s) replik.....	65
Anf. 83 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	65
Anf. 84 ANNIKA QARLSSON (c)	66
Anf. 85 LOTTA HEDSTRÖM (mp).....	67
Anf. 86 ANNE LUDVIGSSON (s).....	68
(Beslut skulle fattas den 15 juni.).....	69
9 § Bordläggning.....	69
10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	70
11 § Kammaren åtskildes kl. 15.41.	71

